Европейски съюз

ОПАК. Експерти в действие

Европейски социален фонд
Инвестиции в хората

ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОЖУРИЩЕ 2014-2020 г.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ 7

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА 11

1. Географско положение и гъстота 11

1.2. Релеф и геоложки строеж 14

1.3. Полезни изкопаеми 15

1.4. Климат 16

1.5. Води 17

1.6. Почви 20

1.7. Растителност и животински свят 22

1.8. Структура на територията на общината 25

II. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА 27

2.1. Обща характеристика на икономиката 27

2.2. Анализ на икономиката по отрасли 32

III. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИЯ РЕСУРС 36

3.1. Демографска характеристика на населението 36

3.2. СОЦИАЛНА СФЕРА 55

3.2.1. Пазар на труда 55

3.2.2. Образователна инфраструктура 59

3.2.3. Здравеопазване 63

3.2.4. Социални услуги 66

3.2.5. Култура 69

3.2.6. Спорт 75

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

IV. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА 78

4.1. Транспорт 78

4.2. Водоснабдяване и канализация 83

4.3. Енергийна инфраструктура 87

4.4. Газоснабдяване 87

4.5. Телекомуникации 88

V. СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И МОДЕЛИ НА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА 88

5.1. Териториално-урбанистична структура 88

5.2. Урбанизация и модели на устройство на територията 91

5.3. Жилищна осигуреност 93

5.4. Стратегически насоки за териториално развитие 97

VI. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ 105

Качеството на атмосферния въздух 105

Почви 110

Защитени територии и биоразнообразие 111

5.5. Анализ по фактори на въздействие 114

5.5.1. Управление на отпадъците 114

5.5.2. Шум в околната среда 115

5.5.3. Опасни химични вещества 115

VII. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ 116

VIII. SWOT - анализ 120

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

IX. ВИЗИЯ, ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОЖУРИЩЕ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020г. 123

1. Стратегически цели и приоритети 125

X. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА, ОБОБЩАВАЩА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОЖУРИЩЕ 2014-2020 Г. 138

XI. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 142

XII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА 150

XIII. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 154

XV. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ. 186

Списък на картите, таблиците и фигурите 187

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

СЪКРАЩЕНИЯ

АД – Акционерно дружество

АМ – Автомагистрала

АСП – Агенция за социално подпомагане

БВП – Брутен вътрешен продукт

БДС – Брутна добавена стойност

В и К – Водоснабдяване и канализация

ГИС – Географски информационни системи

ГПСОВ – Градска пречиствателна станция за отпадни води

ГТ – Горски територии

ДВ – Държавен вестник

ЕАД – Еднолично акционерно дружество

ЕО – Европейска общност

ЕООД – Еднолично дружество с ограничена отговорност

ЕС – Европейски съюз

ЕТ – Едноличен търговец

ЕТК – Европейски транспортен коридор

ЗАТУРБ – Закон за административно-териториално устройство на Република България

ЗКН – Закон за културното наследство

МЗГ – Министерство на земеделието и горите

МЗХ – Министерство на земеделието и храните

МОМН – Министерство на образованието, младежта и науката

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

МСП – Малки и средни предприятия

НАТУРА - Европейка екологична мрежа

НИНКН - Национален институт за недвижимо културно наследство

НИРД - Научноизследователска и развойна дейност

НКПР – Национална концепция за пространствено развитие

НП – Национален парк

НПО – Неправителствена организация

НСИ – Национален статистически институт

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинският план за развитие на община Божурище за периода 2014-2020 г. е документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на територията на общината, който се разработва в съответствие с предвижданията на Областната стратегия за развитие на област София за периода 2014-2020 г.

Общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитие, като се отчитат специфичните характеристики и потенциала на общината, от една страна и стратегическите насоки за разработване на целите и приоритетите на общинските планове за развитие, съдържащи се в съответната областна стратегия за развитие за периода до 2020 г., от друга страна.

Използваният подход, методите и принципите при разработването на Общинския план за развитие (ОПР) гарантират, че стратегическият документ е в съответствие с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България. Освен това планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

С разработването и приемането на общинските планове за развитие на общините в България през настоящия планов период като цяло е постигнат сериозен напредък в управлението и планирането на развитието на общините до 2013 г., като се очаква с изпълнението на тези планове да бъдат решени ключови въпроси на икономическото, социалното и екологичното развитие на местните общности като равностойни партньори в регионалното развитие на страната и в ЕС.

Общинският план за развитие на община Божурище като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Съответствието на общинския план за развитие с изискванията, залегнали в стратегическите насоки и законодателството на ЕС в областта на регионалната политика, се отнася до това, в каква степен плановият документ, разработен и прилаган на местно ниво, отразява общия европейски контекст на политиката за балансирано и устойчиво развитие на регионите и местните общности в ЕС. Най-общо стратегическите цели на тази политика са насочени към намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравновесия и подобряване на жизнения стандарт. Освен по отношение хармонизацията на целите и приоритетите в контекста на регионалната политика на ЕС, съответствие е необходимо да се търси и по отношение на методите за управление, наблюдение и оценка в процеса на разработване и изпълнение на общинския план за развитие. Така например, биха могли да се използват утвърдените в европейската практика инструменти за определяне на физически и финансови индикатори за отчитане на постигнатите резултати и въздействие от прилагането на мерките и проектите в рамките на общинския план за развитие. Формите за предоставяне на информация и публичност, относно приемането и изпълнението на плана, както и за работа с партньорите в областта на интегрираното устойчиво местно развитие, също така биха могли да се използват ефективно.

Законодателната рамка въвежда задължителното изискване за съгласуваността на основните стратегически документи на европейско, национално и областно ниво.

Стратегия Европа 2020

„Европа 2020“ е десетгодишната стратегия за растеж на ЕС, като нейната цел не се ограничава с преодоляването на кризата, която продължава да засяга много от нашите икономики. Нейната цел е да се отстранят недостатъците на нашия модел на растеж и да се създадат условия за различен тип растеж – по-интелигентен, по-устойчив и по-приобщаващ. Петте основни цели, които ЕС трябва да постигне преди края на десетилетието, са в сферата на заетостта; образованието; научните изследвания и иновациите; социалното приобщаване и намаляването на бедността и климата / енергетиката. Стратегията включва седем водещи инициативи, предоставящи рамка, чрез която ЕС и националните власти взаимно поддържат усилията си в области,

подкрепящи приоритетите на „Европа 2020“ – като иновации, цифрова икономика, заетост, младеж, промишлена политика, бедност и ефективно използване на ресурсите.

Българското правителство предвижда увеличение на заетостта на населението между 20 и 64 години от 63 % през 2012 г. (според данни на Евростат) до 76 %. Екологичните цели на националното ни развитие са намаляване на емисиите на парникови газове с 20 % спрямо 1990, 16% относителен дял на енергията от възобновяеми източници от крайното брутно енергийно потребление, подобряване на енергийната ефективност с 25 % и намаляване на енергийната интензивност на БВП с 50 % до 2020 г. В социалната сфера, преждевременно напусналите училище трябва да бъдат снижени до 11 %, докато дела на лицата с висше образование на възраст между 30 и 34 години следва да стане 36 %.

Националната програма за развитие: България 2020

Националната програма за развитие: България 2020 (НПР БГ2020) е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2020 г. Визията, целите и приоритетите на НПР БГ2020 са дефинирани на базата на изготвен за целта социално-икономически анализ, както и на получените становища в рамките на публичните дискусии на всеки един етап от изработването на документа. Формулираните цели на правителствените политики ще осигурят постигането на ускорен икономически растеж и повишаване на жизнения стандарт на българските граждани в средносрочен и дългосрочен план.

НПР БГ2020 проследява актуалното състояние на факторите за икономическо развитие и се стреми към равностойно разглеждане, но и приоритетно фокусиране на някои от тях. Идентифицирани са следните основни фактори – човешки капитал, заетост, физически капитал, инфраструктура, технологии и информационни системи. На основата на проведените социално-икономически анализи и финансови прогнози, НПР БГ2020 мотивира своите визия, три стратегически цели и осем приоритета. Предложенията поставят акцент върху развитието на образованието и здравеопазването, достигане до по-високи равнища на заетостта, инфраструктурни

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

подобрения, приложение на иновативни подходи в икономиката, възстановяване на аграрния сектор.

Национална стратегия за регионално развитие

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите на страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. Тя определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране. НСРР играе важна роля за постигане на съответствие и взаимно допълване между целите и приоритетите на политиката за регионално развитие и секторните политики и стратегии, които спомагат за балансирано развитие на районите.

Национална концепция за пространствено развитие

Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) е средносрочен стратегически документ, който дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия и акватория и създава предпоставки за пространствено ориентиране и координиране на секторните политики. Заедно с Националната стратегия за регионално развитие 2012 – 2022 г. тя е основен документ в най-новото ни законодателство и дългоочакван инструмент за интегрирано планиране и устойчиво пространствено, икономическо и социално развитие. НКПР изтъква важността на успешната териториална интеграция на страната ни в европейското пространство чрез развитието на български транспортни, екологични и културни оси и свързването им с международни коридори. Акцент се поставя върху постигането и поддържането на умерено полицентричната мрежа от градове, предпоставка за по-балансирано териториално развитие и съживяване на селските и периферните райони.

Областна стратегия за развитие на област София

Общинският план е в пряка йерархична зависимост от Областната стратегия за развитие. ОСР на област София за периода 2014-2020 г. е средносрочен документ за стратегическо планиране на регионалното развитие, с който се определят целите и приоритетите за устойчиво интегрирано регионално развитие, като се отчитат специфичните характеристики и потенциала на областта. Формулирани са и необходимите нови цели и приоритети в синхрон с националните действия по приложението на стратегия „Европа 2020“. Неразделна част от ОСР е и индикативният разчет на необходимите финансови средства за реализиране на ОСР, изпълняващ ролята на финансова рамка за Общинския план за развитие на община Божурище.

При разработването на ОПР на община Божурище за периода 2014-2020 г. бяха съобразени следните насоки и изисквания:

- Съответствие на плана с принципите и правилата за прилагане на структурните инструменти в областта на регионалната политика на ЕС;
- Координация и съгласуваност с европейските, националните и местните политики за конкуренция, опазване и подобряване на околната среда и равните възможности;
- Осигуряване на информация и публичност на процесите на планиране и програмиране, финансиране, изпълнение, наблюдение и оценка в областта на интегрираното регионално и местно развитие;
- Методологическите работни документи на ЕК за използване на индикатори и извършване на оценки;
- Спазването на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

1. Географско положение и гъстота

Община Божурище се намира в западната част на Софийското поле, в непосредствена близост до столицата София. Границите на общината са следните:

североизток – община Връбница, югоизток – община Банкя, юг – общините Перник и Брезник, север – община Костинброд, запад – община Сливница.

Площта на общината е 142,884 хил.дка, което е под средната за общините в страната (420,5 хил.дка), в Югозападния район за планиране (390,5 хил.дка) и в Софийска област (321 хил.дка). Общината представлява 0,128 % от общата територия на Република България.

	Общо	Земеделска	Горска	Населени места и урбанизирани територии	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
Дка	142 884	107 907	19 495	9 287	1 012	1 448	3 735
%	100	75,5	13,6	6,5	0,7	1,0	2,6

Баланс на територията в декари, 2010 г. Източник: НСИ

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

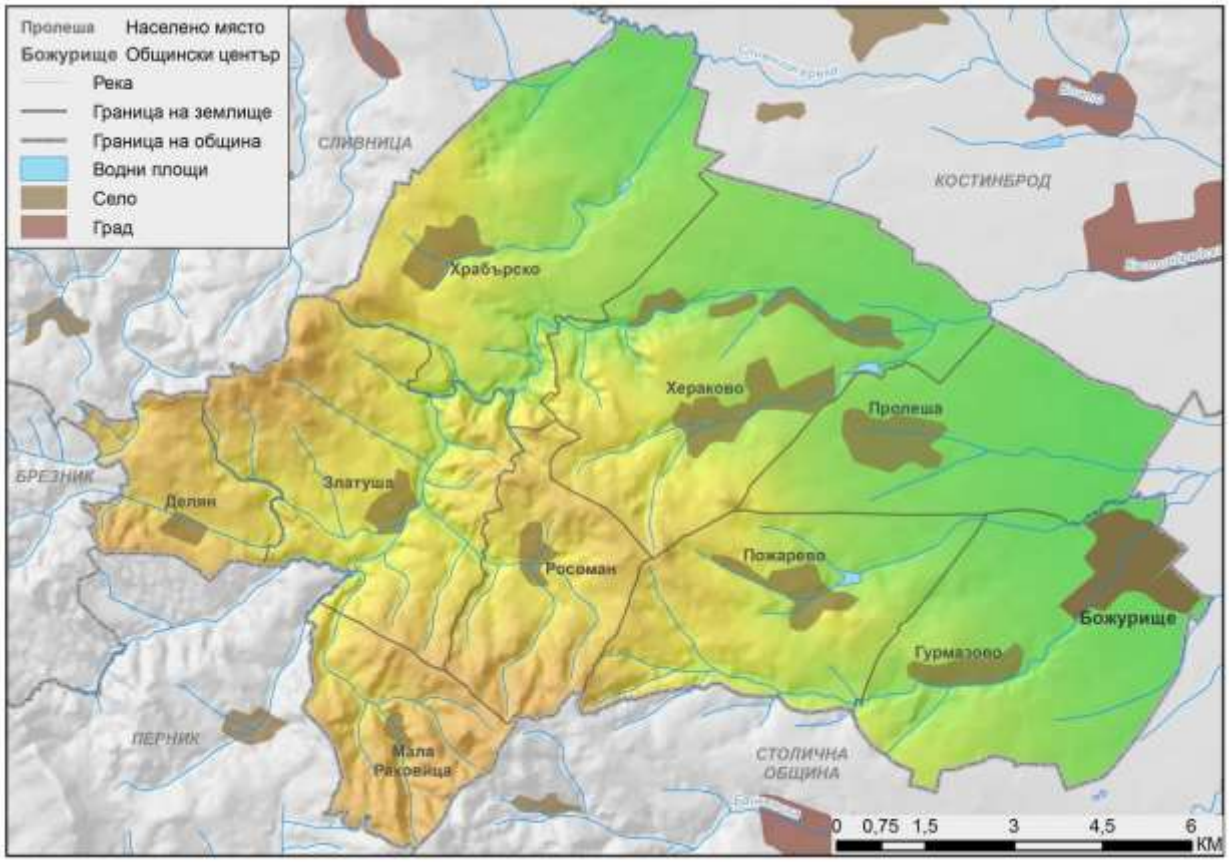

Карта № 1 Географско положение

В обхвата на общината са включени 10 населени места – гр.Божурище и 9 села (Гурмазово, Делян, Златуша, Мала Раковица, Пожарево, Пролеша, Росоман, Хераково, Храбърско). На територията на общината функционират 6 кметства.

Гъстотата на населението е 55,6 чов/км2, което е под средната за страната (70,3 чов/км2).

През територията на общината преминава европейският транспортен коридор ОЕТК № 10 (Калотина-София), в близост е ОЕТК №4 и ОЕТК №8, което определя транспортно-географското положение на Божурище като благоприятно. Железопътната инфраструктура е от жп линията София-Банкя и София-Перник. Сравнително доброто състояние на транспортната инфраструктура е предпоставка за взаимовръзките на общината със съседните общини и столичния град. Божурище е люлка на българската

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

авиация. Тук се намира и първият държавен конезавод, който дълги години е снабдявал с коне армията.

1.2. Релеф и геоложки строеж

В геоморфоложко отношение територията на общината заема западната част на Софийското поле. Теренът има преобладаващ хълмисто-равнинен характер, като средната надморска височина е около 625-645 метра. Дъното на котловината е развито върху сенонски пирокластити и плиоценски песъчливо-глинести седименти, припокрити с делувиални и наносни конуси. Полето е запълнено с плиоценски пясъци и глини, припокрити с дебели речни наноси и на много места е заблатено. Морфоложкото оформяне на Софийската котловина е свързано с развитието на Софийската грабенова структура, ограничена от север и юг с разседи. През плиоцена и кватернера е обхваната от диференцирани негативни движения, като течението на река Искър било препречено и цялата днешна Софийска котловина била превърната в голямо езеро. Езерото изчезнало, след като по-късно реката пробила път през Стара планина и създала днешното си речно корито. В резултат от продължителното езерно съществуване по дъното на вече осушилата се котловина са се натрупали дебели седименти с мощност от 200 до 800 м.В голямата си част релефът е ерозиран от атмосферното въздействие. Геоложката основа е представена в ниската част от плиоценски и кватернерни отложения, а във високата от сенонски отложения- южен тип. Плиоценът е представен в горния си хоризонт от глини с прослойки от глинени пясъци. Кватернерните отложения се представляват от делувиални песъчливи глини, на места обогатени с чакъл и единични валуни. Кредата е представена от селонски пясъчници- кварцови, плътни до напукани, изветрели и от андезитови туфи – плътни, здрави или тектонски променени.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

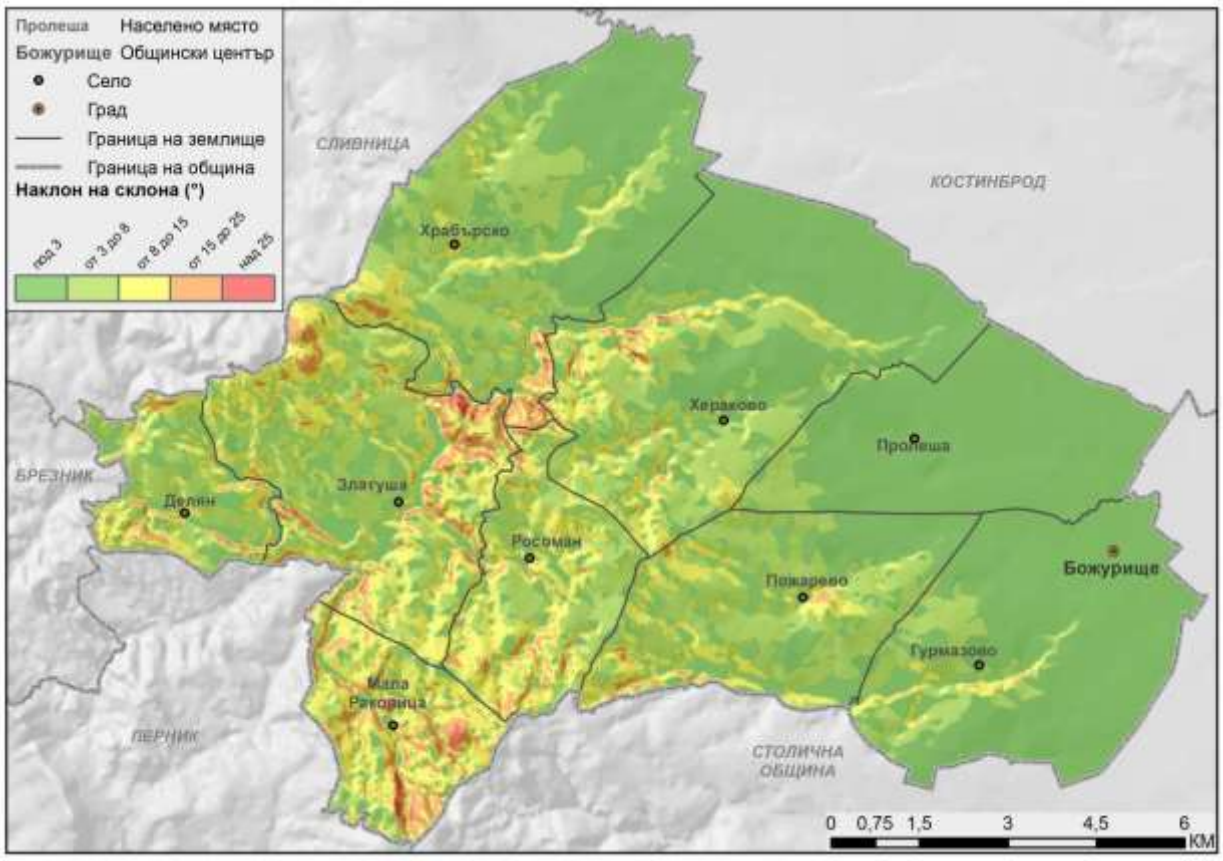

Карта № 2 Наклон на склона

1.3. Полезни изкопаеми

На територията на общината се намира част от Софийския въглищен басейн - находището на лигнитни въглища в землището на село Храбърско — Храбърски въглищен участък, който не се експлоатира.

На територията на община съществува и друга мина - в с. Пожарево, чиято експлоатация е прекратена през 80-те години.

По неофициални данни има залежи на злато в землищата между с. Пожарево и с.Росоман, но не са извършвани проучвания и сондиране за доказване на твърденията.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

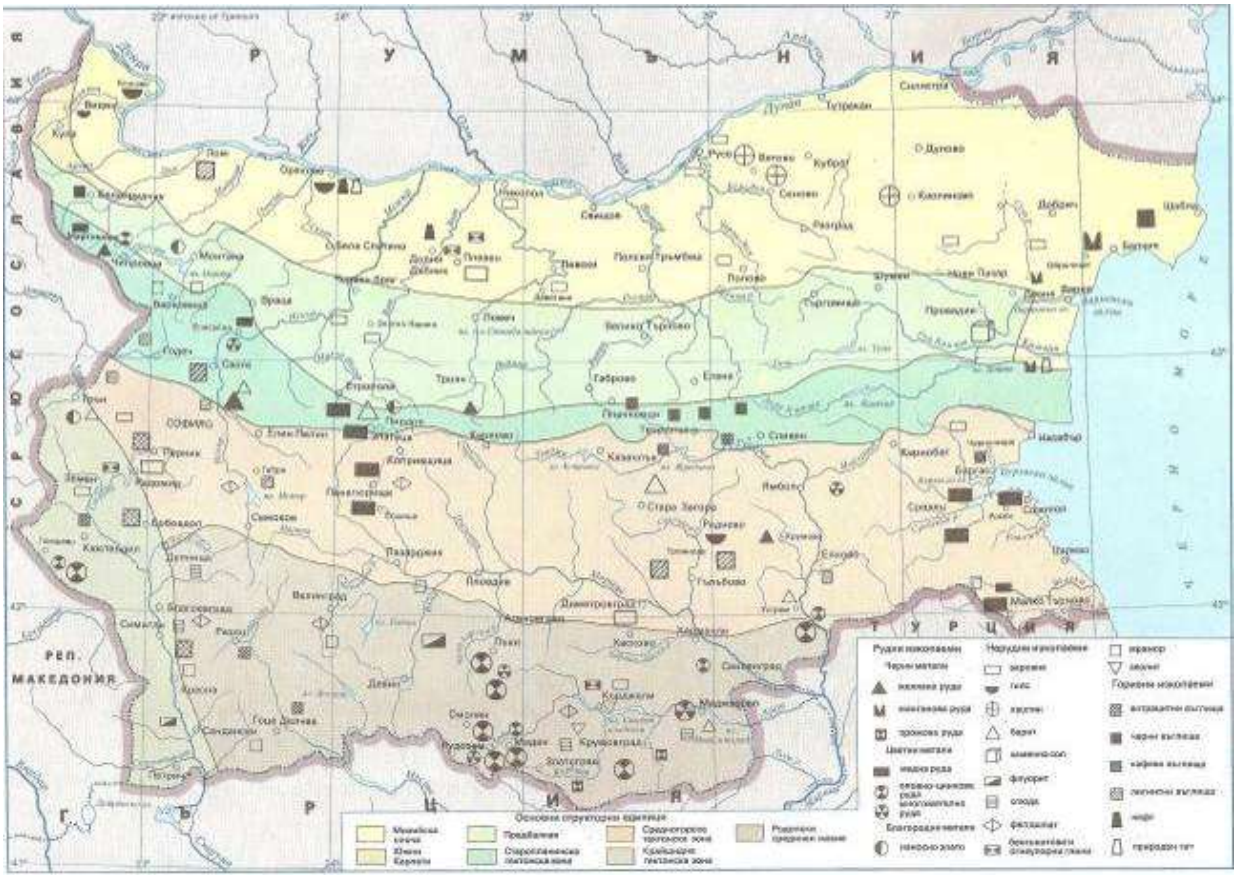

Карта № 3 Полезни изкопаеми

1.4. Климат

В климатично отношение земите на Общината се отнасят към високите полета на Западна Средна България и към припланинския климатичен район на Западна Средна България. Зимата е студена, а лятото - сравнително хладно. Характерни за климатичните условия са късните пролетни и ранните есенни мразове, които са резултат от котловинния характер на територията. Характерно за по- високата част от района е сравнително голямата му надморска височина, както и значителното разнообразие на терена, който е с различно изложение, с преобладаващо присъствие на наклонени форми, което разнообразява температурните и валежни условия. Зимата общо взето е също така студена, както и в котловинната част, а лятото още по- хладно.

При северозападни нахлувания, районът почти не попада под орографското въздействие на Стара планина.. В това отношение той има характерните белези на умерено- континентален климат. Годишният ход на валежите има подчертано континентален характер. Максимумът на падналите валежи е през месеците май и юни, а минимумът- през февруари. Разликата между летните и зимните валежни суми е 14% от общата годишна валежна сума. Годишната сума от валежи за станция Божурище е 590 мм/м^2, което е под средната за страната (623 мм/м^2). Преобладаващите ветрове в района са източни и западни, както и в по- малка степен- североизточни и северозападни. Около 33.7% от дните през годината преобладава "тихо" време- при скорост на вятъра под 1 м/сек. В агроклиматично отношение землището на община Божурище попада в умерено топлия до умерено прохладен температурен подпояс (3100- 1600ºС) със слабо засушлива зона на овлажняване, като температурната сума (ºС) за периода с температура на въздуха над 10ºС е 2945ºС. Разликата между валежи и изпаряемост за периода юни- август е 100 до 200 мм/м^2. Средногодишните изпарения са 498 мм, което определя района като такъв с високосумарно изпарение. [1]

1.5. Води

Съгласно хидрогеоложкото райониране на България, територията на община Божурище попада в Софийския район, южно от Василовската дигитация, която е в Западнобалканския район на Междинната област.

Община Божурище е главното поречие на р. Искър, в долината на река Блато (ляв приток на р. Искър). През територията на Общината протичат реките Беличка и Гурмазовска. Хидрографските и хидрогеоложките условия се характеризират със следните показатели:

гъстота на речната мрежа 1,0-1,5 км/км^2;

[1] Общинска програма за опазване на околната среда на Община Божурище 2008-2012

среден отток- модула на годишния повърхностен отток е много нисък- 2-3 л/с/км^2, коефициентът на вариация на повърхностния отток е 0,5 , а отточния коефициент е 0,2.;

максимален отток- средната продължителност на периода на пълноводие е 5 месеца. Районът се характеризира с неустойчив период на пълноводие. Обемът на оттока през периода на пълноводие е 60-70% от годишния отток;

минимален отток- средната продължителност на периода на маловодие е 3-4 месеца (юли-октомври). Обемът на оттока през периода на маловодие е до 10% от годишния отток. Модулът на абсолютния минимален отток е 0,1-0,2 л/с/км^2 и се характеризира с коефициент на вариация 0,8.

В община Божурище не са разположени естествени езера. Съгласно хидроложкото райониране повърхностните води са с дъждовно-снежно подхранване и неустойчиво фазово разпределение на оттока под влияние на европейско-континенталните климатични условия. Язовирите в с.Пожарево и с.Храбърско са общинска собственост, а този в с.Хераково – държавна.

Количествените и качествените показатели на подземните води са формирани под въздействието на физико-географски, геоложки и антропогенни фактори.

Физико-географските фактори включват почти хоризонталния релеф, климатичните елементи (температура, валежи, изпарение и др.), гъстота на хидрографската мрежа, както и хидравличната връзка между повърхностните и подземните води.

Сред геоложките фактори са генезисът, литолого-петрографският състав, напукаността, окарстеността и филтрационните свойства на песъчливо-чакълените пластове, карбонатните скали и хипергенната зона на горнокредните пясъчници.

Подземните води в района на гр. Божурище са плитки подземни води в кватернерните чакълесто-песъчливи глини с дълбочина на залягане 2,8 м (в терасата на р. Гурмазовска) и 4-7 м. в градската зона. Установени са и слабо минерални напорни води с дълбока циркулация на около 200 м дълбочина, с дебит 3-5 л/с с температура 27 ^{o}C.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Средното ниво на подпочвените води в района на Божурище е 180-650 см. Те са с активен водообмен.

По химичен състав водата е хидрокарбонатно-калциево-магнезиева, на места с повишено съдържание на натрий, с минерализация 340-460 mg/l, неутрална активна реакция (pH= 7,0-8,2), обща твърдост от 3,1-8,8 mg/l- меки до твърди и температура 15-20ºC .

Антропогенните фактори произтичат от негативното въздействие на постъпващи замърсени битово-фекални води и поливни води в поровите, пукнатинните и карстовите колектори.

Около 30-35% от подземните води са годни за питейни цели. Останалата част са антропогенно замърсени. Основните компоненти над ПДК са амоняк, нитрити, фосфати, желязо, манган. В отделни случаи има увеличение на сулфати, нитрати и хлориди.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

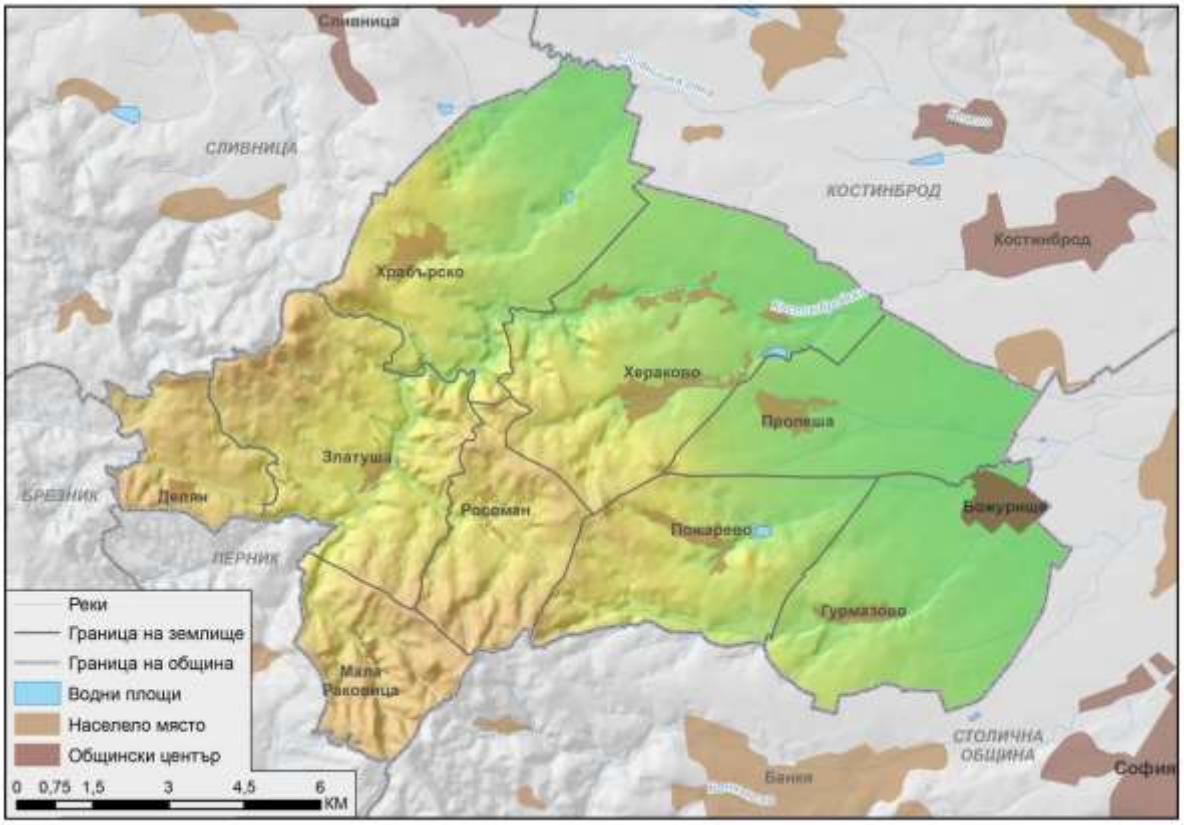

Карта № 4 Водни ресурси

1.6. Почви

На общинска територия са формирани два основни типа зонални почви: чернозем-смолници, заемащи равнинните части на терена и канелени горски почви в периферните по-високи части. Алувиално-ливадните почви са разпространени по долините на реките.

В резултат на направените проучвания от ИП "Н. Пушкаров"- София, е установено разпространението на следните почвени различия:

1. Излужени черноземи- смолници, средно мощни, средно глинести- 32256 дка или 24.66% от общата площ на землището.

2. Излужени черноземи- смолници, слабо ерозирани, леко и средно глинестиа.

а.) леко глинести - 4894 дка - 3.74%

б.) средно глинести - 750 дка - 0.57%

3. Излужени черноземи- смолници, средно еродирани, средно глинести- 2169 дка или 1.66% от площта на землището

4. Излужени черноземи- смолници, слабо и средно еродирани

а) тежко песъчливо- глинести- 1413 дка - 1.08%

б) средно глинести- 14050 дка - 1.41%

5. Излужени канелени горски почви, смолницовидни.

а) тежко песъчливо- глинести- 1844 дка - 1.41%

б) леко глинести- 2569 дка- 1.96%

6. Излужени канелени горски почви, смолницовидни, слабо и средно еродирани

а) тежко песъчливо- глинести- 2794 дка - 2.14%

б) леко глинести- 6131 дка - 4.69%

7. Рендзини (хумусно- карбонатни очви) средно глинести.- 669 дка- 0.51%

8. Излужени канелени горски почви,плитки, не еродирани и слабо еродирани

а) средно песъчливо- глинести- 1069 дка - 0.82%

б) тежко песъчливо- глинести- 2513 дка - 1.93%

9. Плитки, не доразвити почви, слабо и средно еродирани.

а) глинесто- песъчливи- 1494 дка- 1.14%

б) леко песъчливо- глинести- 1875 дка- 1.43%

в) средно песъчливо- глинести- 5394 дка - 4.12%

10. Плитки, недоразвити почви, силно еродирани и скали- 40425 дка- 30.90%

11.Карбонатни ливадни черноземи- смолници, средно мощни, средно глинести- 1213 дка- 0.93%

12. Алувиално (делувиално) – ливадни почви.

а) леко и средно песъчливо- глинести- 1744 дка - 1.33%

б) тежко песъчливо- глинести- 669 дка - 0.51%

в) леко глинести- 2713 дка - 2.07%

г) средно глинести- 2175 дка - 1.66%

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

1.7. Растителност и животински свят

Според геоботаническото райониране на страната теренът попада в Софийска област на Илирийската провинция на Европейската широколистна горска област (Бондев, 2000).

Софийски окръг се характеризира с изключително разнообразна флора и растителност, дължаща се на разнообразните едафични условия - силикатен и варовит терен, разнообразен мезоклимат и различни изложения. Тук се среща както мезофитна крайречна, горска и тревна расителност, така и ксеротермна горска, храстова, и тревна, главно степна растителност. Около 35 са балканските и 9 българските ендемити - пъстрият минзухар (Crocus reticulatus), урумовият карамфил (Dianthus urumojfii), грудковидната тлъстига (Sedum tuberiferum), българската мишовка (Minuartia bulgarica), вилмотияновото клинавче (Astragalus willmontiana), променливоцветната камбанка (Сатрапи/a versicolor), урумовото лале (Tulipa urumovi).

Територията е част от Софийски район на Софийската област. В миналото територията е била покрита с мезофитни горски екосистеми доминирани от дръжкоцветен дъб (Quercus pedunculiflora), полски бряст (Ulmus minor), летен дъб (Quercus robur), а понастоящем земите са селскостопански с остатъчна естествена мезофитна тревна растителност. Южните склонове и по-сухите равнинни места са заети от ксеротермна тревна растителност доминирана от белизманта (Dichantium ischaemum), луковичната ливадина (Poa bulbosa), валезийската власатка (Festuca valesiaca) и др.

В района са разпространиени българските ендемити - пъстър минзухар (Crocus reticuiatus), урумов карамфил (Dianthus urumoffii), вилмотияново клинавче (Astragalus willmontiana), грудковидна тлъстига (Sedum tuberiferum).

Тревната растителност е фрагментарна, представена от: ливадина (Poa pratensis), пенцесов тънкокрак (Koeleria pencesii), белизма (Chrysopogon gryllus), вейник (Calamagrostis arundinaceae), див ечемик (Hordeum hystrix).

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Участват единични индивиди от видовете: равнец (Achilea mille/olium), обикновено плюскавиче (Silene vulgaris), синя жлъчка (Cichorium intybus), глухарче (Taraxacum o/ficinale), кипарисова млечка (ЕирhoЬЬIa cyparissias), средна звездица (Stellaria media), рунянка (Hieracium sp.) и др.

Видовият състав е изключително беден. Няма оформена растителна покривка, с изключение на отделни зачимени участъци.

Не бяха установени консервационно значими растителни видове.

В граничните райони на обекта няма консервационно значими растителни видове и хабитати. Теренът граничи със земеделски земи обработваеми към момента на наблюдението.

Територията на сметището попада между двата големи зоогеографски района Старопланински и Рило-Родопски в крайната западна част на Софийското поле граничещо с южните склонове на Западна Стара планина.

Територията предмет на ***закриване и рекултивация*** изцяло включва земеделски земи, ниви - понастоящем обработваеми с ниска растителна покривка. Площадката е разположена в близост до дере със сравнително рядка храстова растителност. Дъното на дерето е полу-сухо, обрасло с шипки, къпини, трънки, глог, върби и др. За района на разглежданата площадка са най-характерни и доминиращи следните видове от гръбначната фауна.

Риби (Pisces) - поради наличието на постоянен изкуствен водоем в близост до площадката естествено разпространените риби биват Каракуда (Carassius auratus gibelio), Шаран (Cyprinus carpio), и няколко изкуствено зарибени вида. Останалите класове гръбначни животни: земноводни, влечуги, птици и бозайници са застъпени в различна степен.

Земноводни (Amphibia) - представени от видове характерни за по-сухи терени - зелена кръстава жаба (Bufo viridis Laur.), жаба дървесница (Hylla arborea).

Влечуги (Reptilia) - сравнително сухият терен е благоприятен за представителите на клас Влечуги и по-специално гущерите (сем. Lacertidae), които са доминиращите видове от този клас. Често срещани от тях са зеленият гущер (Lacerta viridis) и стенният

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

гущер (Podarcis muralis). Двата вида са вписани в Бернската конвенция. От семейството на безкраките гущери (Anguidae) в района е установен слепока (Anguis fragilis). Подразред змии (Serpentes) е слабо представен. От семейство Смоци (Colubridae) по-обикновена е медянката (Coronella austriaca), много рядък е смока мишкар (Zamenis longissimus). Вторият вид е защитен от националното ни законодателство, включен е в Червена книга на България като застрашен вид и е вписан в Бернската конвенция. По-рядко срещана от отровните змии е пепелянката (Vipera ammodytes).

Птици (Aves) - видовият състав на птиците на територията на площадката не е особено богат. Ниската тревна покривка определя ограничения брой наземно гнездящи видове птици, Преобладаващи от тях са полската чучулига (Alauda arvensis), полската бъбрица (Anthus campestris), пъдпъдъка (Cotumix cotumix), яребицата (Perdix perdix), качулатата чучулига (Galerida cristata).

Поради наличието на храсти и ниски дървета в южната част на терена редовно срещани от гнездящите птици са коса (Turdus merula), славея (Luscinia megarhynchos), сивата овесарка (Miliaria calandra), чинката (Fringilla coelebs), еловия певец (Phylloscopus collyЬita), копривarчетата (p. Sylvia), червеногърбата сврачка (Lanius collurio).

Хранителната база обуславя присъствието и на други видове птици като свраки (Pica pica), сойки (Garrulus glandarius), гарвани (Corvus corax). Изоставените земи и пасищата предоставят хранителна база за някои от хищните видове птици, лястовиците и др.

През време на пролетната и есенната миграция през района преминават щъркели, както бели (Ciconia ciconia) така и черни (C. nigra), блатари (p. Circus), видове от разред Дъждосвирцоподобни (Charadriiformes) и др.

Бозайници (Mammalia) - от класа на бозайниците в района преобладават гризачите (разр. Rodentia). Обикновени видове от тях са обикновената полевка (Microtus arvalis), обикновената горска мишка (Apodemus sylvaticus), белката (Martes foina), лисицата (Vulpes vulpes), черен пор (Mustela putorius), невестулка (M. nivalis) и др. От насекомоядните бозайници по-чести са таралежа (Erinaceus concolor), кътрицата

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

(Talpa europaea) и белокоремната белозъбка (Crocidura leucodon). Дивият заек (Lepus europaeus) също е повсеместно разпространен в района.

От изброените видове бозайници, като защитени, включени в приложение 3 от Закона за Биологичното разнообразие, са таралежа и невестулката.

На територията на площадката не са установени колонии на лалугери (Citellus citellus) и присъствие на сляпо куче (Nanospalax leucodon).

Безгръбначни животни - от представителите на безгръбначната фауна често срещани са типични за откритите пространства и пасища видове като: полският щурец (Gryllus campestris), обикновената богомолка (Mantis religiosa), божа кравичка (Pynhocoris apterus), цикади (сем. Cicadiidae), калинки (сем. Coccinelidae) и др. От ципокрилите насекоми (разр. Hymenoptera), освен различни представители от семействата на осите и пчелите, установихме мравки от вида Plagiolepis pigmaea (сем. Formicidae).

1.8. Структура на територията на общината

Общата територия на общината 142,884 кв.км, което представлява 2,02% от територията на Софийска област. Според вида територия, тя е разпределена както следва:

Вид територия	Площ (дка)	Площ в процент от общата
Територия на землището	142884	100
Земеделска площ	107907	75,52
Горска площ	19495	13,64
Населени места и други урбанизирани територии	9287	6,50

Водни течения и водни площи	1012	0,70
За добив на полезни изкопаеми	1448	1,01
Транспорт и инфраструктура	3735	2,63

Анализът показва, че делът на земеделската площ е относително висок (спрямо 57,4 % за страната, 42,8% за Югозападен район и 43,5% за Софийска област). Това е предпоставка земеделските земи на общината да бъдат оценени като бъдещ приоритет в нейното развитие за новия програмен период. Липсата на поливни земи е пречка, която би следвало да се отчете при разработването на стратегия за развитие на земеделския сектор.

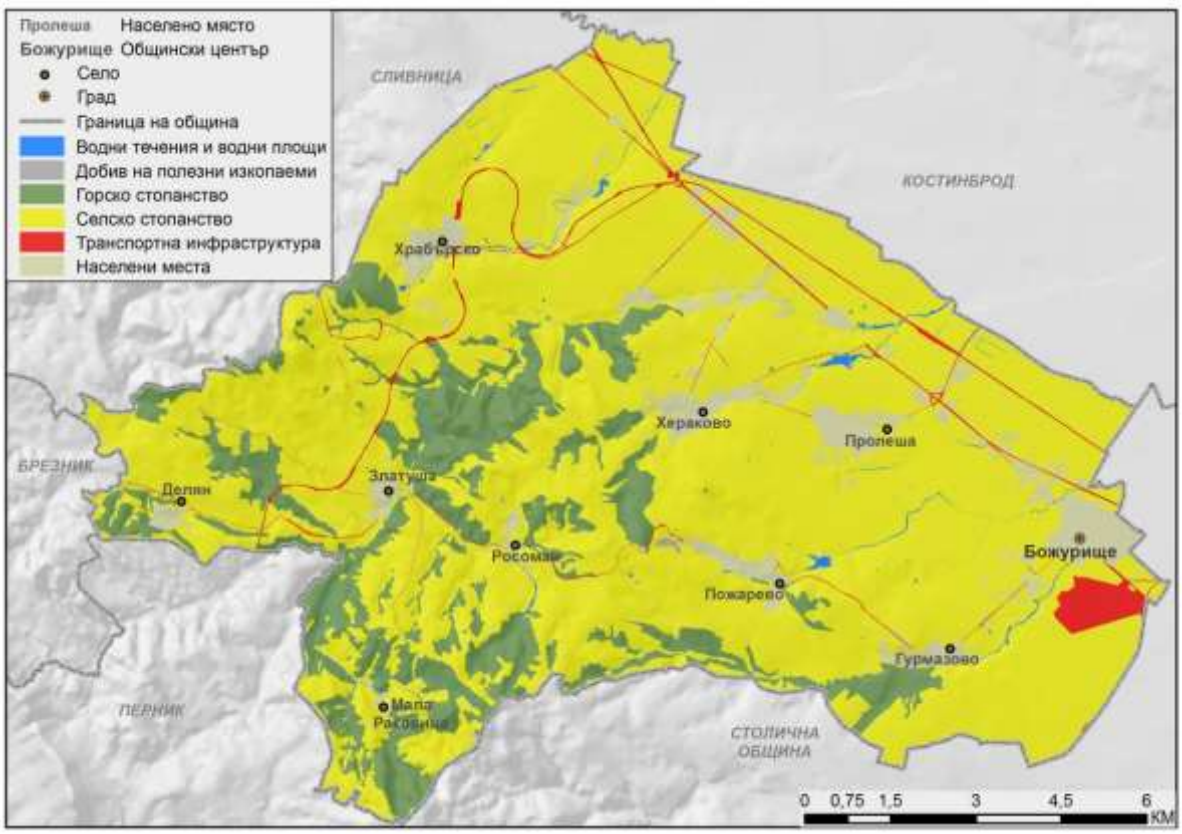

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Карта № 5 Баланс на територията

Общината има най-нисък относителен дял спрямо страната, Югозападен район, Софийска област по площ на водни течения и водни площи – 0,7% от общата територия. Обработваемата земя в земеделските територии, посочена по-горе, е с обща площ 92874 дка. Най-голям дял заемат нивите – 80009 дка - 86,1%, трайните насаждения - 240 дка площ - 0,25%. Мерите и пасищата заемат около 8639дка.Населените места и другите урбанизирани територии представляват около 6,5% от територията на общината, спрямо 4,14% за България, 4,67% за Югозападен район, 4,41% за Софийска област. Изградените вилни зони са с обща площ 1264 дка. Частна собственост представлява 60,5% (86553 дка) от общата територия на общината, в т.ч. 79601 дка земеделски земи. Държавна собственост са 24999 дка (17,4% от територията на общината)- Държавния горски фонд; Държавния поземлен фонд; част от територията на населените места; териториите за добив на полезни изкопаеми; преобладаващата част от териториите на водните течения и водните площи; републиканската пътна мрежа и др. Общинската собственост върху земята е 8910 дка – общинският поземлен фонд, включващ ниви, трайни насаждения, мерите и пасищата, както и полските пътища и прокари, част от населените места, язовири, общинска пътна мрежа и др. На религиозни организации е собствеността върху 158 дка земеделски земи - 0,11% от територията на общината.

II. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

2.1. Обща характеристика на икономиката

Съвременното икономическо развитие на община Божурище се определя от външни и вътрешни икономически фактори, свързани с неговото природо-географско и транспортно местоположение, наличните местни ресурси, включително човешки, както и световната икономическа криза, както и геополитическото развитие на страната. Община Божурище е разположена в Софийска област, в Югозападния район от ниво 2.

Това поставя общината в най-развития в икономическо отношение район в България със силен притегателен център София, който е силно определящ за икономическото развитие на разположените в близост общини. Югозападният район от ниво 2 произвежда 36617 млн лв. Брутен вътрешен продукт за 2011 година, което представлява 49,8% от произведения БВП на страната за 2011 година.

Фиг.1 Брутен вътрешен продукт в област София за периода 2009-2011 година в млн лв.

Икономическата криза оказва влияние върху икономиката на областта, макар че възстановяването и протича по-леко от това на по-изостаналите райони. Област София произвежда близо 4% от БВП на страната. Средното БВП на човек от населението в областта е 11 338 лв/човек при средно за страната 10 248 лв. Брутната добавена стойност на областта е показателна за икономическия профил на областта.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

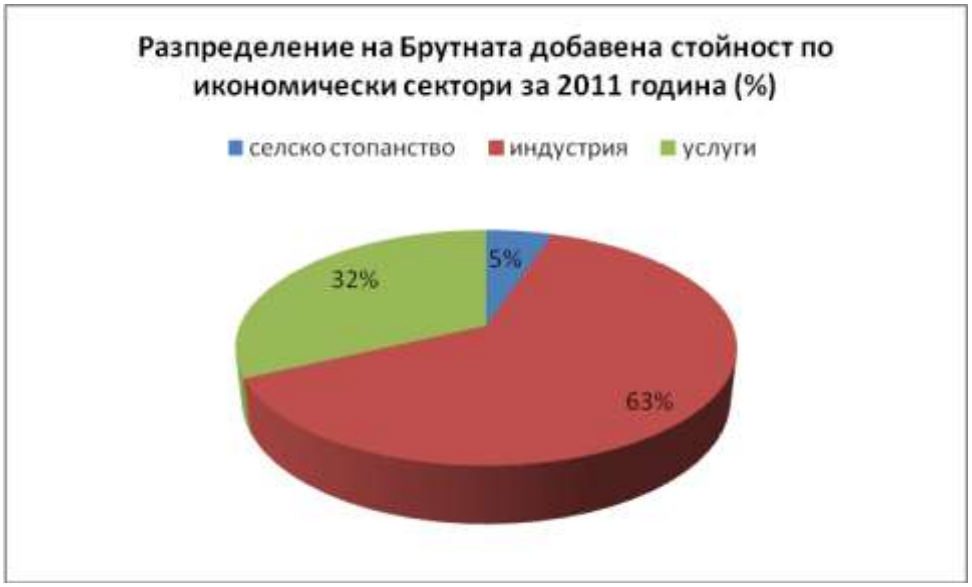

Фиг.2. Разпределение на Брутната добавена стойност по икономически сектори за 2011 година (%)

Икономиката на областта е разгърната предимно в индустриалния сектор, като аграрния сектор е сравнително слабо развит. Характерно за страната е преобладаващия дял на сектора на услугите, докато в областта това остава на втори план.

Високата комуникативност на община Божурище със столицата определя нейната важна роля като логистичен център и привлекателен център както за населението, така и за бизнеса. Именно поради тази причина община Божурище се определя като една от по-добре развитите общини в областта, наред с Костинброд и Елин Пелин.

Икономиката на община Божурище е насочена предимно към логистика и леката промишленост- хранително-вкусова и химическа промишленост.

В община Божурище са развити предимно микропредприятия със заети до 9 души, като през 2011 г. те представляват 92,1% от всички предприятия. Характерно за югозападния район е малко по-висока рентабилност на продажбите от микрофирми 1,9% при средно за страната 1,2% и оперативност на продажбите 98,4% при средно за страната 101%. Микропредпрятията са по-гъвкави спрямо нуждите на пазара, но в повечето случаи не са толкова устойчиви и са податливи на фалити.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Услугите, строителството и преработващата промишленост и селското стопанство имат най-важно значение за развитието на икономиката в общината.

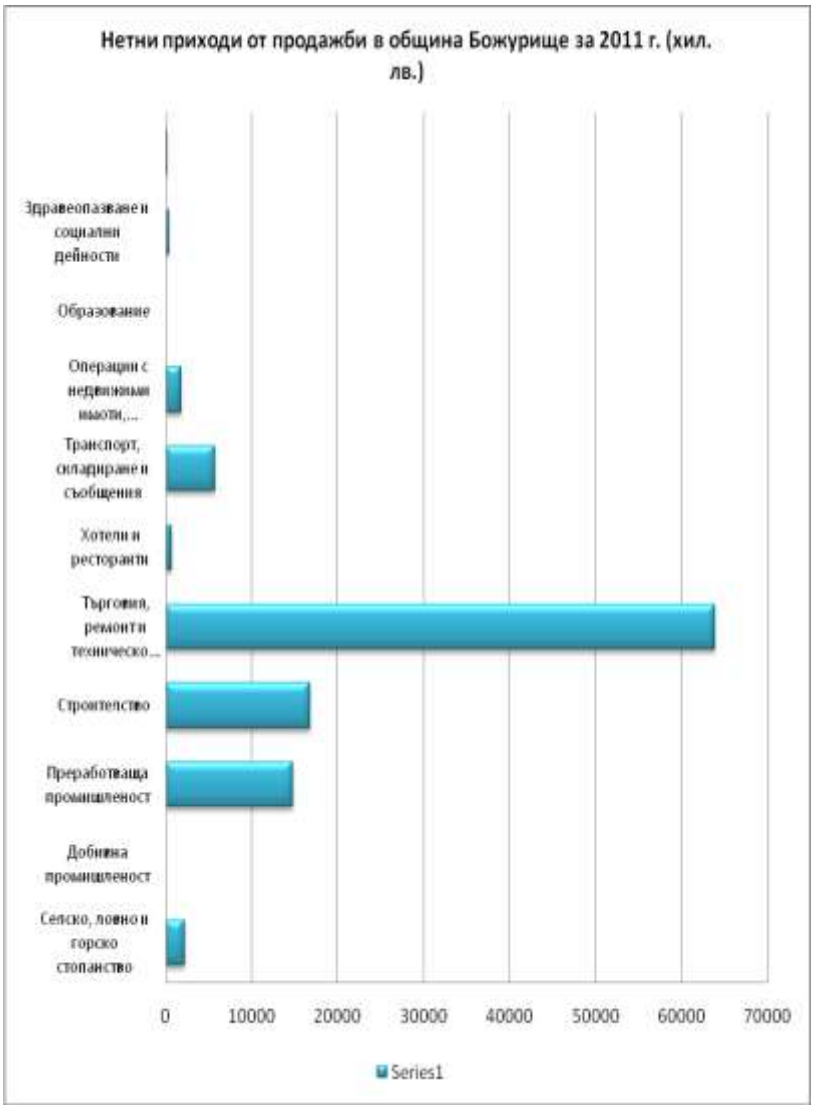

Фиг. 3. Нетни приходи от продажби в община Божурище за 2011 г. (хил. лв.)[2]

Нетните приходи от продажби са намалели в сравнение с 2009 година, което се дължи отчасти на световната икономическа криза, която се отрази и на икономиката на страната и на тази на община Божурище в частност.

[2] Източник: Областна стратегия за развитие на област София 2014-2020

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

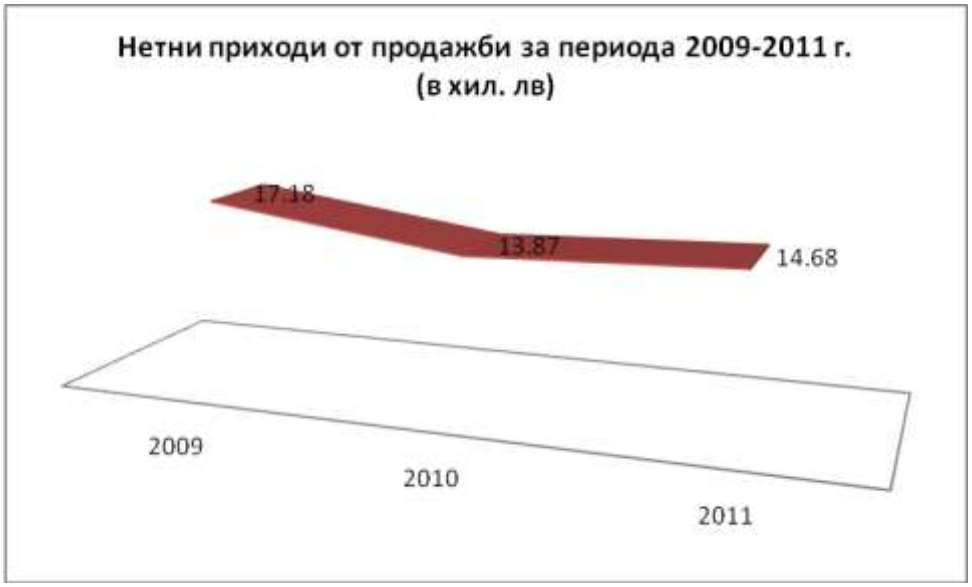

Фиг. 4 Нетни приходи от продажби за периода 2009-2011 г. (в хил. лв) [3]

Нетните приходи от продажби са малко над 70 на 100 от средното за страната (70,1%). В областната стратегия за развитие на област София 2014-2020 г. е разпределена в пета група общини, спрямо състоянието на осем показателя.

Броят на предприятията бележи ръст, като от 2007 до 2011 г. са се увеличили от 224 на 316. Най-голям е ръстът на предприятията в сектор „Селско, горско и ловно стопанство“, а преобладаващ е броят на стопанските единици в секторите „Търговия, ремонт и техническо обслужване“, „Преработваща промишленост“. Намаляване на предприятията се наблюдава единствено в секторите „Операции с недвижими имоти, наемодателна дейност и бизнес услуги“ и „Транспорт, складиране и съобщения“.[4]

Като цяло икономиката на общината показва импулс към раздвижване и развитие. Въпреки това, икономическата криза все още оказва силно влияние, особено върху инвестиционните инициативи в общината. Показателни са данните за направените разходи за добиване на ДМА, като те намаляват близо 5 пъти в периода 2007-2011 г. Чуждестранните инвестиции имат силно спорадичен характер като в

[3] Източник: Областна стратегия за развитие на област София 2014-2020
[4] Източник: Актуализация на ОПР на община Божурище от 2013 г.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

периода 2007-2009 година са намалели 8 пъти. През 2011 година те се покачват на 1545,1 лв.

Към настоящия момент протича изграждането на Икономическа зона София – Божурище от Национална компания „Индустрални зони“ ЕАД. Изграждането е решено в землището на село Гурмазово, с обща площ 2 495 000 кв. м. Терена се намира на 15 км от до центъра на София.

На територията на икономическата зона през периода 2014-2016 се очаква въвеждане в експлоатация на завод на немската компания „Бер - Хелла Термоконтрол“ за сглобяване на електронни компоненти за климатични системи в сектора на автомобилостроенето, предприятия сформирания през месец април 2013 г. клъстер на няколко български високотехнологични фирми.

НК „Индустриални зони“ предвиждат и изграждане до 2020 г. на научен и развоен център.

Изграждането на икономическата зона ще има съществено влияние върху икономиката на общината, най-вече при привличане на инвестиции и създаване на работни места, основно в високотехнолочни производства в различни сектори на индустрията.

В близост до икономическата зона на територията на бившето летище, през 2014 г. започна проектиране на частна икономическа зона. Средната годишна заплата в общината е по-ниска от средната за страната като за 2011 година се равнява на 6778 лева на човек годишно, при средно 8230. През 2009 година разликата между националното и общинското ниво е много по-малка, като в тригодишния период 2009-2013 година средната годишна работна заплата намалява с близо 5%, въпреки постоянното повишаване на цените, резултиращо в намаляването на покупателната способност на местното население.

2.2. Анализ на икономиката по отрасли

При разглеждането на икономиката по отрасли се открояват селското стопанство и леката промишленост. И двата отрасъла са перспективни и се нуждаят от инвестиции

и добро стратегическо планиране, което да ги насочи към устойчиво развитие, което да донесе мултипликационен ефект.

Селско стопанство

Община Божурище се отличава с благоприятни условия за развитие на селското стопанство, както от гледна точка на природо-географски условия, така и от гледна точка на дългогодишните традиции в земеделието.

Община Божурище разполага с 98613,697 декара земеделска земя, 81% от които е обработваема[5]. Според статистиката, поливни площи в общината не са налични.

Селското стопанство е представено както от растениевъдство, така и от животновъдството.

На територията на общината към 2010 г. най-често се отглеждат зърнени и технически култури – респективно на 67% и 22% от обработваемите площи или общо 48 449 дка (предимно пшеница, слънчоглед, царевица и овес). Животновъдството е относително по-слабо развито и е представено най-вече от овцевъдство (62 стопанства с общо малко над 1000 овце); и птицевъдство – в 179 стопанства се отглеждат 8615 птици, което прави средно по 48 птици.

Субсидиите от ЕФГЗ и ЕЗФРСР на територията на Община Божурище, получени от земеделски производители, институти и училища за периода 2008-2010 г. вкл. възлизат на 636 000 лв.

Развитието на животновъдството е благоприятствано от полу-планинския релеф на общината и от традиционното развитие на коневъдството. Земеделските земи са привлекателни, поради близостта си до столицата и екологично чистия район, в който се намират. Тези условия, заедно с близко разположения пазар на столицата, предоставят възможност за развитие на биологично земеделие.

Преработваща промишленост

В община Божурище са развити хранително-вкусовата промишленост, химическата промишленост, както и дървообработване и металообработването.

Представители на хранително вкусовата промишленост са:

[5] Източник: Община Божурище 2014 г.

- ✓ Фабрика за кафе „Спетема“, ситуирана в град Божурище, построена през 2003 година. Фабриката е с най-голямата производителност на оборудването на Балканите, като за нейното изграждане са направени инвестиции от над 10 млн долара. [6], но същевременно фабриката е и най-големият замърсител в общината.
- ✓ Мелница в село Гурмазово
- ✓ Милмекс ООД – производство на шоколадови и захарни изделия. Фирмата е създадена през 1994 г. [7]

Представители на мебелната промишленост в община Божурище са:

- ✓ „Станков“ ЕООД – вътрешен дизайн и обзавеждане. Седалището на фирмата е в гр. Божурище и е създадена през 1991 година. [8]
- ✓ Сакс 2000 ООД, основана през 2000 г. ,специализирана в производството на мебели по индивидуален проект за дома, офиса, търговски обекти (заведения и магазини), детски градини и училища.
- ✓ В село Пролеша има два мебелни завода - Метрон и АМО, фирма "Левском" за сушене на дървен материал и фирми "Форесттрейд" и "Европанел" за изработка на паркет, греди и дограма от дъбов материал

Полисхарт ООД събира и съхранява материали от метали, хартия, стъкло и пластмаси.

Други фирми на територията на общината са:

- ➢ НЕОФАРМ – хим. промишленост
- ➢ КЕНДИ – хим. промишленост
- ➢ Стреза - строителство
- ➢ Оскар ЕЛ – производство на ел.табла
- ➢ Венианина – печене на ядки
- ➢ Маркрит – производство на сладкарски изделия
- ➢ Малки фабрики за производство на дограма

[6] http://www.spetema.com/bg/proizvodstvo
[7] http://milmex.eu/?page_id=866
[8] http://www.stankov.bg/bg/za-firmata

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

- Римпеск – производство на метални врати и огради
- Няколко строителни фирми
- Складове
- КЮ ЕНД БРЕД КЪМПАНИ – производство на закуски полуфабрикати
- МАРКОС – производство на хлебни изделия
- АНГРО – производство на стр. материали, бои, лакове
- СТРОМ 21 – производство на изолационни системи
- 2 бр. бетонови възели
- БЕТА МАКС ДЖИ ВИ СИ – производство на крепежни елементи за мебели
- ТЕРМО ИНЖЕНЕРИНГ – производство ва климатични и вентилационни системи
- ПЕЧАТНИЦА ИЗТОК-ЗАПАД

На територията на общината са разположени регионални представителства на „ДБ Шенкер"-за спедиция и на Ситроен – „Автомотор корпорация". Представителства имат и някои строителни фирми, основно чрез изградени складови и малки по площ административни сгради, като „Стреза", „Трансстрой" и др. Към 2014 г. на територията на общината работят Регионално Сдружение на Общини Център и клъстер ИКЕМ, към който е вкл. „Автомотор корпорация".

Икономиката на общината се предполага, че ще промени своя облик със стартирането на работата на икономическите зони по границата със землището на Столична община. Близостта до София и бързата и удобна връзка, включително с градски транспорт, създават благоприятни условия за живот в общината. В резултат на това, голяма част от населението реализира ежедневни трудови пътувания и работи в столицата. В икономическото си развитие общината има неразвити потенциали за развитие и възможности за привличане на инвестиции.

Услуги

Третичният сектор в общината е добре развит като са осигурени всички необходими услуги на населението.

За развитие на туризма в общината също са налице благоприятни условия. Уникалността на Божурище от гледна точка на потенциал за развитие на туризма се заключава в следните направления: авиация и самолетостроене; творчеството на Д.Казаков; етнографски и фолклорни традиции; спортен и развлекателен туризъм – традиции в коневъдството и изградена конна база, традиции в редица спортове и налични изградени бази (плажен волейбол, тенис, сумо, футбол, бойни спортове и др.); селски туризъм - едновременно: близост със София и екологично чиста и запазена природа. В НСИ няма регистрирани средства за подслон в общината. Необходима е целенасочена подкрепа в изграждане на допълнителни бази за развитие на спорта, атракции и инфраструктура за увеличаване посещаемостта в селата, с което да се създаде възможен пазар за обособяване места за настаняване, като: къщи за гости, хотели и др. Общината има разработена Програма за развитие на туризма за периода 2013 -2020 г.

III. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИЯ РЕСУРС

3.1. Демографска характеристика на населението

Брой и гъстота на населението

Демографската ситуация в община Божурище е резултат от действието на фактори и влияния, които от една страна са характерни за Р България, а от друга специфични за територията на града и обусловени от неговото историко-културно, социално-икономическо и демографско развитие. Съществено влияние оказват брачността, разводимостта, раждаемостта и смъртността, миграцията, полово-възрастовата, етническа, религиозна и образователна структури на населението. Те влияят на формирането на човешките ресурси в града, както в количествено, така и в качествено отношение. Община Божурище е една от малките по територия и население общини в България. Тенденциите в демографското й развитие могат да бъдат проследени с промените в броя на населението на нейния център – гр. Божурище. Населението на общината нараства плавно през последните години.

ЕКАТТЕ	Населено място	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
05027	Божурище	6106	7985	7970	7946	7889	7869	7867	7831	7813	7931	8132	8473	8547	8466

Таблица № 1Брой на населението в община Божурище, 2000-2013г.

Източник: НСИ

Сумарно населението на община Божурище в периода 2000 - 2013 г. се е увеличило с 2360 д. Тенденцията за намаляване на населението е обхванала всички населени места в общината за периода 2001-2009 г. Постепенно увеличаване броя на населението започва от 2010 г., като през 2013г. отново е регистрирано понижение.

Демографските тенденции в развитието на община Божурище могат да бъдат проследени спрямо промените в населението през различните преброявания.

След преброяването на 4.12.1985 г. и 4.12.1992 г. данните показват ясно изразена тенденция на намаляване на населението във всички населени места на общината. От преброяванията на 1.03.2001 г. и 31.12.2012 г. е отчетено повишаване на броя на населението като цяло за общината. Площта на общината е 142,884 кв.км. Гъстота към 2013г. е 59 д./кв. км, което е под средното за страната.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Фиг. 5 Брой на населението на община Божурище, 2000-2013 г.

На територията на община Божурище, градското население представлява 66.3 %, докато селското е 33.7 %, при средни за областта – 60.8 % и 39.2 %.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

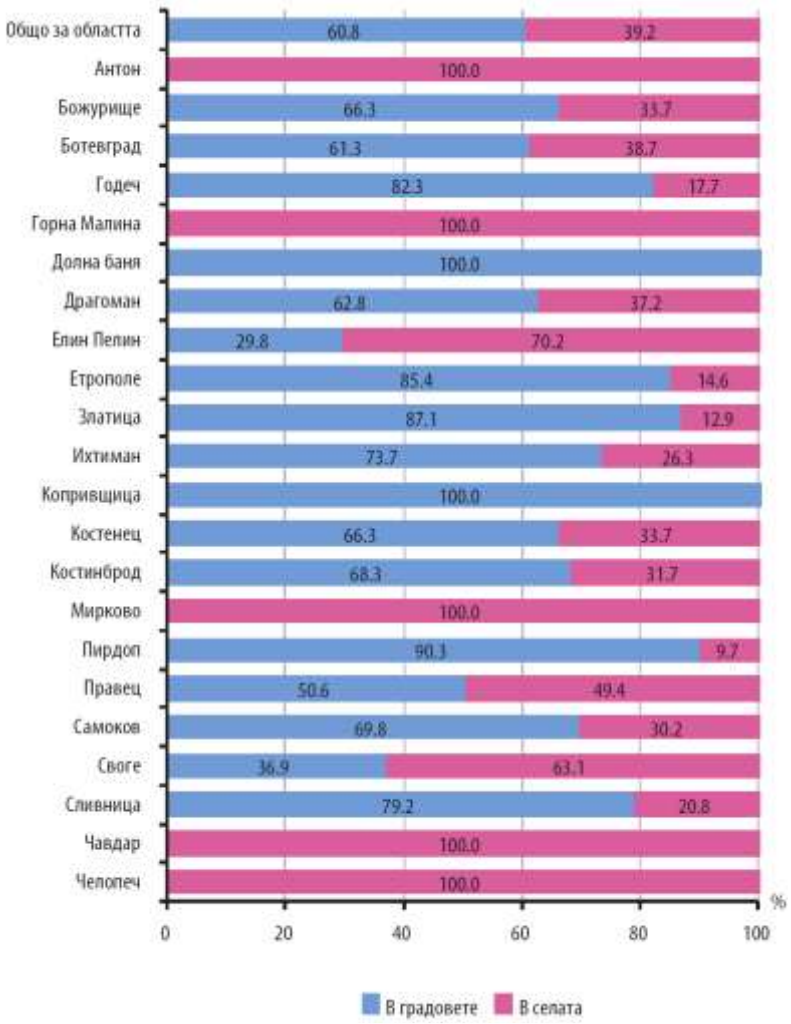

Фиг. № 6 Структура на населението по местоживеене и общини към 1.02.2011 година в област София

Полова структура

Полът е един от най-важните признаци на човека, от който зависи участието в естественото възпроизводство, мястото в семейството, социалния статус и участието в трудовия процес. Съотношението между мъжете и жените се определя основно от половата диференциация на смъртността и раждаемостта. Определя се от различията и особеностите на мъжете и жените (място и роля в семейството, участие в трудовия

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

процес, социален статус и др.) както и от особеностите в динамиката на раждаемостта и смъртността на населението.

Данните за 2011 г. показват, че съотношението между мъжете и жените в община Божурище е 4129 мъже към 4344 жени . Сходни са стойностите, отчетени по време на преброяването от 2001г. мъже (3880) към жени (4105). Характерното за страната и област София съотношение мъже - жени е ясно изразено и на територията на община Божурище, като се характеризира с дисбаланс между половете. Този факт е резултат от по-високата смъртност и по-малката продължителност на живота при мъжете.

Община Божурище	**2001**	**2011**
Общо	7985	8473
Мъже	3880	4129
Жени	4105	4344

Таблица № 2 Полова структура на населението на община Божурище, 2001, 2011г.
Източник: НСИ

Възрастова структура

Възрастовата структура на населението показва неговото разпределение на различни по обхват възрастови групи. В зависимост от целите на демографските проучвания те могат да бъдат по 1 годишни, 5 годишни и 10 годишни възрастови интервали. Възрастовите особености на населението в определена администативно-териториална единица имат важно значение, поради различните възможности и участие на хората от различните възрастови групи в трудовия процес. От друга страна,

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

поделянето на населението на възрастови групи отразява различията в техните репродуктивни възможности и участието им в процеса на естествено възпроизводство. Шведският демограф и статистик Зундберг, разпределя населението на 3 типа възрастова структура – поколение на децата, поколение на родителите и поколение на прародителите. Прилагането на тази типология доказва, че населението на община Божурище има регресивен тип на възпроизводство. Поколението на прародителите (население на 60 и повече навършени години) превишава значително като брой и относителен дял поколението на децата (население от 0-14 навършени години).

Община Божурище	**Година**	**Възраст (навършени години)**											
		0-4	**5-9**	**10-14**	**15-19**	**20-24**	**25-29**	**30-34**	**35-39**	**40-44**	**45-49**	**50-54**	**55-59**	**60 и повече**
	2001	297	344	384	411	458	607	547	484	478	494	667	512	2302
	2011	347	361	365	384	352	505	634	722	638	570	574	536	2485

Таблица № 3 Възрастова структура на община Божурище 2001, 2011г.

Източник: НСИ

Тенденцията на остаряване на населението води до промени в неговата основна възрастова структура - разпределението на населението под, във и над трудоспособна възраст. Промените във възрастовата структура оказват определящо значение при формирането на трудоспособния контингент от населението. Той включва лицата от началната до пределната трудова възраст според трудовото законодателство.

Населението в трудоспособна възраст в общината е концентрирано в градът, което следва общата тенденция за цялата страна.

	Община Божурище	Градове	Села
Общо	8473	5619	2854
Под трудоспособна възраст	1140	822	318
В трудоспособна възраст	5047	3522	1525
Над трудоспособна възраст	2286	1275	1011

Таблица 4 Население под, във и над трудоспособна възраст в община Божурище, 2011г.
Източник: НСИ

Към 1.02.2011г. 60% от населението на община Божурище (5047 души) се намира в трудоспособна възраст. Около 70% от това население е концентрирано в града, а само 30% - в селата. Населението в под трудоспособна възраст на територията на общината е едва 13% от общия брой, като разликата между населението в под трудоспособна възраст и над трудоспособна възраст е с тенденция за увеличаване в полза на населението в над трудоспособна възраст, което представлява 27% от общия брой.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

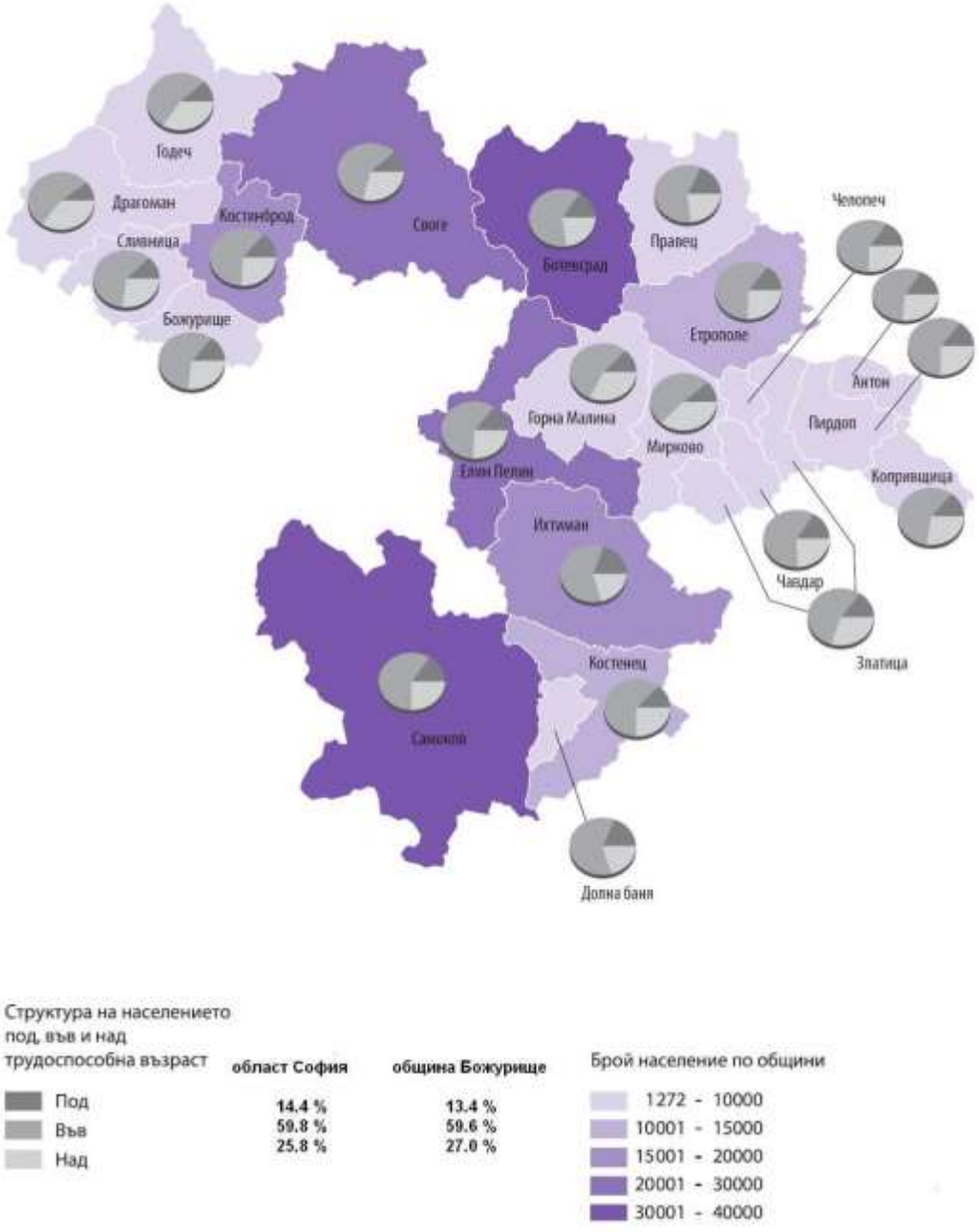

Фиг. № 7 Структура на населението под, в и над трудоспособна възраст в област София, 2011 г.

Полово-възрастовата пирамида показва, че общото намаляване на населението и неговото застаряване се дължат на намаляването на броя на населението в най-младите

възрасти. В общината съществува трайна тенденция към намаляване на населението в подтрудоспособна възраст, поради спадащата раждаемост. Това ще доведе и до намаляване в бъдеще на населението в трудоспособна възраст и ограничаване на работната сила в общината. Същевременно населението в пенсионна възраст ще нараства, което ще повишава и социалното натоварване на икономически активните лица в общината и ще увеличава натиска върху бюджета.

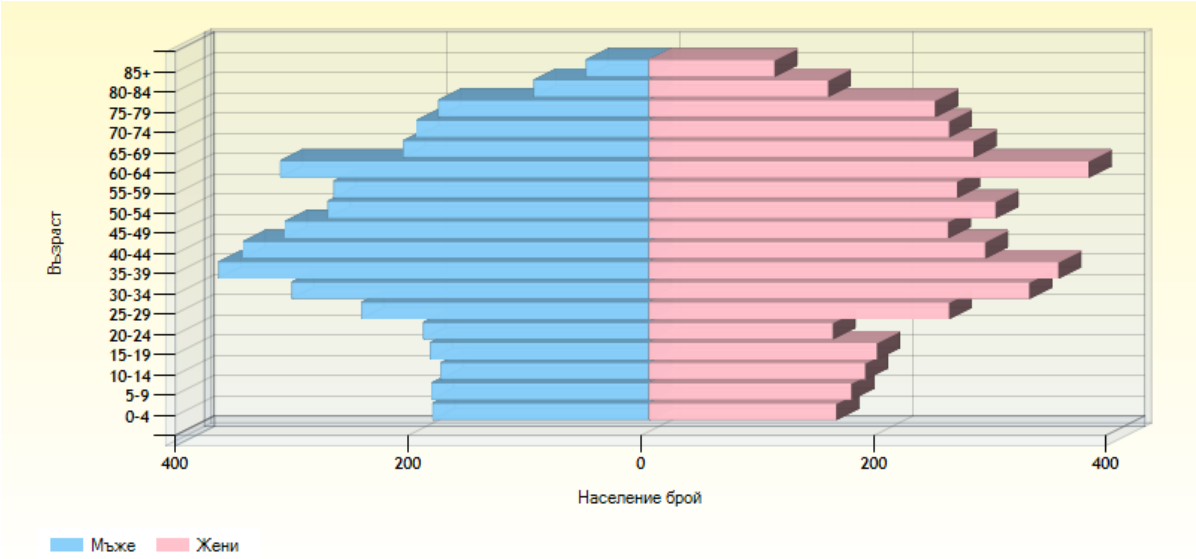

Фиг. № 8 Полово-възрастова пирамида

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Етническа структура

Етническата структура на населението има важно значение за начина на живот и поведение на населението. Добре изразена е връзката между етническата принадлежност и репродуктивната нагласа и поведение на населението. Етническата група представлява общност от лица, близки по произход, бит, култура и език.

Общини Етническа група	Общо	Възраст (в навършени години)							
		0 - 9	10 - 19	20 - 29	30 - 39	40 - 49	50 - 59	60 - 69	70 и повече
Божурище	**8473**	**708**	**749**	**857**	**1356**	**1208**	**1110**	**1185**	**1300**
В т.ч. отговорили	*8148*	*674*	*705*	*816*	*1292*	*1173*	*1072*	*1146*	*1270*
Българска	8015	653	687	799	1266	1149	1056	1137	1268
Турска	28	..	3	..	..	..	7	4	-
Ромска	48	6	8	11	9	8	..	..	..
Друга	32	-	4	3	6	12	4	3	-
Не се самоопределят	25	..	3	..	..	..	..	..	..

Таблица № 5 Етническа структура на населението на община Божурище, 2011г.
Източник: НСИ

Характерна особеност за община Божурище е, че 98.37 % (8015 души) от населението определят своята принадлежност към българската етническа група, което е по-висок процент от средния за областта (91.4 %). От участниците в проучването 28 д. са посочили, че се отнасят към турската етническа група, а 48д. – към ромската такава. На територията на общината има 25 д., които не се самоопределят към дадена етническа група.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

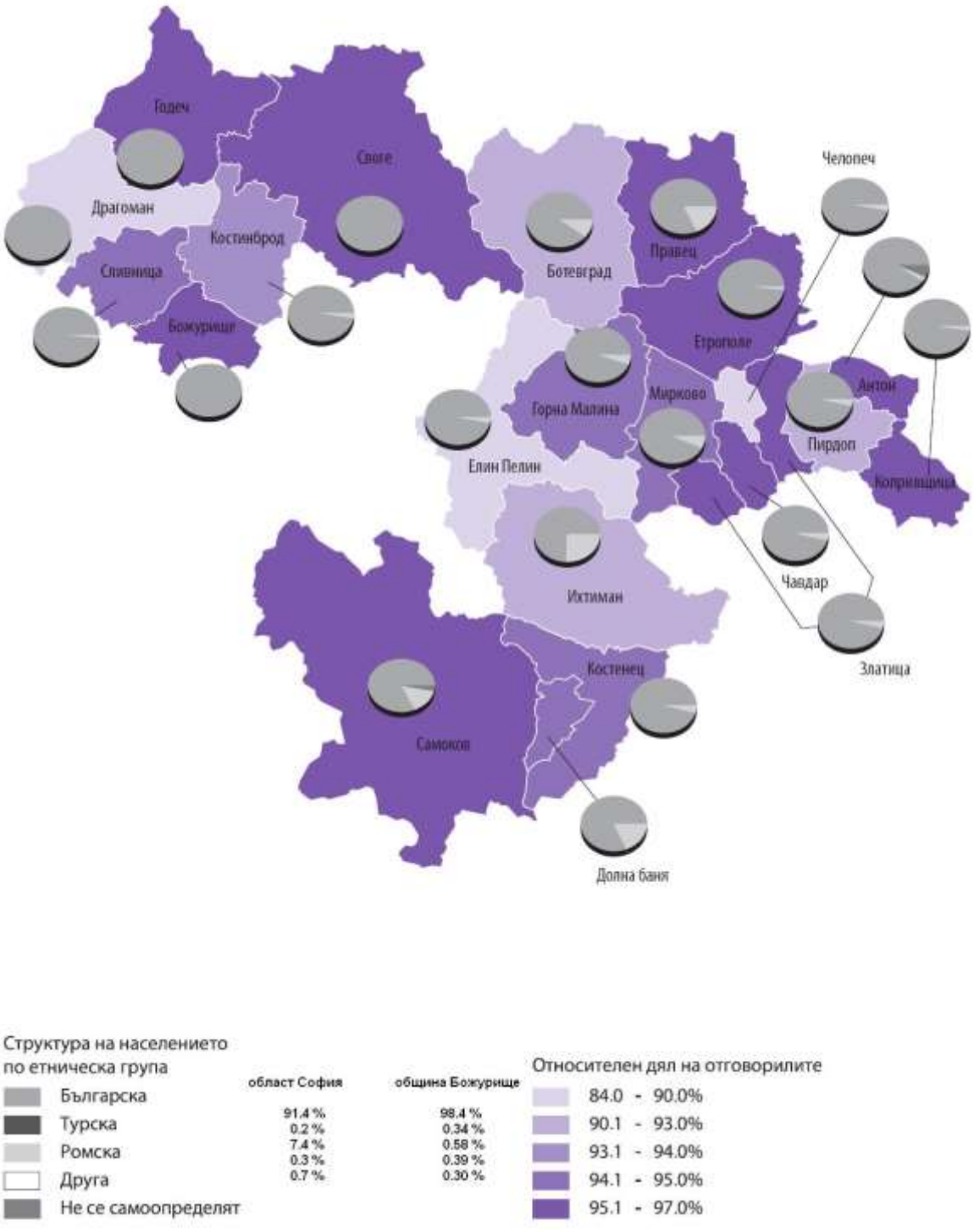

Фиг. 9 Етническа структура на населението в област София

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Образователна структура

Образователната структура на населението е неразривно свързана с неговата етническа принадлежност. Тя има значение за цялостното социално-икономическо развитие на определено населено място или административно-териториална единица. Една от най-важните характеристики за развитието на човешките ресурси и формирането на техните професионални умения за участие в трудовия процес, се явява образователната структура. Този показател влияе и върху репродуктивните нагласи и поведение на населението. Значение за образователната структура имат и характеристики на населението като пол, възраст, етническа принадлежност и др.

Данните от преброяването през 2011г. показват средно образователно равнище на населението в община Божурище. Различията в общината, по степен образование, са ясно изявени, което налага внимание върху подобряването на образователната структура. 17.4 % от населението на общината имат висше образование, а населението със средно образование надвишава 50%.

Местоживеене	Общо	Висше	Средно	Основно	Начално	Неза-вършено начално	Никога не посещавали училище	Дете
Общо	**7 980**	**1 391**	**4 125**	**1 736**	**401**	**300**	**14**	**13**
В градовете	5 252	1 075	2 753	963	231	212	11	7
В селата	2 728	316	1 372	773	170	88	3	6

Таблица № 6 Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование, пол и възраст, 2011г.

Източник: НСИ

Общини Населени места	Общо	Степен на завършено образование					Никога не-посещавали училище	Деца[1]
		висше	средно	основно	начално	незавършено начално		
Божурище	**7980**	**1391**	**4125**	**1736**	**401**	**300**	**14**	**13**
гр. Божурище	5252	1075	2753	963	231	212	11	7
с. Гурмазово	427	61	220	105	18	21	..	..
с. Делян	22	..	..	3	..	-	-	-
с. Златуша	98	6	35	41	16	-	-	-
с. Мала Раковица	..	-	..	-	-	-	-	-
с. Пожарево	282	45	142	61	..	10	-	..
с. Пролеша	651	85	339	175	30	19	..	..
с. Росоман	..	..	12	15	..	-	-	-
с. Хераково	634	82	345	153	..	22	-	..
с. Храбърско	583	32	264	220	49	16	..	..

Фиг. № 10 Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование, пол и възраст, 2011г.

Източник: НСИ

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

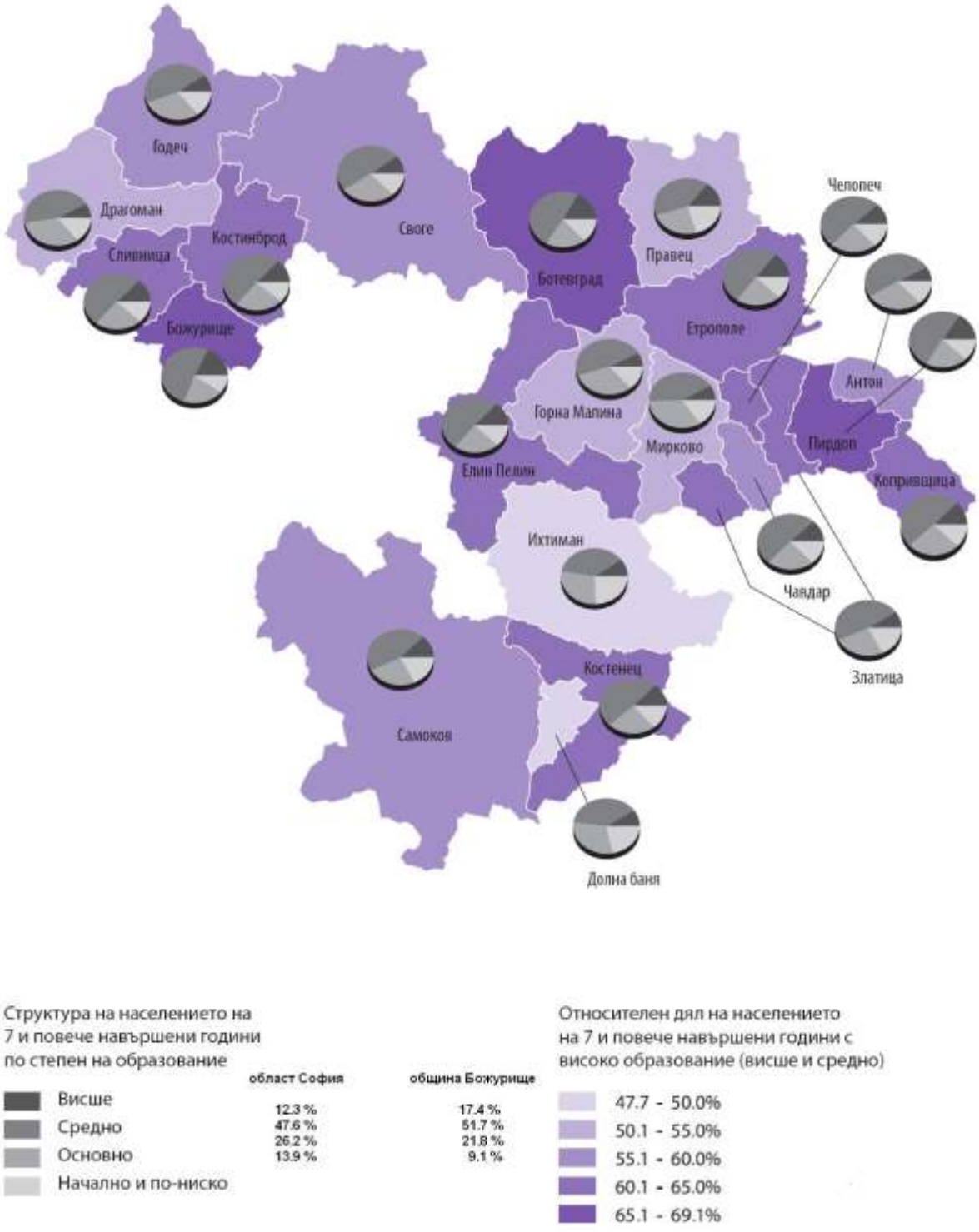

Фиг. № 11 Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование, пол и възраст, 2011г.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Естествено движение на населението

Естественото възпроизводство е процес, който изразява смяната на поколенията на родителите с поколенията на децата. Коефициентите за раждаемост, смъртност, брачност, бракоразводимост и естествен прираст изразяват количествените измерения на този процес. Съществува взаимна зависимост между стойностите на тези показатели. Например, браковете и разводите са от пряка зависимост за коефициента раждаемост. Зависимост съществува и между демографските структури на населението като – полова, възрастова и семейно-брачна, и естественото възпроизводство на населението. Етническата и религиозна принадлежност също оказват влияние върху този демографски процес.

Година	Умрели	Живородени	Коефициент на естествен прираст	Коефициент на раждаемост	Коефициент на смъртност
2001 г.	105	40	-8,1‰	5,0‰	13,1‰
2002 г.	137	33	-13,0‰	4,1‰	17,1‰
2003 г.	113	39	-9,3‰	4,9‰	14,2‰
2004 г.	120	27	-11,7‰	3,4‰	15,2‰
2005 г.	139	50	-11,3‰	6,3‰	17,7‰
2006 г.	123	52	-9,0‰	6,7‰	15,6‰
2007 г.	157	55	-13,0‰	7,0‰	20,0‰
2008 г.	125	53	-9,2‰	6,8‰	16,0‰
2009 г.	126	55	-8,9‰	6,9‰	15,9‰
2010 г.	104	48	-6,9‰	5,9‰	12,8‰
2011 г.	110	56	-6,4‰	6,6‰	13,0‰
2012 г.	124	56	-7,9‰	6,5‰	14,5‰

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

2013 г.	123	41	-9,7‰	4,9‰	14,5‰

Таблица № 6 Естествено движение на населението на община Божурище, 2001-2013г.
Източник: НСИ

През изследвания период тенденциите за увеличение на коефициента на раждаемост са колебаещи се, като най-високи стойности са измерени през 2007, 2008 и 2009г. В периода 2010-2013 г. се наблюдава лек спад в стойностите, като за 2013 г. е отчетена една от най-ниските стойности (4,9‰).

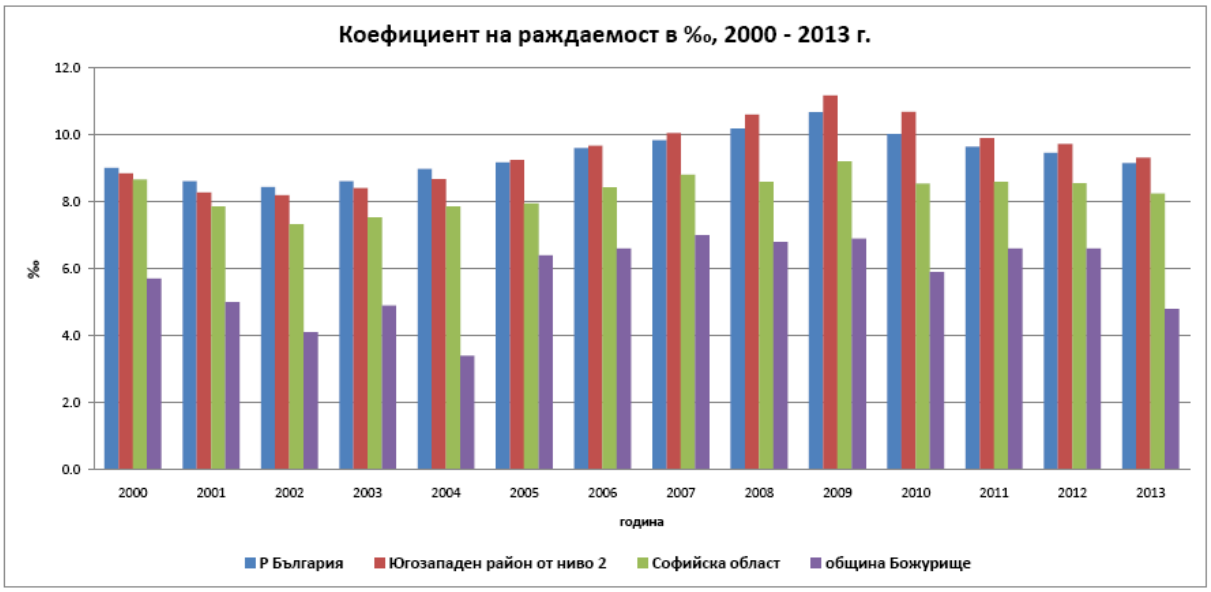

Фиг. № 12 Коефициент на раждаемост, 2000-2013 г.

Един от най–тревожните демографски проблеми в общината в момента е относително високото ниво на смъртност. Основен фактор, обуславящ динамиката в общата смъртност е процесът на демографско остаряване. Този процес се характеризира с промени във възрастовата структура на населението и се свежда до намаление на относителните дялове на младите лица и увеличаване на дела на по-старите. Свръх-смъртността на мъжете е закономерно явление и се дължи на начина на живот, повишен риск в условията на труда и стрес. Необичайното повишаване на тази свръх-смъртност се дължи и на съществените икономически и социални промени в прехода към пазарна икономика. Намаляването на влиянието на рисковите фактори,

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

обуславящи свръх-смъртността на мъжете в интервала между 40 и 59 години, а и общо за всички възрасти, ще допринесе за понижаване равнището на общата смъртност в общината. Поради застаряването на населението и влошаването на здравното обслужване, през последните 15 години се отбелязва трайна тенденция към поддържане на относително високи стойности на смъртността в общината. Най-висок коефициент на смъртност е отчетен през 2007 г. (20‰).

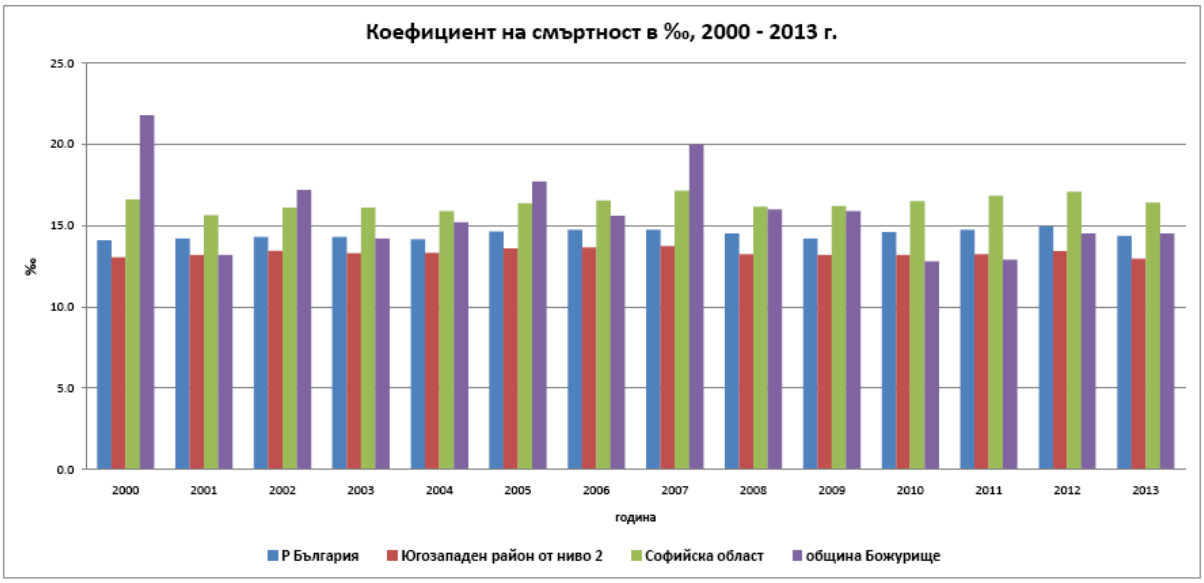

Фиг. № 13 Коефициент на смъртност, 2000-2013 г.

Отрицателният естествен прираст е характерен за територията на страната, областта и общината. Дължи се на процеса на демографско застаряване на населението и неговото отражение върху демографските структури. Механичното движение на населението както и етническата структура също оказват влияние върху тези процеси.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Фиг. № 14 Коефициент на естествен прираст, 2000-2013 г.

Населението в репродуктивна възраст се насочва към по-големи икономически центрове на растеж, което води до намаляване броя на жените във фертилна възраст. През последните години съществува тенденция за увеличаване на емиграционната нагласа при младите жени. Това е фактор, който ще продължи да се отразява върху тоталния коефициент на плодородие и цялостното развитие на естественото възпроизводство на населението на община Божурище.

През последните години, отрицателните стойности на естествения прираст се увеличават и това води до намаляване на демографския потенциал на общината, а това ще играе ролята на ограничаващ фактор за бъдещото й социално-икономическо развитие. Отрицателният естествен прираст в комбинация с остаряването на населението силно влошава възпроизводствените възможности, което се потвърждава от стойностите на основните демографски показатели. Подобряването на градската и селска среда е една от възможностите за намаляване на отрицателните стойности на естествения прираст.

Механично движение на населението

От голямо значение за демографското развитие на община Божурище са показателите и коефициентите, които определят естественото възпроизводство на

населението, миграциите и механичното движение. Такива са коефициентите за миграционна подвижност, за интензивност на заселванията и изселванията, за миграционен или механичен прираст.

година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	***всичко***	мъже	жени
2001	492	245	247	297	135	162	***195***	110	85
2002	205	105	100	208	91	117	***-3***	14	-17
2003	282	132	150	232	97	135	***50***	35	15
2004	210	93	117	174	87	87	***36***	6	30
2005	259	133	126	190	92	98	***69***	41	28
2006	209	112	97	140	69	71	***69***	43	26
2007	226	103	123	160	79	81	***66***	24	42
2008	250	108	142	196	93	103	***54***	15	39
2009	421	196	225	232	99	133	***189***	97	92
2010	526	268	258	269	120	149	***257***	148	109
2011	268	121	147	173	80	93	***95***	41	54
2012	270	129	141	141	66	75	***129***	63	66
2013	213	100	113	216	102	114	***-3***	-2	-1

Таблица № 7 Механично движение на населението на община Божурище, 2001-2013г.
Източник: НСИ

През изследвания период (2001 – 2013 г.), се наблюдава благоприятно механично движение на населението в община Божурище, спрямо общата тенденция за страната. Висок механичен прираст е отбелязан през 2001, 2009 и 2012 г. Най- ниски стойности на механичен прираст са отбелязани през 2013 година, когато на територията на общината е регистриран минимален отрицателен механичен прираст.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Данните при мъжете и жените показват по-голям общ брой мигранти (изселени и заселени) при мъжете, но по-голяма активност на женското население при изселванията. По-ясно изразената изселническа нагласа при жените в активна трудоспособна възраст е резултат от проблемите с намирането на подходяща работа в селищата на общината. Изселванията на част от по-младото женско население е неблагоприятен фактор за процеса на възпроизводство и бъдещото демографско развитие на общината.

3.2. СОЦИАЛНА СФЕРА

3.2.1. Пазар на труда

Заетостта в общината е тясно обвързана с развитието на икономиката и с близостта до столицата.

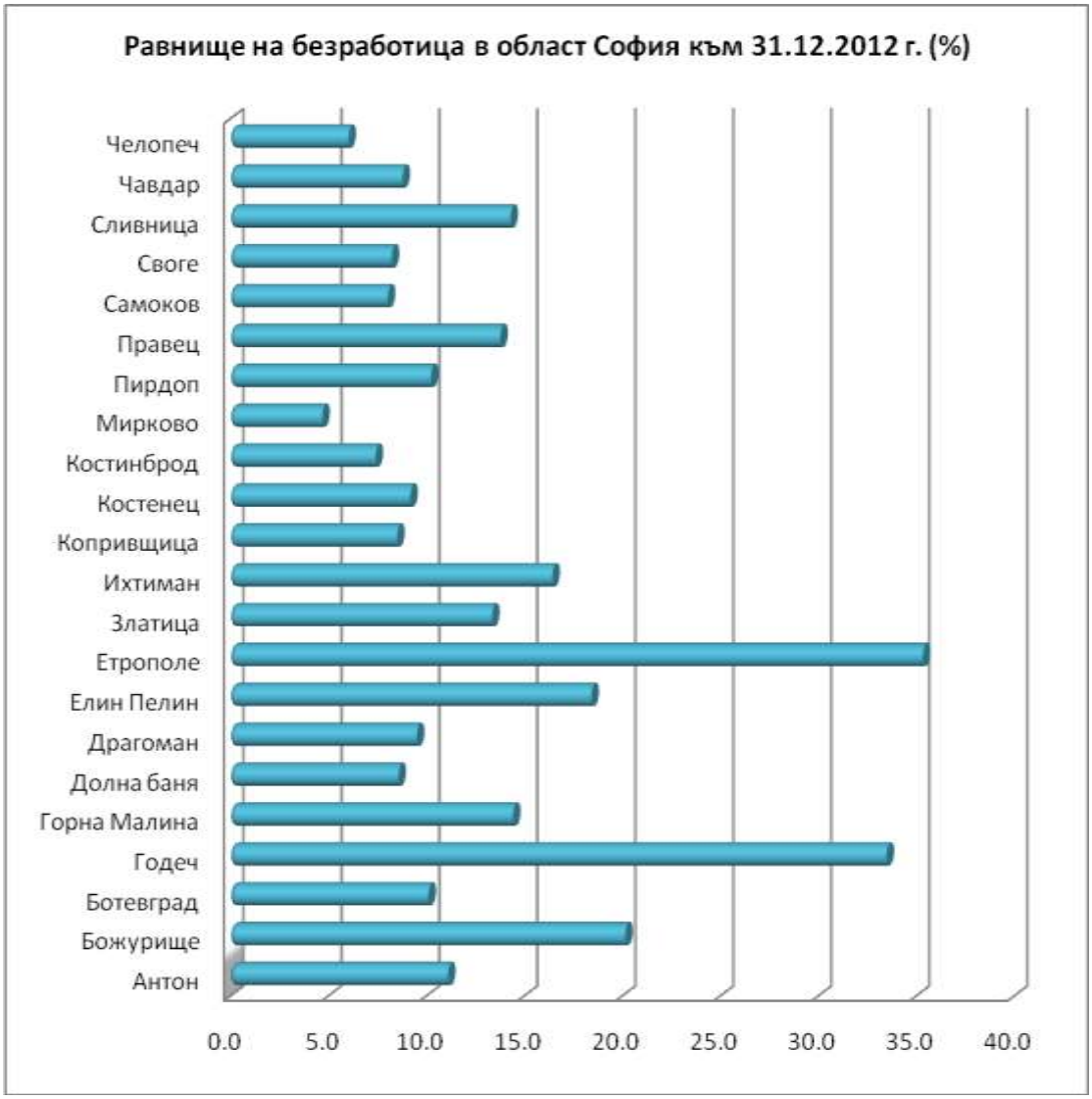

Фиг. 15. Равнище на безработица в област София към 31.12.2012 г. (%)

Източник: НСИ

Младежката безработица в общината е приблизително равна на средното за страната. Младежката безработица е характерна не само на национално, но и на европейско ниво и може да има нежелани последици върху формирането на бъдещия пазар на труда. Предвид застаряването на населението в цяла Европа, голямата младежка безработица представлява допълнителна тежест за социалната система. Решението на този проблем е насочена към стимулиране както на работодателите, така

и на младежите до 25 години чрез предоставяне на възможности за стажове и допълнителна квалификация. Другата рискова група – безработните за период от повече от година са близо 48% от безработните в общината, което е по-високо от средното за страната – 33,5%. Основните причини за тези проблеми са както намаляването на броя на работните места поради икономическата криза, така и липсата на подходяща квалификация, която да отговаря на нуждите на пазара на труда. Поради това, трябва да се предприемат действия за допълнителна квалификация и преквалификация на безработните.

През периода 2011-2014 равнището на безработица се движи в рамките на 7-8%. Средногодишният брой на регистрираните безработни е около 200 човека., средногодишното равнище на безработица е 7,28 %, при средно за Софийска област 13,55 % и за страната 14,25 % . Запазва се относителния дял на безработните младежи, бавно намаление се отчита в дела на продължително безработните.

Този нисък процент на безработицата се дължи на факта, че голяма част от трудоспособното население работи в София. Профилът на безработицата на територията на общината показва тенденция на нарастване на регистрираната безработица на ниско квалифицираните жители на общината и тези без квалификация. Общият брой на безработните - 179 лица, съотнесен към броя на населението в активна възраст между 18 и 64 години, представлява 6,2% към 30.06.2005 г. от трудоспособното население, възлизащо на 3 605 души. Особено важно е да се подчертае, че нивото на безработицата не е стабилно. То възлиза на 7.3% през април 2004 г.; 7,2% през ноември 2004 г. и 7,0% през март 2005 г. В структурата на регистрираните безработни по пол към 02.2013 г. превес имат безработните жени /60,9%/ спрямо регистрираните безработни мъже/. Според възрастовия критерий разпределението на безработните е както следва :

В структурата на безработните по възраст доминира групата на безработните от 30 до 34г. Този факт отразява трудностите и неблагополучията по отношение на трудовата реализация на лица предимно в активна трудова възраст. Безработица сред лицата без квалификация е най-висока – 70 човека, като от тях 38 са със средно образование и 32-ма са с основно и по-ниско. От безработните специалисти най-голям е

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

делът на тези с инженерно-техническите специалисти, следвани от селскостопанските, икономическите, хуманитарните и педагогическите. Подпомагани по ППЗСП и Нар.№ РД07-5/отопление/ за 2012г. – 236 души, хора с увреждания за 2012г.-240 души и подпомагани по ППЗСПД/детски добавки/ - 524 души.

Според проучване на Общинската администрация на община Божурище, болшинството жители на общината, работещи в град София са недоволни от условията на своята заетост. В почти всички случаи те не работят по своята професионална квалификация, получават ниски възнаграждения, принудени са ежедневно да пътуват и да формират значителни разходи за път и прехрана в сравнение с варианта да имат осигурена трудова заетост в община Божурище. Това позволява да се обобщи, че в община Божурище е формирана особена форма на „скрита безработица", която поражда социални проблеми, води до бедност и неудовлетвореност от стандарта на живот.

Основните фактори, обуславящи високата „скрита безработица" в община Божурище са:

а) структурата на местната икономиката, която е доминирана от няколко промишлени подотрасъла и няколко големи предприятия, чието ограничаване на дейността води до големи съкращения на работници;

б) необходимостта от оптимизиране на заетостта на приватизираните предприятия чрез минимизиране на разходите за работни заплати и съкращаване на работни места;

г) структурната реформа в армията, образованието и здравеопазването и свързаните с нея съкращения;

Изводи: равнището на безработица в общината е изкуствено занижена, например за февруари 2013г. тя е 4,46%, Скритата безработица се дължи и на близостта до София, закриване на Бюрото по труда в гр. Божурище и изнасянето му в гр. Сливница до който град липсва удобен и редовен транспорт, което затруднява безработните във връзка с режима на регистрация и отчетност. По данни на администрацията на общината равнището на скритата безработица е между 10 и 14 %.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

3.2.2. Образователна инфраструктура

Образованието в общината има изключително важно значение за развитието от гледна точка осигуряване на качествени човешки ресурси, които да се реализират пълноценно на пазара на труда, както и предвид, че образованието би могло да се разглежда като важна локализационна услуга за населението. В община Божурище функционират две училища. Преподавателите са 51 общо – 44 са в СОУ "Летец Христо Топракчиев" – гр.Божурище и 7 – в ОУ "Св.Св.Кирил и Методий" – с.Хераково. Всяка година учителите в СОУ-то се увеличават – за уч. 2011/2012 – са били 43, за уч. 2012/2013 са 44, за уч.2013/2014 – са 49. В ОУ – то, броя им не се променя.

Броят на учащите в общината за учебната 2012/2013 година е 603 души, като тревожна тенденция е тяхното постоянно намаляване.

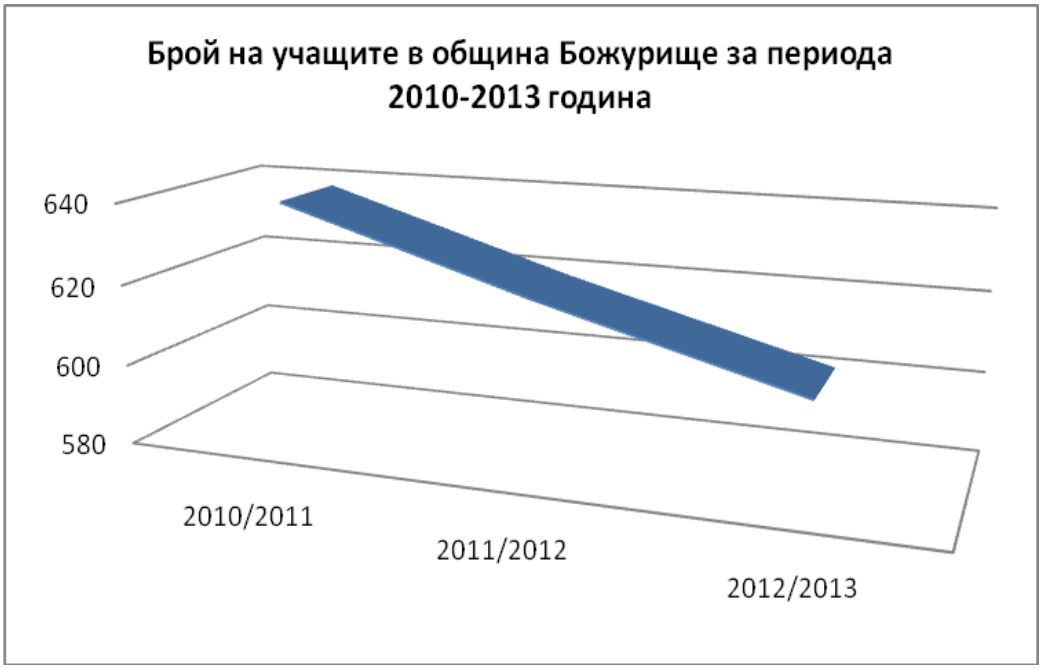

Фиг. 16. Брой на учащите в община Божурище за периода 2010-2013 година

Наблюдавайки тенденцията за последните три учебни години става ясно, че намаляването на учениците е повсеместно разпространено за всички възрасти, като най-малко е то при учениците в началното образование, които представляват бъдещия контингент от ученици в общината. Тези процеси са пряко свързани както с нарушената възрастова структура на населението, така и с преместването на ученици (особено от по-горните класове) в училища в столицата.

Показател	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Учащи			
Общо	**639**	**620**	**603**
Начално образование (I - IV клас)	**269**	**276**	**266**
Прогимназиално образование (V - VIII клас)	**249**	**227**	**224**
Средно образование (IX-XIII клас) - общо	**121**	**117**	**113**

Табл. 8 Брой на учащите в община Божурище за периода 2010-2013 година по степени на образование.

Училищата, в които се осъществява образователният процес са две и се намират в град Божурище и в село Хераково. За 2013-2014 година 514 ученика се обучават в СОУ „Летец Христо Топракчиев" – гр.Божурище, а 72 в ОУ „Св.Св.Кирил и Методи". СОУ „Летец Христо Топракчиев" – град Божурище осъществява обучение на ученици от първи до дванадесети клас, разпределени в 23 паралелки. Училището разполага с три

сгради, разположени в двата квартала на града. Обучението на учениците от начален етап на образование /I-IV клас/ се провежда в самостоятелна сграда, в която в началото на учебната 2009/2010 година отвори врати, изграденият с помощта на община Божурище, нов физкултурен салон

За учениците от първи до четвърти клас училището предлага профилирано обучение по хореография, за чието провеждане са изградени две хореографски зали. Участието на хореографските паралелки в редица конкурси, фестивали и концерти ги превръща постепенно в добра традиция на училището. В първи клас за учебната 2009/2010 година СОУ „Летец Христо Топракчиев" реализира паралелка с ранно чуждоезиково обучение по английски език.

Стартира пилотен проект в областта на информационните и комуникационни технологии. Използваната софтуерна система дава възможност за иновационни педагогически методи и подходи в обучението на децата от първи до четвърти клас, в съответствие с бързото развитие на технологиите.

След завършен IV клас училището предлага прием в паралелки с профил „Английски език", „Информационни технологии" и „Хореография". От учебната 2009/2010 година училището разполага с модерна и обновена компютърна зала. Заявен е и профил „Технологичен – информационни технологии/компютърна графика, уеб дизайн/" за учебната 2010/2011 година.

След завършено основно образование училището предлага четири годишно обучение /IX – XII/ с профил „Туризъм".

Осигурен е безплатен транспорт за учениците до 16 години от община Божурище.

В село Хераково работи ОУ „Св. Св. Кирил и Методий". Училището е с общинско финансиране. Провеждани са обсъждания за закриване на училището.

Извършено е планиране и подготовка за разкриване на аграрно училище и ветеринарен факултет към ЛТУ на територията на бивши военни поделения в гр.Божурище, както и училище за средни кадри в областта на публичната

администрация. Подготовката на кадри, чиято квалификация отговаря на нуждите на пазара на труда е основна стъпка за намаляване на безработицата в общината.

На територията на общината функционират две детски градини - - ОДЗ „Буратино" - с 225 деца, разпределени в 8 групи, от които 1 яслена, и ОДЗ „Детелина – със 154 деца, разпределени в 5 групи, вкл. 1 яслена. В с.Храбърско е създаден филиал към ОДЗ"Детелина", в който децата се обучават в 1 смесена група. Преподавателският персонал е 28 души: 16 в ОДЗ „Буратино" и 13 в ОДЗ „Детелина" .

Показател	**2010/2011**	**2011/2012**	**2012/2013**
Детски градини			
Детски градини[1] - общо	**2**	**2**	**2**
Детски учители	27	27	28
Деца	328	332	324
Целодневни детски градини	2	2	2
Детски учители	27	27	28
Деца	328	332	324
Полудневни детски градини	-	-	-
Детски учители	-	-	-
Деца	-	-	-

Табл. № 9 Детски градини, детски учители и деца

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

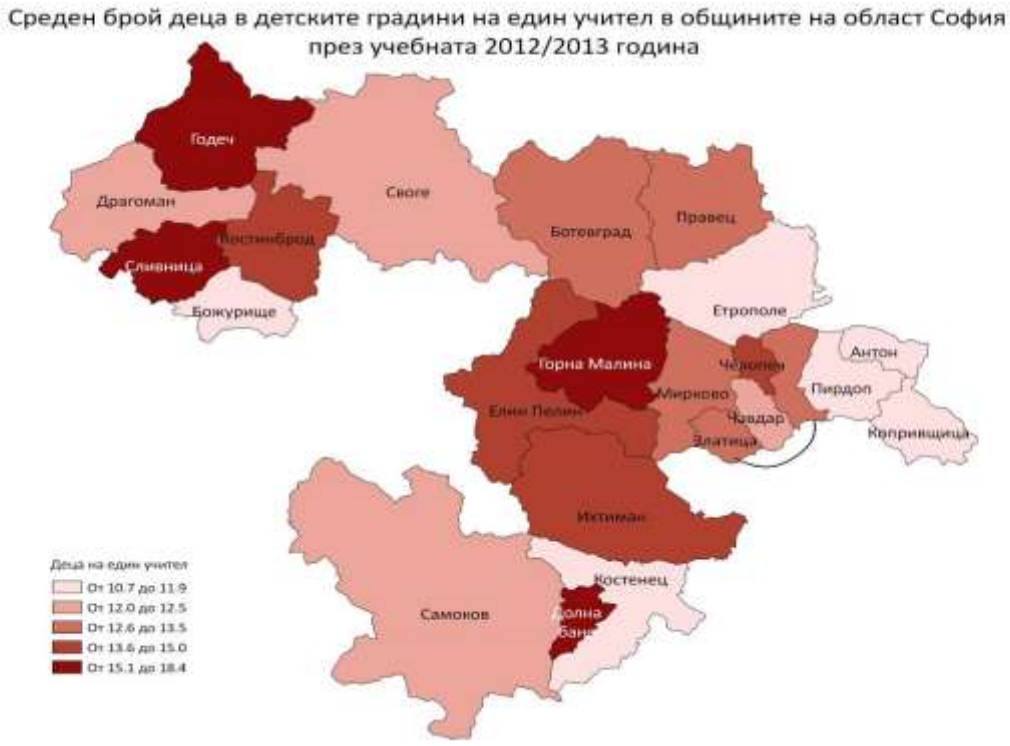

Фиг. 17. Среден брой на деца в детските градини на един учител в общините н област София за учебната 2012/2013 година

Община Божурище е една от общините, които разполагат с най-голям брой преподаватели на дете – 11,6.

3.2.3. Здравеопазване

Решаването на здравните проблеми на Община Божурище и на всеки отделен гражданин е най-тясно свързано с изпълнението на Националната здравна стратегия от лечебните и здравни заведения, които работят в областта на промоцията, профилактиката, диагностиката, лечението и рехабилитацията. Основен източник на идеи и предначертания за Националната здравна стратегия на България са вижданията на СЗО отразени в "Световната здравна декларация", където "промените в състоянието на здравеопазването в света изискват осъществяване на политика за "Здраве за всички през 21 век" чрез провеждане на адекватна регионална и национална политика и

стратегия". Главната цел и стратегически приоритет на здравната реформа в България е подобряване здравето на нацията, под мотото "По- добро здраве за по- добро бъдеще на България".

Здравното обслужване на населението на територията на Община Божурище е организирано в едно заведение за доболнична помощ и здравни пунктове в малките населени места както следва:

По населени места здравни услуги се предоставят от:

гр.Божурище – Поликлиника – разполагаща с Медико-диагностична лаборатория

с. Хераково – има здравен пункт и общопрактикуващ лекар

с.Пожарево - здравен кабинет, наличен фелдшер

с. Гурмазово - има здравен пункт, няма лекар

с. Златуша;с.Росоман;с.Делян – няма здравен пункт, обслужван от фелдшер

с.Храбърско – здравен кабинет с общопрактикуващ лекар и зъболекар

с.Пролеша - здравен кабинет – с общопрактикуващ лекар

Първичната извънболнична медицинска помощ се осъществява от шест индивидуални практики. В общинския център има три индивидуални практики за общопрактикуващи лекари, а другите три са разпределени в малките населени места.

Стоматологичните практики за общината са четири. Три в Божурище и една в село Храбърско.

Специализираната извънболнична медицинска помощ се осъществява от

-3 –ма невролози

-1- кардиолог

-1 –кожен лекар

-1-хирург

-1 пулмолог

-2 микробиолози

- 1 очен лекар

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

В материално-техническата база и апаратура, с която разполага медицинския персонал в общината, с в отлично състояние и отговарят на съвременните изисквания за здравеопазване.

Училищното здравеопазване е решено, като е осигурено здравно обслужване на всички учебни заведения и детски градини. Към община Божурище са назначени по три щатни бройки медицински сестри в двете ОДЗ-та и една бройка за СОУ „Летец Христо Топракчиев" и ОУ „Свети Свети Кирил и Методий".

За 2012 година медицинските кадри, които работят в общината са общо 14, в това число 6 общопрактикуващи, 4 лекари по дентална медицина и 11 медицински специалисти по здравни грижи. [9]

[9] Източник: НСИ

Фиг. 18. Осигуреност с лекари на населението е общините на област София към 31.12.2012 година, Източник: НСИ

Община Божурище е сравнително добре осигурена с лекари на човек от населението, като за 2012 година те са в интервала 12-23 лекаря.

Освен наличните медицински кадри в общината здравните грижи за населението се извършват и в болниците в София, които се намират в непосредствена близост.

Детските ясли в общината са 2 и са към двете детски градини, като те са преизпълнили своя капацитет: местата в тях са 45, а децата – 51:

Детски ясли и деца в детските ясли			
Детски ясли - общо	2	2	2
места	43	43	45
Деца - общо	47	50	51
момчета	26	25	27
момичета	21	25	24

Табл. 10 Детски ясли и деца в детските ясли за 2012 година в община Божурище Източник: НСИ

3.2.4. Социални услуги

В Община Божурище е създадена мрежа от социални услуги, включващи както институционални, така и социални услуги в общността за почти всички рискови групи от населението. Правилникът за прилагане на закона за социалното подпомагане определя социалните услуги в две групи: предоставяне на социални услуги в общността и предоставяне на социални услуги в специализирани институиции. Приоритет по предоставянето на социални услуги са услугите в общността, съобразно потребностите на населението и като превенция срещу настаняването в институции.

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ В СЕМЕЙНА СРЕДА

Социалните услуги, предоставяни общността, без откъсване от семейната среда са регламентирани като дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот. Социалните услуги са насочени към подкрепа на подпомаганите лица за осъществяване на ежедневните им дейности и постигане на социално включване. Те се предоставят съобразно желанието и личния избор на лицата, които се нуждаят от тях. С развитието на социалните услуги се осигуряват възможности за организиране на свободното време, осъществяване на социални и лични контакти, осъществяват се дейности, които подпомагат и разширяват възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот, осигурява се подкрепа на професионалисти от различни области - медицина, социални дейности, педагогика.

На територията на Община Божурище се предоставят следните социални услуги,извършвани в семейна среда:

„Личен асистент” - е лице, полагащо постоянни грижи за дете или възрастен с трайно увреждане, или за тежко болен, за задоволяване на ежедневните му потребности.

От началото на 2010г. Община Божурище работи по Проект „Подкрепа за достоен живот” по Схема за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG 051PO001-5.2.09 „ Алтернативи” Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на Оперативна програма
„Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз. Към момента по този проект са назначени 32 бр. потребители и 31бр. лични асистенти.

„Домашен социален патронаж”- Мисията му е да реализира обществения ангажимент към високия процент самотни възрастни хора и хора с увреждания, като ги подпомага в тяхната естествена семейна среда.
Домашен социален патронаж- гр.Божурище е звено към общинската администрация. Към момента обслужва 91 потребителя, предимно възрастни хора и инвалиди от

гр.Божурище и селата. Ежедневно се доставят три порции храна супа, основно ястие и десерт. Храната е съобразена с изискванията за рационално хранене на хората от третата възраст .

„Защитено жилище” - осигурява включваща,приемаща и стимулираща развитието среда на хора със специални потребности,уют и удобство.Това са важни предпоставки за да се развият техните потенциални възможности,да бъдат ценни участници в живота на общността,да се подготвят доколкото е възможно да водят независим ,,самостоятелен начин на живот с подкрепата на професионалисти.Предлаганите социални услуги и начина на организация на живота и дейностите в къщата ще допринесат за добиване на самочувствие, че са равнопоставени членове и имат равни шансове за живот и реализация, като всички членове на обществото.

През 2008г. между община Божурище и фондация „Защитено жилище ЗАЕДНО” е сключен договор за партньорство и сътрудничество за предоставяне на социална услуга – дом за младежи, напуснали институциите /домове за деца лишени от родителски грижи/ поради навършване на пълнолетие. В предоставената от община Божурище сграда – училището в с.Гурмазово, фондацията осигурява на младежите възможност да пребивават там за период от една година, като в това време им се осигуряват условия за придобиване на професионални и социални умения. Те могат да посещават професионални и квалификационни курсове, оказва им се помощ, за да се ориентират в обществото и в собствените си желания и умения за реализация, биват представяни на потенциални работодатели, при нужда им се осигурява психологическа помощ. Към момента капацитета на жилището е 10 потребителя. Услугата е делегирана от държавата дейност. Съгласно действащата нормативна уредба през 2015 година предстои Защитеното жилище да бъде преобразувано в Наблюдавано жилище.

„Детска млечна кухня”- От 2010 година в община Божурище е разкрита Детска кухня към ОДЗ „Буратино”. Капацитетът на детската кухня е 300 абоната. Тя предоставя храна за деца от 10-месечна възраст до 3 години, които се отглеждат при

домашни условия и не посещават детски ясли, социални или здравни заведения. Мотивите за разкриването и са, че в това напрегнато ежедневие става все по-трудно на родителите на деца до 3 години да им осигуряват всеки ден разнообразна и полезна храна, и че „издръжката на едно дете само за храна е изключително скъпа. Детската кухня приготвя три ястия – супа, второ ястие и десерт. За осигуряване на рационално хранене на децата дневно е необходим продуктов набор от хранителни продукти и меню изготвено от диетолог. Родителите заплащат дневна такса в размер определен в Наредбата за местни данъци и такси. Общинска наредба определя организацията и дейността на детската кухня.

Съгласно стратегията за развитие на социалните услуги на Община Божурище 2010-2015г. през следващия програмен период има разработени идейни проекти за създаване на Център за обществена подкрепа за деца в риск и Защитено жилище за възрастни хора в сградата на бившето училище в село Пожарево.

Приоритет на политиката на Община Божурище е разширяването и разкриването на нови социални услуги, създаването на възможности по-голям брой хора да се възползват от тях, повишаване качеството и вида на грижите чрез поставяне в центъра интересите им.

3.2.5. Култура

Културата е неразривна характеристика на съвременния облик на община Божурище. В Календара на културните прояви на Общината се вижда богатия културен живот в селата, изпълнен с много празници, честванията и участия с богата художествена самодейност. Средище на културната дейност в общината са Народните читалища. Със своята високо благородна и патриотична дейност те съхраняват традициите и ритуалите и поддържат жив Българския дух.

На територията на община Божурище функционират следните читалища:

- ✓ НЧ „Христо Ботев” гр. Божурище;
- ✓ НЧ „Васил Левски 1923” село Хераково;

- ✓ НЧ „Светлина 1924” село Пролеша ;
- ✓ НЧ „Просвета 1925” село Храбърско;
- ✓ НЧ „Васил Левски 2012” село Пожарево;

Всички читалища са съдебно регистрирани. Регистрирани са и в Министерство на културата.

- ➢ **НЧ „Христо Ботев 1934” гр. Божурище**

Читалище “Христо Ботев 1934” е основано през 1934 година Читалището е носител на орден “Кирил и Методий” – Втора степен и разполага с достатъчно площ за дейността си.

През 2013г. е започнала реализацията на проект „Повишаване на устойчивото социално –икономическо развитие на общините Божурище и Сурдулица чрез подобряване на общинската културна инфраструктура” по Програма за трансгранично сътрудничество България-Сърбия. Проектът е съфинансиран от Инструмента за предприсъединителна помощ и е на обща стойност 927 729,56 евро. Той има за цел да насърчи териториалното сътрудничество и добросъседските отношения между двете общини. Проектът предвижда цялостен ремонт на сградата на НЧ „Христо Ботев1934”- подмяна на покривното покритие и подови настилки, дренаж, саниране, подмяна на дограма, подмяна на електро и ВИК инсталации, облагородяване пространството около читалището- лятна читалня, подмяна на пейки и настилки около сградата. В рамките на проекта за трансгранично сътрудничество ще се проведат и редица концерти на самодейците от двете общини.

Най-голямата библиотека в община Божурище разполага 20 000 библиотечни единици. Ежегодно се обогатява библиотечният фонд.

Читалището разполага с компютърна, размножителна техника и интернет. През 2010 г. читалището е бенефициент по проект към програма “Глобални библиотеки-България” на фондация “Бил и Мелинда Гейтс”, с което се разкриха два броя компютризирани потребителски места в библиотеката.

Към читалището работят:

- общински детски фолклорен ансамбъл „Божурчета”,

- школа за спортни и латино танци за деца
- дамски камерен хор,
- детска вокална група „Куклици”
- школа по пиано
- школа по акордеон
- танцова фолклорна школа за аматьори

Читалищните служители периодично разработват проекти, с което постигат привличане на допълнителни средства, нужни за различни дейности и за обогатяване на материалната база.

Дейността на читалището е обезпечена с персонал 11 щатни бройки и държавна субсидия за 2013 г. в размер на 68 981 лв.

➢ **НЧ „Васил Левски 1923” село Хераково**

НЧ “Васил Левски 1923” село Хераково е основано през 1923 година. Читалището е настанено в част от общинска сграда - площ 150 кв.м /1 зала, библиотека, хранилище /. Дейности на НЧ „Васил Левкси 1923” са:

- школа за народни танци за аматьори
- музейна сбирка
- литературно студио.

Към читалището функционира библиотека с книжен фонд – 10 000 тома.

НЧ „Васил Левски 1923” е бенефициент по Програмата „Глобални библиотеки-България” на фондация „Бил и Мелинда Гейтс”. Спечелени са два компютъра, на които читателите на библиотеката получават безплатен достъп до интернет. Участва в регионални, местни и традиционни празници и мероприятия.

Дейността на читалището е обезпечена с персонал 1 щатна бройка и държавна субсидия за 2013 г. в размер на 6271 лв.

Сградният фонд е в добро състояние. Необходими са средства за построяване на постоянна сцена и площадка пред читалището за провеждане на мероприятия, организирани по повод различни празници.

➢ **НЧ „Светлина 1924” село Пролеша**

НЧ “Светлина 1924 ” село Пролеша е основано през 1924 г. Основен проблем в дейността на читалището се явява материално-техническата база. През 2010г. читалищното настоятелство поде инициатива за прехвърляне собственостт на сградата на училището в село Пролеша от общинска, в собственост на НЧ „Светлина 1924” Общинският съвет на община Божурище взе решение в полза на читалището и гласува отдаване на тази сграда на читалището за ползване в срок от 10 години. С този акт се налага ефективно търсене на възможности за осигуряване на финансови средства за ремонт, преустройство и модернизиране на сградата, за да бъде пригодена за осъществяването на читалищна дейност. През тази година със средства на читалището е сменена дограмата в библиотеката. Читалището се нуждае от компютърна техника.
Библиотеката към читалището е с книжен фонд от 7000 тома
Към НЧ „Светлина ” функционират:

- група за народни танци за аматьори
- школа по английски език,
- клуб „Природолюбител”,

Дейността на читалището е обезпечена с персонал 1 щатни бройки и държавна субсидия за 2013 г. в размер на 6271 лв.

- **НЧ „Просвета 1925 ” село Храбърско**

НЧ „Просвета 1925” с. Храбърско е основано през 1925 г.

Читалището е ситуирано в сградата на кметството и разполага с 80 кв.м площ. /салон и библиотека/
Към читалището функционират:

- група за народни танци
- група за съхранение и предаване на народните традиции
- детски танцов състав
- приложни изкуства
- клуб „Околна среда”

Библиотеката на читалището разполага с 10 000 тома.

През 2013г. бе избрано ново настоятелство, което изцяло промени и разшири дейността на читалището.

Дейността на читалището е обезпечена с персонал 1 щатна бройка и държавна субсидия за 2013 г. в размер на 6271 лв.

Един от приоритетите на общинското ръководство е да кандидатства по Европейски програми за ремонт и реконструкция на нефункциониращата сграда на училището и да премести там читалището.

- **НЧ „Васил Левски 2012” – село Пожарево**

НЧ „Васил Левски 2012” – село Пожарево за краткото си съществуване се е превърнало в социално средище за населението на селото. Читалището е пример за това как едно културно и социално средище, което е било заличено, сега се възражда след много усилия от страна на населението на селото.

След направения ремонт читалището разполага с достатъчно площ. Дейностите които развива са:

- танцова фолклорна школа
- школа за приложни изкуства
- кръжок по шев и кройка на традиционни български костюми
- кръжок „Пътя на хляба и обредните гозби”
- курс за изучаване на английски език
- кръжок „Пожарево вчера, днес и утре”
- клубове по интереси

През 2013г. читалището кандидатства и спечели проект към Фондация „Работилница за граждански инициативи”. Проектът е уникален по рода си и ще допринесе както за развитието на кръжока „Пътя на хляба и обредните гозби”, така и за цялостната дейност на читалището.

Дейността на читалището е обезпечена с персонал 1 щатна бройка и субсидия от общинския бюджет в размер на 6271лв. През 2012г. читалищното настоятелство кандидатства в МК за държавна субсидия, но за съжаление такава не е отпусната.

По инициатива на населението на село Гурмазово през 2015 година предстои да се регистрира читалище и там.

Религията, като част от бита и културата на населението, е представена от 7 сгради на православни храмове и няколко параклиса. В много селища празничната културна обредност съвпада с религиозните празници и на тях са посветени ежегодните традиционни събори.

Не са забравени и „хората от третата възраст". По решение на Общинския съвет на територията на Общината са разкрити и функционират 7 клуба на пенсионера. В тях се провеждат здравни беседи, консултации, честванията на рождени и именни дни, развива се художествена самодейност.

През 2014г. за срок от 10 години е подписано споразумение със Сдружение „Международна фестивална програма на детското творчество - приятели на България". Предмет на сътрудничеството е подготовка на проекти и инициативи в областта на културата, изкуството и образованието. Всеки партньор ще оказва съдействие при или по повод организирани от него прояви в сферата на културата, като празници, музикално-сценични спектакли, концерти, фестивали, конкурси, изложби състезания и др.

От 2012 година община Божурище организира Фестивал на клубовете за народни танци и песни „Пеония". Фестивалът няма състезателен характер. Неговите идеи и цели са:

- ✓да развива културния обмен между институциите
- ✓да популяризира българския фолклор
- ✓да съхранява, развива и представя специфичните традиции, обичаи, ритуали, музика, песни и танци на фолклорните области.
- ✓да представя ежегодно пред гражданите и гостите на Божурище колорита и разнообразието на българския фолклор.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

3.2.6. Спорт

Физическото възпитание, спортът и социалния туризъм са основна част от социалните дейности в сферата на обществените отношения. Осъществяването им е средство за възпитание и здравословен начин на живот. Спортът е интегриращ фактор, който приучва към толерантност и приемане на различията между хората от най-ранна детска възраст.

В изпълнение на заложените цели в Европейската харта за спорта на СЕ, Министерски съвет е приел Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012 – 2022 http://mpes.government.bg/Pages/Documents/Strategies/default.aspx.

В стратегията особено място заемат задълженията на местните власти за създаване на условия за развитие не само на професионален, но основно на масов спорт „за всички“.

В изпълнение на заложените стратегически цели е приет Закон за физическото възпитание и спорта.

На основание чл.4а. от Закона за физическото възпитание и спорта(ЗВЗС), Общините насърчават развитието на физическото възпитание и спорта, чрез приемане нормативна уредба, утвърждават и финансират програми за развитието на местната спортна дейност в съответствие с националната програма. В изпълнение задълженията по ЗФВС, Общински съвет Божурище е приел програма за развитие на физическото възпитание и спорта за 2012-2013 г.

На основание чл. 4а, т.2 от ЗФВС за „развитие на физическото възпитание и спорта“, общините са длъжни да изграждат, поддържат и модернизират спортни обекти, съоръжения и обекти за социален туризъм - общинска собственост. За целта към 2014 г. са изградени „зала за бойно изкуства“, игрище за плажен волейбол, игрище за минифутбол, зала за „волейбол“ (физкултурен салон) към СОУ „Летец Хр. Топракчиев“, футболно игрище в село Хераково, спортна площадка за баскетбол в гр.

Божурище. Общината е подготвила за периода 2008-2014 и редица технически проекти, с цел развитие на масовия спорт, сред които с издадени разрешения за строеж са „игрище за футбол“ при улица „Бор“ в гр. Божурище, проект за велоалеи в гр. Божурище.

На основание чл.4а, т.3 от ЗФВС общините съдействат за организирането на спортни състезания на територията на общината. За целта в програмата е включен единствения спортен клуб в общината, който по смисъла на Закона за физическото възпитание и спорта е спортна организация. Сдружение „Спортен клуб Божурище“ е вписано регистъра на юридическите лица с нестопанска цел по ф.д.41/2010 г. с решение на СОС от 09.08.2010 г. На основание чл.45, ал.3 от Закона за юридические лица с нестопанска цел, Сдружение „Спортен клуб Божурище“ е вписано под номер 20110114008 в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на общополезна дейност към Министерство на правосъдието, в изпълнение на заложените дейности в Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012 – 2022.

Съгласно чл.11 от ЗФВС Спортните клубове са доброволни сдружения на граждани, регистрирани като юридически лица с нестопанска цел, които развиват и популяризират физическото възпитание и спорта и осъществяват тренировъчна и спортно-състезателна дейност по един или по няколко вида спорт. В алинея втора подробно са изброени дейностите на спортните клубове, които: подпомагат спортните занимания на гражданите и ги организират за практикуване на физически упражнения и спортни дейности; организират и администрират спортни състезания; изграждат, управляват, поддържат и ползват спортни обекти и съоръжения;

На основание чл. 11 от ЗФВС Спортните клубове по различните видове спорт могат да се сдружават в обединени спортни клубове - юридически лица с нестопанска цел.

В спортния клуб членуват редица клубове за развитие на видове спорт като: волейбол, джудо и др. В програмата на Общинския съвет изрично са посочени задълженията и състоянието на спортните клубове и са разпределени отговорностите

по подкрепа и развитие на видовете спорт, приоритетни за общината. Спортният клуб като сдружение по ЗЮЛНЦ отговаря за развитие на отделни видове спортове, разширява обхвата на съставните клубове, организира участие на отбори в състезания, привлича, селектира и обучава деца и младежи в представителните отбори, привлича членски състав, спонсори и др. Провеждат се съвместно турнири, някои от които станаха традиция, като турнири по футбол и плажен волейбол.

В изпълнение на чл.4а, т.4 от ЗФВС общините подпомагат дейността на спортните организации, регистрирани като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на обществено полезна дейност, които предоставят безплатни занимания с двигателна активност и спорт на деца, ученици, студенти и на лица в неравностойно положение, чрез финансиране на техни дейности, програми и ползване на спортни обекти и съоръжения - общинска собственост. Всички обекти, посочени в програмата безвъзмездно се ползват от децата на Божурище. Видно от програмата директора на училището осъществява реда за ползване на спортната база за нуждите на децата.

В ЗФВС масовия спорт за деца е приоритетна цел от особено значение за развитие на българската нация, каквато е и една от основните цели на клуба. С цел преодоляване слабостите, посочени в стратегията, че общините не разполагат със спортни календари, развиващи детско-юношеския спорт, спортният клуб като свързващо звено между: образователните институции, гражданите и общината е подготвил цялостна система за възпитание на подрастващите от местната общност. Именно в националната стратегия е заложен системния подход за развитие на физическото възпитание и спорта сред децата. По отношение посочените слабости, като например, че се осигуряват от общините средства за финансиране основно на професионални клубове и почти липсват за дейности свързани с детски и младежки масов спорт, общината провежда и изпълнява политики за изграждане на съоръжения и сграден фонд, който да се ползва свободно от всички, именно с цел постигане на националните приоритети по физическо възпитание и спорт. За постигане на стратегически цели от програмата 1 и 2 , съобразно които местните власти са длъжни да подсигурят условия за занимание със спорт на местните общности в свободното

време и особено от страна на подрастващите, с общински средства са изградени редица съоръжения: баскетболно и волейболно игрище, училищна зала за волейбол, зала за източно бойно изкуства и др. Всички те се ползват свободно от гражданите, особено от децата, като спортния клуб на база на доброволчески дейности и спонсорство от частни лица, подпомага организацията по провеждането на: кампании, състезания и др. спортни мероприятия, вкл. осигуряване на награди.

За развитието на професионалния спорт е подготвен идеен проект за спортна зала, с многофункционално предназначение. Същата може да генерира приходи на общината от тренировъчна дейност, провеждане на състезания, изложби и др., но същевременно да бъде ползвана за масов спорт от местната общност.

За следващия период Общинския съвет е необходимо да приеме дългосрочна програма за подпомагане и развитие на физическото възпитание и спорта, в която да насърчава създаването на спортни организации, да подпомага съществуващия спортен клуб, да предприеме действия по чл.50 и чл. 62 от ЗФВС, да насърчава професионалния спорт.

Общината трябва да търси средства, вкл. и външно финансиране на проекти и строителни дейности.

IV. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

4.1. Транспорт

Географското разположение на община Божурище й предоставя възможността да попада в пряка и косвена зона на влияние на два от петте общоевропейски транспортни коридора, преминаващи през територията на страната ни /ОЕТК №4 и ОЕТК №10/.

ОЕТК №10- Залцбург- Любляна- Загреб- Белград- Ниш- София /Димитровград- Истанбул по коридор №4/ провежда международните транспортни потоци между

Европа, България и Турция / Гърция посредством българския участък Калотина-София- Пловдив- Свиленград, като осигурява връзка между Европа и Азия.

Близостта или преминаването на ОЕТК№10 през общинска територия я поставя в идеално разположение да се обслужва пряко от бъдещата автомагистрала.

ОЕТК №4, предвиден да провежда международните потоци между Румъния, България и Гърция посредством българския участък Видин-София-Кулата в западната част на страната ще бъде в близост до територията на общината и ще оказва благоприятно въздействие.

Основното транспортно обслужване на общината се осъществява от републикански път I-8 София-Калотина, който преминава в северната част от територията на общината / 12 км /. Предстои одобряване на проект за ново трасе на пътя, което да се включва в северната дъга на околовръстния път на София и строителство на трасето до 2020 година от АПИ.

Третокласният републикански път III- 638 свързва общинския център и селата Гурмазово-Пожарево-Росоман-Златуша-Делян в югозападна посока с област Перник и община Брезник с дължина на територията на общината 20 км.

Град Божурище се обслужва от общински четвъртокласен път булевард „Европа“, попадащ в трасето на общинската и републиканските транспортни схеми от квотата на община Божурище.

Транспортни връзки в общината има с всички населени места.

По данни от общинската администрация местните пътища в общината са с дължина 26,750 км.и включват:

1.SFO1400-/II-81/Костинброд-Граница-общ.(Костинброд-Божурище)-Пролеша-Хераково/SFO3024/, с дължина 4.6 км

2. SFO2020-/ I-8 /Божурище-Граница общ.(Божурище-София,район Връбница) /I –8/, с дължина 3.25 км.

3. SFO2021-/I-8/-Храбърско, с дължина 4.5 км.

4. SFO2022-/I-8/-Белица, с дължина 2.0 км.

5. SFO3024-/I-8/-Бобен – Хераково / SFO1400 /, с дължина 2.8 км.

6. SFO3025-/ SFO3023 /- мах.Старо село- / SFO2021/, с дължина 2.5 км.
7. SFO3026-/III-638/Златуша - Мала Раковица, с дължина 4.0 км.
8. SFO3027-/I-8, Сливница – Божурище/-мах.Черна бара, с дължина 0.4 км.
9. SFO3214-/I-8/- Драгоман-Граница общ.(Драгоман-Сливница)-Сливница-
10. Граница общ.(Сливница – Божурище)-Драгоман-/ SFO2021/ с дължина 2.7км.

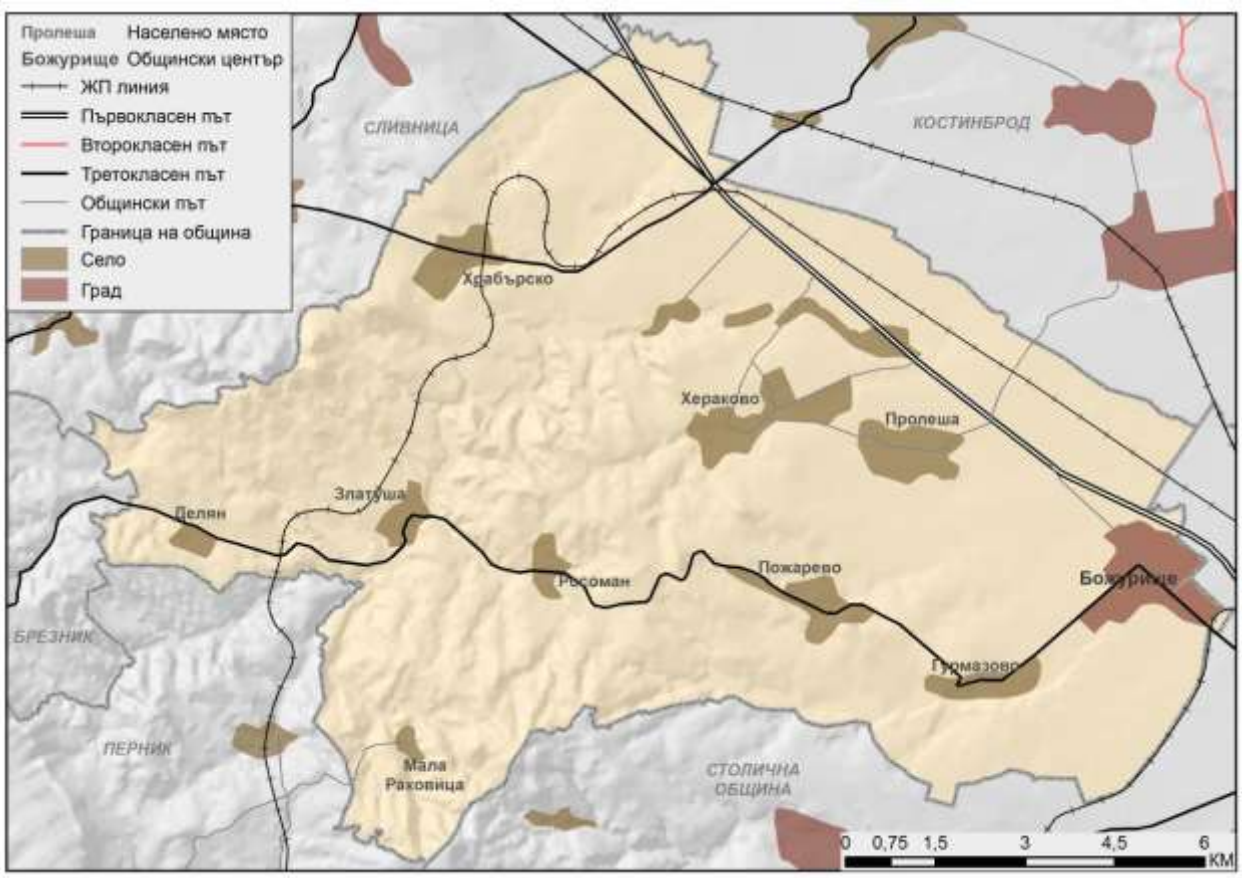

Карта № 6 Транспортна инфраструктура

Общинската пътна и улична мрежа в община Божурище все още като цяло е в относително лошо състояние.

На територията на общината са изпълнявани частични ремонти от асфалтови кръпки по селата и гр. Божурище с общински бюджетни средства. Частична реконструкция на общинските пътища е изпълнявана със средства от Републикански бюджет. По линия на текущи ремонти е извършено чакълиране на улично легло на

нови улици. По данни от справка на общинската администрация за периода 2007-2011 са извършени общо:

- Текущ ремонт на улици без трайна настилка - 286 043 лв.
- Направа асфалтови кръпки - 785 315 лв.
- Основен ремонт на общински път мах. Бобен - с. Хераково - 74465 лв.
- Основен ремонт на общински път за с.Храбърско – 79 158 лв.
- Реконструкция на общ път с.Пролеша - с. Хераково - 52999 лв.[10]

Дължината на уличната мрежа в община Божурище е 129 км, разпределена по населени места както следва:

- ✓ Гр. Божурище – 39 км;
- ✓ Село Хераково 13 км;
- ✓ М. Белица, Бобен, Кантон – 15 км;
- ✓ Село Храбърско- 13 км;
- ✓ Село Пролеша – 12 км;
- ✓ Село Пожарево – 7 км;
- ✓ Село Гурмазово – 7 км;
- ✓ Село Росоман – 11 км;
- ✓ Село Златуша – 12 км

Обществен превоз на пътници, съобразно определени от Общинския съвет Божурище и от Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията условия за експлоатация на "Мрежа в областта на транспорта", включваща одобрени маршрутни разписания по транспортни схеми, при годишно определяна субсидия от Общински съвет Божурище и по реда на Наредба 2 от 31 март 2006 г. за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване по автомобилния транспорт, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници и Наредба 3 от 4 април 2005 г. за условията за предоставяне на средства за субсидиране на превоза на пътници по

[10] Актуализация на ОПР на община Божурище от 2013 г.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и в планински и други райони.

Връзката със столицата се осъществява с автобусна линия 54 на Столична община, с пряка връзка до метрото.

През 2014 г. общината е съгласувала промени в републикански транспортни схеми №№23201-23239 по направление София-Божурище и републикански транспортни схеми №№23101 и 23102 София-Храбърско; №№23101 и 23102 София-Хераково; №23101 София Златуша, по които превозът на пътници може да се изпълнява с 18-22 или 32 и повече местни автобуси.

На територията на общината действа и субсидирана общинска транспортна схема, която се изпълнява с 18 -22 местни автобуси и свързва населените места в общината.

Републиканска транспортна схема с №№23201-23239 е подходяща за електробусен транспорт.

В Божурище няма изградена инфраструктура за зареждане на електрически пътни превозни средства.

През град Божурище преминава и ж .п. линия за град Банкя със спирка, която свързва автобусна линия 54.

Транспортно обслужване на населените места от общината (към 2012 г.)

Населено място	**Обслужва се от път №или местен път**	**Разст. до общ. ц-р или до път № /км/**	**Състоян ие настилк**	**Необх от рекон-Струкци**	**Брой връзки дневно автобуси: А-с над 32 бр. места М- автобуси с 18-22 бр. седящи места**
Божурище	1-8	15 км до София 18 км до Сливница 32 км до Драгоман 9 км до Костинброд	Добро Добро Добро Добро		86А-София 65 М - София 2А-Сливница 2А-Алдомировци 2А-Брезник

Пролеша	1-8 1V-81011 1-8	5,5км до Божурище 2,5км до Хераково 20 км до София			34М-Божурище 34М-Хераково
Хераково	1-8 1V- 81011	7, 5 км до Божурище 2 км до Пролеша			34М-Божурище 34М-Пролеша
Храбърско	1-8 1V-81123	15км до Божурище 5 км до 1-8			26М-Божурище
Гурмазово	111-638	3 км до Божурище 5 км до Пожарево			18М-Божурище 18М-Пожарево 2А-Брезник
Пожарево	111-638	8 км до Божурище			18М-Божурище 18М-Гурмазово 2А-Брезник
Росоман	Ш-638	14 км до Божурище	Добро		10М-Божурище 10М-Златуша 10М-Пожарево 2А-Брезник
Златуша	Ш-638	17 км до Божурище	добро		10М-Божурище 10М-Пожарево 2А-Брезник
Делян Мала Раковица	Ш-638 местен	21 км до Божурище 22 км до Божурище	 лошо		2А-Брезник 2А-София

4.2. Водоснабдяване и канализация

Водоснабдяване

Всички населени места в общината са водоснабдени (99,7% от населението в общината.) Вътрешната водопроводна мрежа към 2013 г. се равнява на 71,9 км, а външната 47,8 км. Водопроводната мрежа е амортизирана, като това води до големи загуби на вода и влошени хигиенни качества на водата. Загубите на вода са икономически неефективни. Освен това водят до чести аварии и прекъсвания на водоснабдяването.

Населено място	**Брой ж-ли**	**Водоизточник Год. воден обем хил м^3**	**Напорен Резервоар**	**Проблеми**
Божурище	5205	От ВиК-София - 7л/сек От помпена станция Бобен - 6 л/сек.	500	добро
Храбърско		Водоизточник речни тераси р.Беличка, организиран чрез бунк.помп. станция с дебит 3,5л/сек, II сонд.кладенец с дебит 2л/сек и помп.стан-ция II-ри подем с черпа-телен резервоар с	150	добро , лятото има проблем, намалява дебита
Хераково		Чрез помп. станция И-ри подем с черпателен ре -зервоар 50 м^3 при дебит 4,5-5л/сек плюс гравитачно водоснабдяване чрез каптажни води и израв-нители към тях с обем 2 х 50 м^3 . Сондажен кладенец-1л/сек.	300	добро, лятото с проблем

Пролеша		Водоподаване от магистрален водопровод без из-равнител на денонощна канализация. Сондажен кладенец-3л/сек.	50	добро, лятото има проблем
Гурмазово		Сондажен кладенец 3,5л/сек с напорен резервоар 150 м^3	150	добро ,лятото с проблем
Пожарево		Водоподаване от 2 водо-източника бункерни помп.станции и 2 резервоара х 150 м^3	2х150	добро , лятото с проблем
Росоман		Каптажно водоподаване с резервоар 50 м^3	50	добро, лятото с проблем
Златуша		2 водоизточника бункерна помп.станция с дебит 2 л/сек и	150	добро, лятото с проблем

Населените места в общината се водоснабдяват от 13 броя водоизточници. Чрез софийската "ВиК" се подават 7 л/сек. Към всяко населено място са изградени напорни резервоари, не се използва резервоара в с. Пролеша. Помпените станции са общо 10 броя.

Дължината на външната водопроводна мрежа е общо 38 км. От нея 45,4% е етернитово изпълнение, 44,2% - стомана и 5,6% - тръби PVC. С изключение на изпълнената от PVC тръби, останалата е изградена основно до 1980 г. и е твърде амортизирана с наличие на сериозни загуби при преноса на вода.

Вътрешната водопроводна мрежа е с обща дължина около 57 км, в основната си част етернитова - 87 %, въведена в експлоатация главно преди 1980 г.

Тези данни сочат необходимостта от обновяване, рехабилитация и подмяна с нов тип PVC на изградената външна и вътрешни водопреносни мрежи.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Селата Делян и Мала Раковица не се инкасират поради пресъхване на каптажите.

Канализация

В общината частично изградена канализационна мрежа има в гр.Божурище, с.Гурмазово и с.Храбърско. Общата й дължина е 5,8 км. Отпадните води се заустват към речни корита и дерета. Липсва пречиствателна станция за отпадни води. За целта е отреден терен в град Божурище и са подготвени пред-проектни проучвания за цялостна канализационна система и пречиствателна станция.

Проекти в сектор Води и канализация (по данни на общ.адм. към 2012 г.)

Реконструкция на водопроводна мрежа	с.Гурмазово
Изграждане на канализационна мрежа	с.Гурмазово
Изграждане на канализационна мрежа– I етап	с.Пролеша
Изграждане на канализационна мрежа– II етап	с.Пролеша
Реконструкция на водопроводна мрежа	с.Пролеша
Рехабилитация и изграждане на „Канализация на кв.32 и кв.77	гр.Божурище
Идейни проекти за пречиствателни станции за селата(не са актуални)	Община Божурище
Проект за канализация на село Пожарево (не е актуализиран)	с. Пожарево
Реконструкция на водопроводна мрежа гр. Божурище-III етап	гр.Божурище
Идеен проект за канализационни довеждащи колектори и пречиствателна станция, с обхват	Общ.Божурище

гр. Божурище с възможност за разширение и обхват на всички населени места.	
Изграждане на тръбен кладенец	Село Хераково

4.3. Енергийна инфраструктура

Община Божурище е захранена с електроенергия от общата електроенергийна система на страната посредством подстанция в гр. Божурище с трансформация на напрежението 110/20 Кв. Трансформаторите в подстанцията са 2 бр., които чрез 7 бр. въздушни електропровода с работно напрежение 20 kW и обща дължина 75 км захранват общо 56 трансформаторни поста в населените места. Кабелната мрежа 20 kV е с обща дължина 12,5 км.

Всички населени места от общината са електроснабдени. Мрежата средно напрежение е в сравнително добро състояние. Мрежата ниско напрежение е с обща дължина 107 км, в т.ч. 5,5 км кабели ниско напрежение.

На територията на общината има 936 стълба на магистралните електропроводи. Подземните магистралните електропроводи са 21бр. с обща дължина 12,5 км.

Така изградената ел.преносна мрежа покрива нуждите за производствена дейност и битовите абонати в общината.

Общината се стреми да изпълнява целите свързани с енергийната ефективност в стратегия „Европа 2020”.

4.4. Газоснабдяване

Общинският център гр.Божурище е едно от първите газифицирани селища в страната още през 1999 година.

За периода от 1999 до 2003 г. в града са прокарани 23 000 метра газопровод с 650 отклонения, като град Божурище е газифициран над 90%.

Броят на присъединените домакинства към 2013 г. е 837, а на стопанските потребители 34 броя. Газификацията на общинския център и реалната перспектива за

газификация на съседните селища е особено предимство, пряко влияещо на изключителния инвеститорски интерес и промяна цените на недвижимите имоти и земята в района.

4.5. Телекомуникации

През територията на общината преминава оптичен кабел за Р. Сърбия и западна Европа.

В общината функционират 3 бр. аналогови централи с монтиран капацитет 4200 номера. Постигната е телефонна плътност - 28/100 жители. Телефонните централи са в гр.Божурище, с. Пролеша и с. Храбърско.

Дължината на телефонната мрежа е 48 км. Всички населени места от общината са телефонизирани.

Общината има сравнително добро покритие на GSM, като с проблеми е село Пожарево, които предстои да бъдат решени от мобилния оператор.

В общината е изградена кабелна интернет мрежа, която се поддържа от частни фирми. Не се предоставя публичен безжичен интернет. Липсва система за предоставяне на високоскоростен интернет.

V. СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И МОДЕЛИ НА УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА

5.1. Териториално-урбанистична структура

- ***Йерархична система от населени места***

В НКПР са определени 5 нива на йерархичната система от градове-центрове и е прецизиран техният обхват. Общината попада в типа агломерационни ареали на много малки градове и села, центрове с общинско значение за територията на съответните общини. Агломерационните връзки са слабо изразени, но имат потенциал за евентуална бъдеща проява по отношение на най-близките малки населени места. Общината е представена от град, който е общински център, попадащ в 3-та категория административно-териториална единица според Националния регистър на населените места.

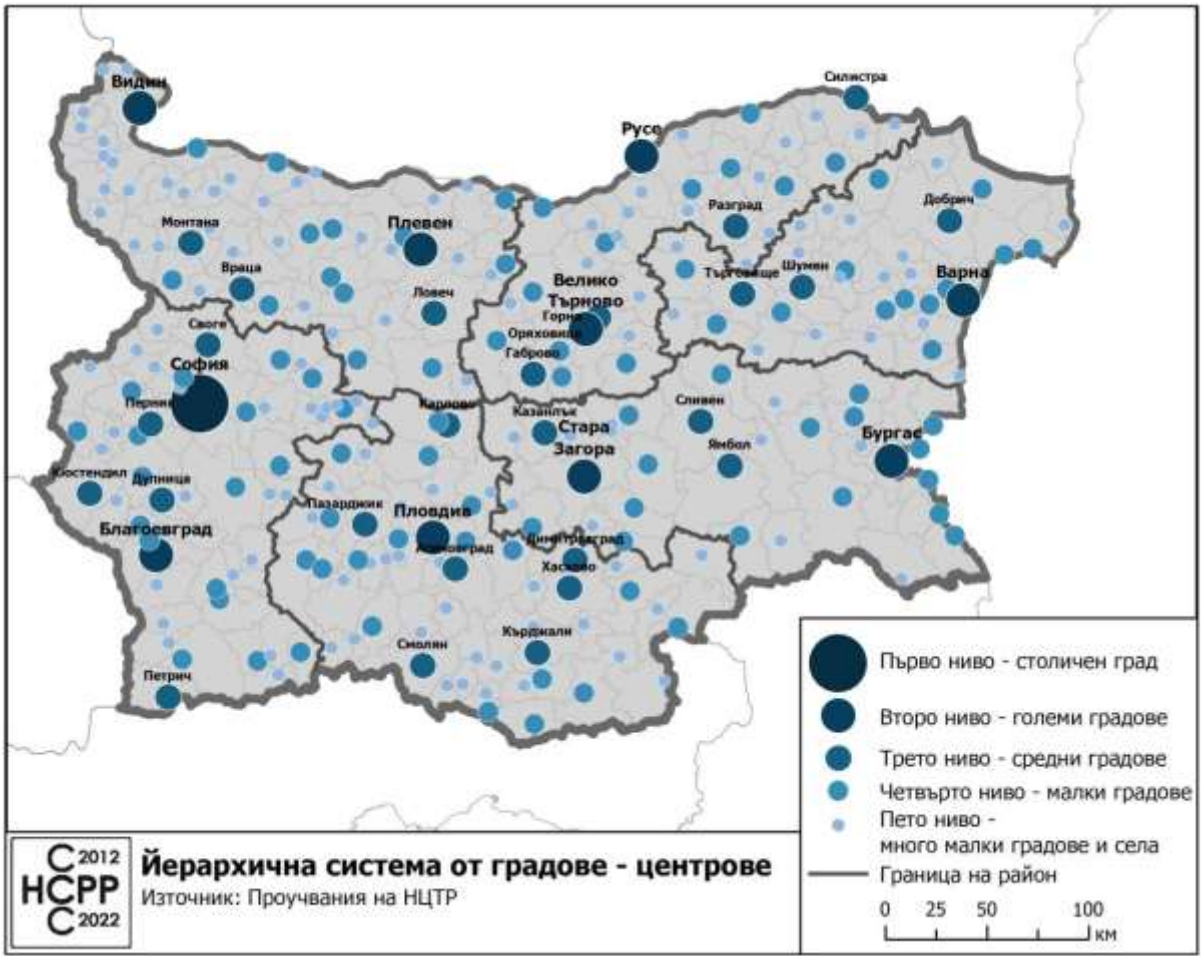

Фигура 19 Йерархична система от градове-центрове, Национална стратегия за регионално развитие на Република България.

Като част от системата от полюси на растеж той е градивен елемент от макро-пространствената структура в полицентричната урбанистична мрежа на областта. Територията на община се намира в Югозападен район на планиране NUTS 2, част от административните граници на област Софийска NUTS 3.

Според закона за административно-териториално устройство на Република България, община Божурище е „трета“ категория общината и в териториалната структура й влизат 10 селищни структури – град и 9 села. Те са част от териториалния обхват на влияние на агломерационния ареал на град Божурище, който е представен

като малък град. Градът е административен, социално-икономически и културен център в общината и с концентрация на население над 66 %.

В националната категоризация на населените места град Божурище попада в „трета“ категория град, докато селата:

- Гурмазово – шеста категория
- Пролеша – шеста категория
- Хераково – шеста категория
- Храбърско – шеста категория
- Пожарево -– седма категория
- Росоман – осма категория
- Златуша – осма категория
- Делян – осма категория
- Мала Раковица – осма категория

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

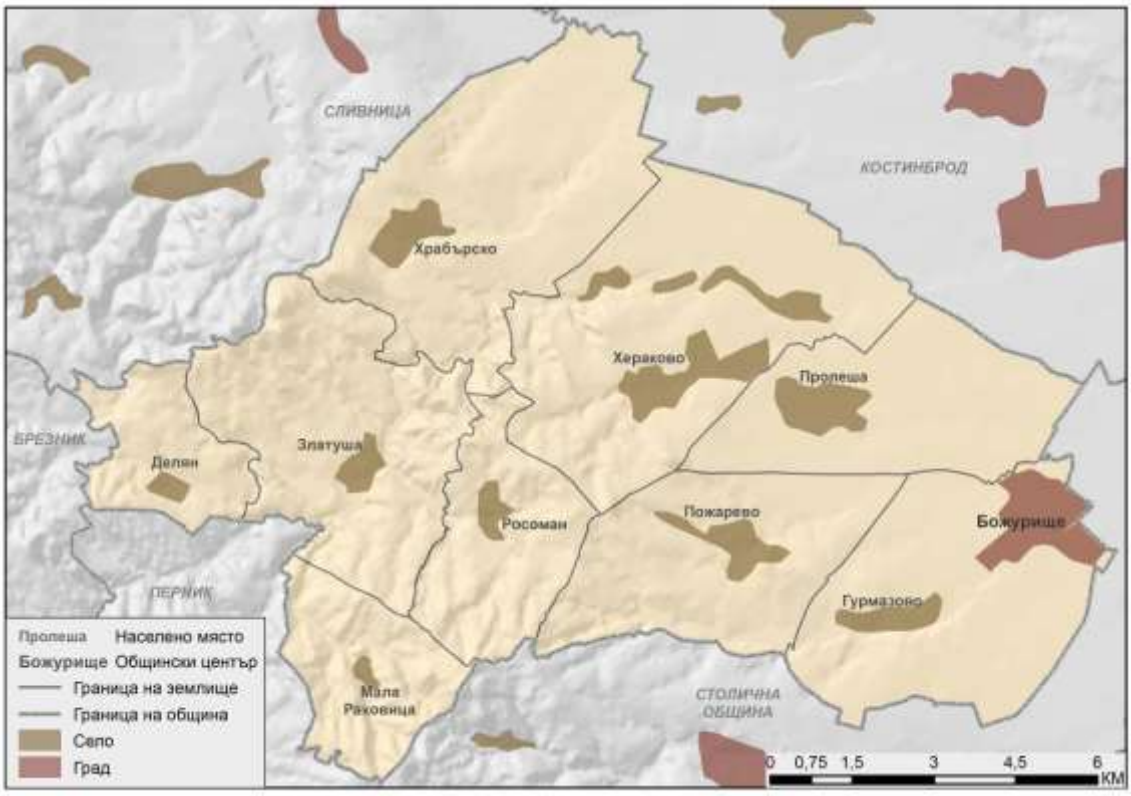

Карта № 7 Селищна мрежа

5.2. Урбанизация и модели на устройство на територията

Урбанизацията е дългосрочен процес, който се характеризира както с увеличаване на населението, което живее в градовете, така и с разширяване на градските зони. Той включва различни етапи /урбанизация, деурбанизация или контраурбанизация и реурбанизация/, които засягат страните в различни епохи – според географската и историческата ситуация. Степента на урбанизация е процентът от общото население на страната /или даден регион, община/, което живее в градовете. Темпът на урбанизация представлява увеличаването на пропорцията на гражданите за определен период. Процесът на урбанизация на даден регион има отчетливи ефекти върху икономиката и екологията му. Има различни форми /или модели/ на урбанизация или на концентрация на човешки дейности, на населени места и социална

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

инфраструктура /моноцентрични и полицентрични населени места, компактни градове, предградия и др./.

Урбанистични оси на развитие – отчитащи транспортните направления на коридори от трансевропейската транспортна мрежа и други транспортни мрежи с национално значение. При формирането на пространствена структура на общината водеща роля имат географската характеристика и основните урбанистични оси. В пространственото развитие на селищната структура, Софийската котловина и речните долини са един от основните фактори за развитие на селищната структура.

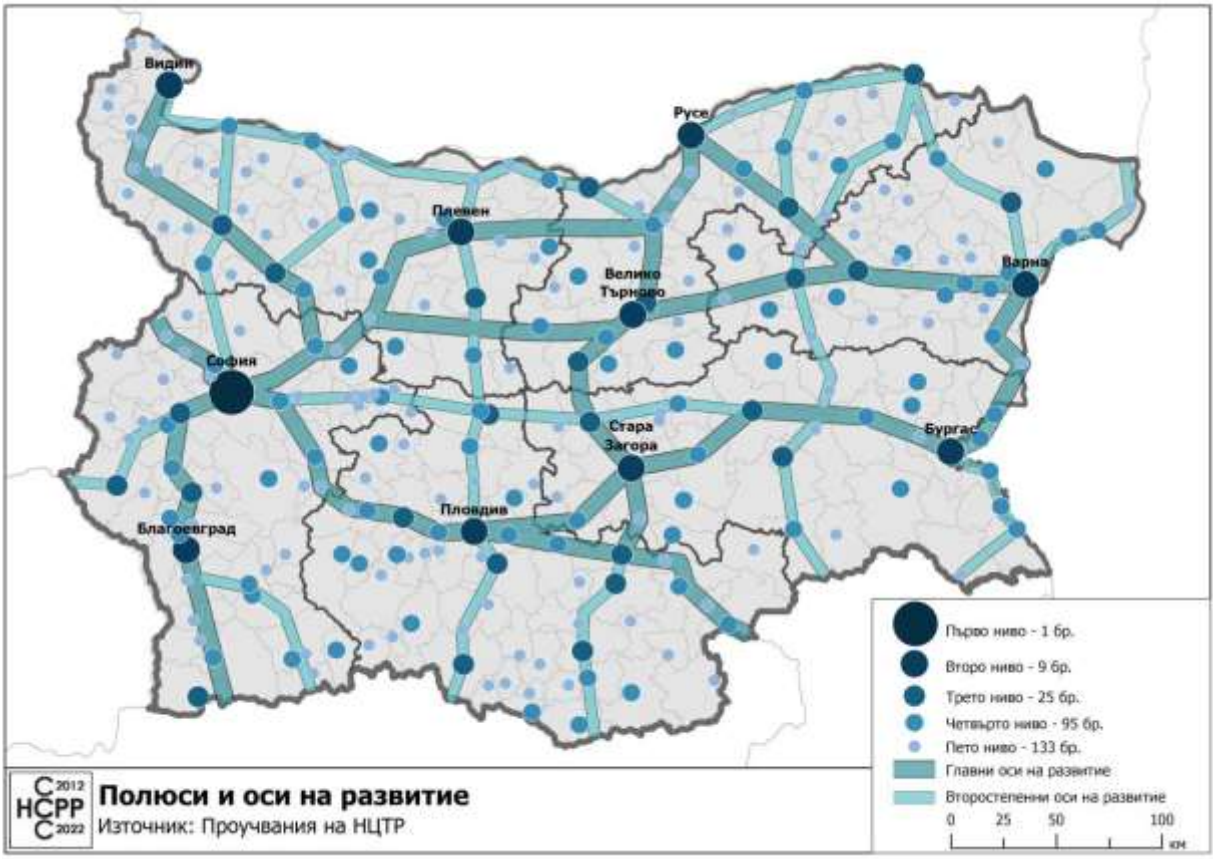

Фигура 20 Полюси и оси на развитие, Национална Стратегия за регионално развитие.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Около вече формираните вторични ядра вследствие от „пулсациите" породени от взаимодействието на селищната структура са обособени териториални структури. В подкрепа на урбанистичните оси и формираните урбанистични ядра/ареали са проучванията на селищната мрежа по функционалните системи – обитаване, труд, отдих, обслужване и урбанистичните функционални връзки. Териториалната структура на община според вида територия се дели на урбанизирана, земеделска, горска, защитени територии, нарушени територии за възстановени и друг вид територии /територия заета от води и водни обекти, територия на транспорта и територия за добив на полезни изкопаеми/.

Поставените приоритети в Националната програма за развитие "България 2020" за постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие чрез използване на местния потенциал и развитие на земеделието за осигуряване на хранителна сигурност, както и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси са приложими и изпълними в териториалния обхват на общината .

Правилното използване на териториалните ресурси и природните дадености във всички аспекти и сфери на човешките дейности биха помогнали за развитие на общината. Географско местоположение, осигурява условия за сътрудничество със съседните териториални общности.

5.3. Жилищна осигуреност

- ***Количество и възраст на жилищния фонд***

По данни на НСИ за 2011г**.** броя на жилища е 6905, докато броя на сградите е 5699. Строителството е било най-активно в годините между 1970 и 1989г.

Общини	Общо	Периоди на построяване							Непоказано
		до края на 1949	1950 - 1959	1960 - 1969	1970 - 1979	1980 - 1989	1990 - 1999	2000 - 2011	
Общо за страната									
Сгради	**2060745**	**453831**	**367280**	**421267**	**303263**	**275328**	**132400**	**107359**	**17**
Жилища	**3887149**	**497827**	**429479**	**666166**	**804807**	**810624**	**301898**	**372696**	**3652**
Област София									
Сгради	145122	25634	18616	25262	30572	27412	11320	6305	1
Жилища	176842	26335	20031	29662	41003	38633	13560	7494	124
Божурище									
Сгради	5699	377	397	903	1192	1438	734	658	-
Жилища	6905	414	413	1082	1750	1660	873	713	-

Таблица 11 Жилищни сгради по период на построяване, Източник: НСИ

Конструкция на жилищен фонд

Най-малобройни са сградите, изпълнявани с едропанелни строителни системи, което е обусловено от факта, че строителството е предимно нискоетажно, а териториалното разпределение на жилищните ресурси е благоприятно. Макар и малко над 9.86 %, те се нуждаят от цялостно конструктивно обследване, обследване за енергийната ефективност и подмяна на инсталациите. Скелетните стоманобетонни сгради са 1.24 %, 5068 или 88.9 %.

Жилищните сгради по вид на конструкцията общо са 5699 бр. , от които:

- Стоманобетонни – едропанелни – 176 бр.;
- Стоманобетонни – скелетни – 71 бр.;
- Масивни 5068 бр.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Община	Общо	В това число		
		стоманобетонни - едропанелни	стоманобетонни - скелетни	масивни
Област София	**145122**	**2392**	**2590**	**123797**
Антон	774	1	2	741
Божурище	5699	176	71	5068
Ботевград	12532	138	544	11333
Годеч	5637	76	20	3688
Горна Малина	6890	104	64	5827
Долна баня	1629	20	8	1545
Драгоман	5691	88	31	4404
Елин Пелин	11767	226	285	10100
Етрополе	5165	78	91	4790
Златица	2435	25	32	2204
Ихтиман	9449	135	171	8218
Копривщица	1386	-	13	1313
Костенец	5949	29	24	5444
Костинброд	10675	105	98	9466
Мирково	2685	5	57	2360
Пирдоп	2577	38	13	2443
Правец	5276	65	213	4540
Самоков	17672	200	585	16161
Своге	24150	791	166	17838
Сливница	5539	79	71	4929
Чавдар	821	7	5	765
Челопеч	724	6	26	620

Таблица 12 Жилищни сгради по конструкция на сградата., Източник: НСИ

Етажност и стайност

Броят на жилищата е 6905 по данни на НСИ от 2011г. и има 21905 жилищни помещения с полезна площ 386021 кв.м. Строителството в Община Божурище е в устройствени зони с преобладаващо застрояване с малка височина и плътност, като кота корниз е до 10м. Застрояването е в унисон с природната среда. Структурните елементи на града, отделните райони, са в унисон помежду си и градоустройственото решение предполага адаптивност на селищната структура с характерния релеф.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Общини	Жилища - бр.	Стаи - бр.	Полезна площ - кв. м	
			общо	в т.ч. жилища
Област София	**176842**	**521308**	**12006370**	**8862473**
Антон	842	2821	59842	43688
Божурище	6905	21905	505788	386021
Ботевград	18691	53267	1378219	1010660
Годеч	6122	17412	386142	281017
Горна Малина	7162	22008	522027	387293
Долна баня	1978	5938	144201	104755
Драгоман	6124	17382	369594	286403
Елин Пелин	14447	43724	1067212	783497
Етрополе	7292	21925	543437	404064
Златица	3141	9609	228423	166857
Ихтиман	11327	34035	768775	565129
Копривщица	1568	5783	121957	85505
Костенец	7304	22496	505116	375368
Костинброд	12188	35390	826322	624835
Мирково	2760	8412	164883	115804
Пирдоп	3691	11708	283297	209731
Правец	6819	19097	441850	289371
Самоков	23240	69922	1666974	1238716
Своге	26728	72639	1425553	1044812
Сливница	6683	19405	468279	355667
Чавдар	834	3453	61773	52156
Челопеч	996	2977	66706	51124

Таблица 13 Основни характеристики на жилищата., Източник: НСИ

Жилищна задоволеност

Жилищната задоволеност се характеризира с показателя брой жилища на 1 000 души население. Този индикатор за удовлетвореността от жилищния фонд като количество и неговата достатъчност или нужда от нови е показателен за силно развити в икономическо отношение страни, където пазара на имоти и жилища е балансиран. За община Божурище този показател е недостатъчен, за да се прецени количеството наличен фонд, тъй като е деформиран от множеството необитавани сгради.

От общо 5699 жилищни сгради, 2499 са обитавани, 2075 са необитавани и 1124 са сгради за временно обитаване.

Общини Населени места	Общо	Вид на сградата				Непоказано
		жилищна обитавана	жилищна необитавана	жилищна за временно обитаване (вила)	жилищна за колективно домакинство	
Божурище	**5699**	**2499**	**2075**	**1124**	1	-
гр. Божурище	1360	1134	226	-	-	-
с. Гурмазово	359	149	209	-	1	-
с. Делян	154	104	50	-	-	-
с. Златуша	307	62	200	45	-	-
с. Мала Раковица	514	76	2	436	-	-
с. Пожарево	549	121	341	87	-	-
с. Пролеша	585	268	317	-	-	-
с. Росоман	129	82	23	24	-	-
с. Хераково	1134	269	455	410	-	-
с. Храбърско	608	234	252	122	-	-

Таблица 14 Жилищни сгради по вид на сградата, Източник: НСИ

5.4. Стратегически насоки за териториално развитие

Стратегическите насоки за териториално развитие в общината са свързани с реализирането на специфични цели и задачи в устройството на територията, което има за цел да постигне устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие и ресурсни възможности.

Необходимо е интегриране на устройственото планиране с регионалното и секторните политики и планове, чрез териториално координиране на секторните политики, стратегии, планове и програми, имащи пряко или косвено отношение към пространственото развитие на община Божурище .

Стратегическите насоки за пространственото развитие обхващат разработването и актуализацията на системата от документи за пространствено развитие на национално, регионално и общинско ниво, определящи стратегията за интегрирано пространствено развитие при отчитане на териториалния потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие.

Също така е нужно планиране, което да постигне устойчиво развитие на населените места чрез прилагане на интегриран подход за решаване на

икономическите, екологичните, социалните и културните проблеми в общината и насочена концентрация на ресурси за трайно подобряване на средата и качеството на живот.

От значение за балансираното развитие на общината е и опазването на природното и културно наследство чрез добро управление, правилни политики и насочени инвестиции. Този компонент от пространствената структура показва идентичността на община Божурище и повишава конкурентоспособността.

Урбанизираните територии на общинския център се явяват основен носител на растежа в рамките на територията на общината, като той се отличава със сравнително по-високо ниво на динамика в развитието и свързаната с него изменчивост на пространствено-функционалните характеристики на отделните урбанизирани територии.

В съответствие с основните национални и Европейски стратегически насоки за развитие през следващия програмен период, развитието на основните урбанизирани територии следва да се фокусира върху следните тематични направления:

- Условия за живот, бизнес и работа на местната общност в рамките на урбанизираната територия;
- Еколого-устойчиво и енергийно ефективно развитие на града и неговите функционални системи;
- Ефективна пространствена организация на територията и адекватно инфраструктурно осигуряване;
- Управление на града и прилежащата територия.

Конкретните насоки за териториално развитие на общината произлизат пряко от ролята и мястото на РСПР на област София в регионалната система за планиране и управление на територията. Същите са пряко насочени към два основни документа:

- Концепцията за пространствено развитие на общината, която следва да се разработи в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие;
- Общ устройствен план на община Божурище, който следва да се разработи в съответствие със Закона за устройство на територията.

Разработването на Концепцията за пространствено развитие на общината произтича от потребностите на системата на програмиране и стратегическо планиране за следващия програмен период от пространственото координиране на процесите, протичащи в общинската територия чрез създаване на пространствено-устройствена основа и регулатор за осъществяване не само на общинско, но и на отделните социално-икономически секторни планирания на областно и регионално ниво, в контекста на общоевропейското пространствено развитие, с цел постигане на комплексно, интегрирано планиране.

Общият устройствен план /ОУП/ е документ, заемащ междинно йерархическо ниво и изпълняващ ролята на редуктор, осигурявайки плавен преход и конкретизация при реализирането на насоки, дефинирани от планови документи на стратегическо ниво, като се започне от Национална стратегия за регионално развитие през регионалните планове за развитие, НКПР , РСПР, областните стратегии и общинските планове за развитие. Общия устройствен план съдържа в себе си ясно дефинирани устройствени зони в рамките на територията с конкретни граници, предназначение и устройствени режими, изпълняващи залегналото в плановите документи от по-високо ниво.

В тази връзка е необходимо ОУП да бъде разработен за територията на цялата община. По своята същност, като планов документ и във връзка с императивите залегнали в нормативната уредба за териториално устройство, действащи в Р. България, общият устройствен план е документ с дългосрочно действие. Дългосрочният времеви хоризонт на прогнозите за перспективата в демографското, социално-икономическото и инфраструктурно развитие на общината, както и вероятностния характер на самите прогнози изискват срокът на действие на изготвяния ОУП на общината да бъде във формат от-до, а не фиксиран като период. В нормативните изисквания съгласно чл.17, ал. 3 от Наредба № 8 за обема и съдържанието на устройствени схеми и планове, ясно е регламентирано срокът на действие на ОУП да бъде предвиден за 15-20 години. Посочените срокове на действие не са самоцелни. Те са резултат от спецификата на предвидените процеси протичащи на територията на общината, както и факта, че

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

последствията от тях, оставящи трайни резултати върху териториалните среди, демографските и икономически показатели на общината понякога надхвърлят предварително прогнозираните времеви хоризонти.

Разработването на ОУП следва да отчита два типа изисквания:

- нормативните изисквания на ЗУТ и концептуалните изисквания според реалното състояние на територията на съответната община.

- нормативни изисквания – ОУП на общината следва да се разработи в съответствие с действащото законодателство и актуалната нормативна уредба на страната - Закон за устройство на територията, Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени схеми, Наредба №8 за обема и съдържанието на устройствените схеми и планове, Закон за регионалното развитие, Закон за опазването на околната среда и др.

При разработката на ОУП следва да се отразяват и прилагат предвижданията, залегнали както в стратегически и планови документи и устройствени схеми, разработени с цел развитието на общината от по-високо, така и такива от по-ниски йерархично ниво съгласно изискванията на Закона за регионалното развитие. С горното се визират – Национална устройствена схема, Устройствена схема на областта, подробни устройствени планове, стартирали инвестиционни инициативи, Общинския план за развитие. С ОУП следва горецитираните документи да се синхронизират в своите предвиждания, доразвиват и актуализират, запазвайки значими за района предложения и устройствени концепции.

Концептуални изисквания

При изготвянето на ОУП на общината, се следват принципите на равнопоставеност на териториалните единици в цялото. С решението трябва да се осигурят предпоставки за преодоляване на дисбаланса между общинския център и периферията на общината. Територията на общината трябва да се развива равномерно, предлагайки рационална организация на различните видове територии, като едновременно с това да се създаде оптимално оползотворяване на наличните ресурси. Следва да се сведе до минимум отнемането на ценни земеделски земи и земи от

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

горския фонд за нуждите на урбанизацията и икономическото развитие. С проекта да се създадат условия за развитие на социалната и техническата инфраструктура. С проекта следва да се създадат и условия за развитие насочени към икономически просперитет на общината, съблюдавайки постулатите в стратегическите документи по Закона за регионалното развитие, а така също и насочени към стимулиране на публично-частното партньорство в дейности осигуряващи по-целесъобразното ползване на поземления фонд общинска собственост.

Комуникационна част

В Общият устройствен план следва да се обърне внимание на транспортно-комуникационните връзки на общината със съседните общини и с общините, попадащи в зоната на силно моноцентрично влияние на столицата.

Транспортно комуникационните връзки следва да бъдат съобразени с ежедневния обмен на пътници в направление съседните на София населени места, изграждащите се индустриално-икономически зони, контактните зони на Божурище с общините Брезник и Костинброд. Да се обърне внимание на възможността за изработване и кандидатстване за финансиране на общи интегрирани проекти, с оглед на новата програма "Транспорт" и програмите в областта на екологията към МОСВ, за изграждане на единна мрежа за електромобили и осигуряване на публичен електробусен транспорт. Подходяща за целта е републиканска транспортна схема, която свързва град Божурище със София, със спирка на Столичен метрополитен, метростанция „Сливница“. По трасето на тази схема трябва да се изградят две или три зарядни станции – една или две на територията на гр. София и една на територията на град Божурище.

Подхода и в тази сфера следва да бъде интегриран и да обхваща мрежови структури, понеже проблема не може да бъде решен самостоятелно от отделните местни общности или от определени ограничени групи от бенефициенти, поради: разделна собственост на пътищата между отделни общини и държавата, липса на самостоятелен бюджетен ресурс за изграждане на зарядни станции, липса на бюджетен ресурс за стимули към бизнеса за закупуване на електробуси и към гражданите за

закупуване на електромобили, липса на средства за разработка, патентоване или усъвършенстване на технологии, законодателни пречки и др. Прилагайки трансформативни решения електромобилната система трябва да бъде обвързана с проект за Интегрирани републикански транспортни схеми, свързващи Столичен метрополитен с населените места на общините, граничещи със София или попадащи в зоната на силно моноцентрично влияние. Интегрираните републикански транспортни схеми, могат да бъдат свързани с други алтернативни начини за предвиждане, щадящи околната среда, чрез единен проект за обща велосипедна система, съгласуване на транспортните схеми с железопътния транспорт, изграждане на нови пътни връзки , като продължаване на бул „Тодор Александров“ по посока зоната на НК „Индустрални зони“ в гр. Божурище.

Интегрирането и комуникационна свързаност на жилищните зони, със зоните за работа и рекреация посредством нови транспортни схеми ще увеличи мобилността на човешки ресурси. Необходими са определени законодателни промени, които изискват именно мрежова организация и сериозна външна подкрепа, така както е заложено като цел в Стратегията на ЕК Европа 2020 и ТДР 2020

Използването на трансформационния подход ще се създадат нови пазари и работни места.

Общия устройствен план трябва да бъде изработен и в цифровият формат, който да дава възможност за удобно и лесно ползване от най-широк кръг граждани. Същият следва да може да бъде надграждан, лесно поддържан и ползван от различни платформи с цел въвеждане на тотално електронно обслужване при предоставяне на услуги от администрацията. Планът следва да може да бъде ползван за инвеститорски и информационни нужди от най-широк кръг субекти, което предполага мултиезичен формат.

Планът трябва да е съобразен с бъдещото развитие на Метрополия София и да предвижда контактни зони и връзки, предполагащи намаляване на силното моноцентрично влияние на Столицата по отношение територията на общината.

Екологични насоки

Новоизроботеният ОУП следва да гарантира устойчив екологичен баланс, да се съобразява и отчита ограничителните режими на защитени територии. При урбанизация на неурбанизирани територии следва да се предвидят мерки за безпроблемното им интегриране в средата, без това да доведе до увреждане и стрес на системата.

ОУП трябва да се съобразява с изискванията на Закона за управление на отпадъците и да дава възможност за период от 15-20 години изцяло да се въведе на територията на общината система за цялостно оползотворяване на отпадъците.

ОУП трябва да бъде съобразен със стратегическата визия за изграждане на „зелена община“ с интегрирана велосипедна система и електробусен транспорт.

Да бъде съобразен с обстоятелството, че град Божурище няма изграден център, който териториално може да бъде обособен в екологична пешеходна зона с пространствено развитие по ос Изток-Запад от парк „Орлите“ до квартал „Пролет“, свързвайки паркова зона, НЧ „Христо Ботев 1934“ , административен център на общината и по ос Север –Юг – градинка пред кооперация Божур, с църква и терени, отредени за спорт: игрища за волейбол и футбул, конна база и терен в кв……..(зад Спетема)

Устройство на отделни видове територии

Предназначение на територията на Общината – съгласно императивите на чл. 7 от ЗУТ и чл. 4 от Наредба №7 за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии, основното предназначение на териториите на една община определено с районните устройствени схеми и общите устройствени планове е структурирано в пет функционални насоки:

Устройство на урбанизираните територии /населени места и селищни образувания/ – в устройството на урбанизираните територии следва да се отчита на първо място актуалното състояние и мястото им в йерархичната структура на селищната мрежа на общината. С проектното решение следва да се дефинират насоки за развитието на населените места или селищни образувания за времевия хоризонт на

урбанистичната концепция, като същевременно трябва да се вземат под внимание изискванията за съхранение на околната среда и природните богатства при усвояване на територии, както и техния природно-географски потенциал и прогнозите за развитие в демографско и социално-икономическо отношение. При това трябва да се създадат условия за безпроблемна комуникация, както между отделните населени места и селищни образувания в йерархичните нива на територията на общината, така и при предвиждане на връзките със съседните общини не само в транспортно-комуникационен аспект, а така също и в сферата на съвместни икономически, обществено-обслужващи, туристически и други дейности, с оглед развитието на общината да не е териториално ограничено.

Устройство на земеделските територии - в устройството на териториите за земеделско ползване следва обработваемите земи да бъдат третирани като национално богатство и стратегически ресурс, който трябва да бъде опазван и съхранен от прекомерната и необоснована демографска и икономическа урбанизация. Отчитайки категориите на земеделските земи, следва те да бъдат зонирани съгласно текущото състояние, нуждите от земеползване на територията на общината, релефа, близостта до урбанизираните територии и пътните артерии и възможността за окрупняване. Насоките за бъдещо усвояване и ползване на потенциала им трябва да бъдат в духа на политиката по защита на висококатегорийните земи с инструментите на устройственото планиране и възможности за развитие на нови селскостопански производства в нискокатегорийните и хълмисти такива с възможности за развитие на нетрадиционни за района и алтернативни земеделски култури.

Устройство на горски територии – в проектното предложение за устройството на горските територии следва да бъдат взети под внимание предвижданията залегнали в лесоустройствения план в това число залесени и незалесени площи, предвидени за залесяване, състав на дървесните видове, нормативно определените изисквания към устройството на горите със стопанско и специално предназначение. Системата от горски територии следва да бъде запазена и доразвита, отчитайки особеностите на

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

горския фонд и ролята която той играе за опазването на биологичното разнообразие, дърводобива и дървопреработването като възможна икономическа дейност.

Устройство на защитени територии – при тяхното проектиране следва да се предвидят устройствени режими, правила за тяхното управление и при необходимост буферни зони със специфичен устройствен режим, които в най-голяма степен гарантират запазването им като такива, а при възможност и допълване и обогатяване на съществуващата система.

Устройство на нарушени територии за възстановяване – с проекта на ОУП следва да бъде дефиниран броят, видът, местоположението и границите на териториите за възстановяване, специфичен устройствен режим за периода на функционирането им, както и условията за прекратяване на експлоатацията и последваща рекултивация, където е възможно. След рекултивацията би следвало да се формират предпоставки и мероприятия за повторното интегриране на засегнатите територии в заобикалящия ги ландшафт и предвиждане на ново функционално предназначение.

Устройство на друг вид територии – с проекта за ОУП на общината и във връзка със законовите изисквания и предвижданията на стратегическите планови документи от всички нива за територията може да се определят устройствени зони и самостоятелни терени с устройствен режим.

VI. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

Анализ на компонентите на околната среда

Община Божурище се характеризира с добро качество на околната среда, което се благоприятства от липсата на големи промишлени замърсители, екологосъобразно по традиция земеделие и благоприятни климатични дадености.

Качеството на атмосферния въздух

„Качество на атмосферния въздух” е състоянието на въздуха на открито в тропосферата, Състоянието на атмосферния въздух в дадени ограничени райони е резултат в голяма степен от източници от локален характер. Нивото на концентрацията

на замърсяващите вещества в атмосферата се определя от няколко фактора, влияещи върху условията за задържането или разсейването им:

- изменението на локалните климатични условия вследствие на морфографските характеристики на района;
- площното разположение и мощността на източниците на емисии;
- характера на урбанизация.

Съгласно чл.4, ал.1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух, основните показатели характеризиращи качеството на атмосферния въздух в приземния слой са нивата на:

- суспендирани частици (аерозоли, мъгли, дим);
- фини прахови частици;
- серен диоксид,;
- азотен диоксид и/или азотни оксиди;
- въглероден оксид;
- озон;
- олово (аерозол);
- бензен;
- полициклични ароматни въглеводороди;
- метали - кадмий, никел и живак;
- арсен.

Град Божурище и населените места в Общината не са включени в Националната мрежа за мониторинг на въздуха, поради което в бюлетините на ИАОС към МОСВ до сега не са публикувани данни за замърсяване на атмосферния въздух в района, а всички ползвани данни са от справочници на ХМС гр. Божурище.

Основните източници на емисии от вредни вещества за община Божурище се формират от производствената дейност на фирмите, горивните инсталации с битов характер и емисиите от моторни превозни средства.

Производствените структури, обществените и административни сгради и част от домакинствата са газифицирани, училищата и детските градини на територията на града са 100% енегроефективни и не отделят никакво замърсяване в атмосферата което съдейства за намаляването на вредни емисии във въздуха.

По статистически данни за територията на общината няма съдържание на серни окиси и амоняк, а показателите за азотни окиси, метан, въглероден окис, двуазотен окис са в много незначителни стойности в сравнение с показателите за областта, района и страната. Няма производствени структури, заплащащи санкции за наднормени емисии от вредни вещества във въздуха.

Основен източник на емисии от подвижни източници са отработени газове от моторни превозни средства. Не се изключва вероятността за съществуващи екстремни ситуации с наднормени концентрации за прах, оловни аерозоли, серен диоксид, азотен диоксид в близост до интензивен автомобилен транспорт. Състоянието на атмосферния въздух в дадени ограничени райони е резултат в голяма степен от източници от локален характер.

В сравнение с общото фоново замърсяване на въздуха в страната може да се каже, че въздуха в община Божурище е ненатоварен (под ПДК) през цялата година.

Води

На територията на община Божурище няма големи реки, които да са обект на контрол от страна на РИОСВ – София. Отпадъчните води от производствата са както следва:

„КЕНДИ” ООД- „Производство на твърди дозирани лекарствени форми”- гр. Божурище. Вътрешната канализационна инсталация зауства битови и дъждовни води които се улавят в площадкова канализация и от там в градската канализационна система.

„АГРОМЕЛ 2000” АД- „Зърно-фуражен и мелничен комплекс”- с.Гурмазово. В близост до парцела има съществуваща начална шахта за дъждовни води. Битовите отпадни водни се заустват в изгребна яма с обем 15 м^3 , която се почиства с

калочистачни машини. Предвид представено инженерно-геоложко проучване е видно, че почвената основа е изградена основно от черна и кафява глина, която е изключително неблагоприятна за филтрация на отпадни води.

„БЕСТ БИЛДИНГ" ЕООД- „Бетонов център, склад за резервни части, цех за бетонови и метални изделия, административно-битови помещения и паркинги"- индустриална зона, гр. Божурище. Формираните в обекта отпадъчни води се събират в събирателен безотточен резервоар /изгребна яма/, от където с автоцистерна се извозват за пречистване до пречиствателна станция. Производствените отпадъчни води посредством канал постъпват в съоръжение за избистряне. В утаителя се извършва утаяване и избистряне на отпадъчните води. Утаителят е трикамерен- като са обособени зона грубо утаяване, зона фино утаяване и зона за избистрена вода. Изваденитe утайки временно се съхраняват на бетонова площадка, където става тяхното обезводняване, като водата съдържаща се в тях постъпва обратно в утаителя. Избистрените води постъпват в зона за избистрена вода, от където посредством потопяема помпа се припомпват към резервоар за технологична вода или се извозват за пречистване в пречиствателна станция. Дъждовните води формирани в обекта се улавят посредством дъждоприемни шахти и се заустват в подземни хоризонти.

„ИЗТОК-ЗАПАД ТМ" ООД- Печатна база, гр. Божурище. Отпадните фекално-битови и дъждовни води са отведени извън парцела и се заустват в изградения по стопански начин канализационен колектор, чрез изградена ревизионна шахта с дълбочина 2,2 м. Канализационния колектор е изграден в общински парцел.

„СПЕТЕМА ПРОДАКШЪН" ООД- „Фабрика за кафе"- гр.Божурище. Отводняването на санитарните възли става с канал, който зауства в битовата площадкова канализация. Отводняването на ПС и мивките в помещенията за електрокари става с вносни PVC тръби за условно чисти води. След излизане от сградата водите минават през неутрализационна шахта и със СК се изпускат в дъждовния канал. Слабо киселите води от измиване на ръце, дрехи, подове се извеждат в отделна канализация към неутрализатора. Той е с полезен обем 1,80 м^3. и подходяща изолация за кисели води. Събираните в него води са с pH 5 до 6. Неутрализирането

става със сода бикарбонат, а ефектът се следи с лакмусова хартия. Неутрализираната вода се изпуска в канала, след което кранът се затваря до повторно пълнене и неутрализиране със сода.

„УНИТРЕЙД БГ" ООД- „Цех за третиране на хартиени отпадъци"- гр.Божурище. Отпадните водни количества от обекта са с битово-фекален характер, годни за заустване в градска канализация чрез площадков канал. Уличната канализация е смесена и може да приема дъждовните води. Площадковата мрежа е решена смесена. Почистването на гаражите е сухо, вредности не се отделят, поради което не е предвиден кало-маслоуловител.

„АВТОМОТОР КОРПОРАЦИЯ" АД- „Търговски, сервизен и административен център на Ситроен"- гр.Божурище. Канализацията за битово-фекални води се състои от два канализационни клона и ревизионни шахти. Площадковата БФК се включва в РШ 6б. Дъждовната канализация се включва в ревизионните шахти на площадковата канализация с PVC тръби, където се дренира на дълбочина под 2 м. От външната автомивка отпадните води, формирани при миенето на колите са замърсени с кал и масла. Те се поемат от четири типови канала, покрити с решетки и се отвеждат за пречистване в каломаслоуловител, който е типов ACO drain за водно количество 3 l/s. Отвеждането на отпадните води от решетките на автомивката се осъществява посредством канализация към площадкова ревизионна шахта- РШм, преди да се включат в каломаслоуловителя. След пречистването водата се отвежда чрез канал в РШ6б на площадковата битово-фекална канализация. Подовете в сервиза се почистват с промишлена миячна машина.

„МИЛМЕКС" ООД- „Предприятие за производство на шоколади и шоколадови изделия"- гр.Божурище. Канализацията на обекта включва хоризонтална канализационна мрежа за отвеждане на битово-фекалните и отпадъчните промишлени води до уличната канализация, докато вертикалните клонове на дъждовната канализация отвеждат водата до отводнителните канавки от двете страни на обекта. За правилното функциониране на канализацията са изградени мазниноуловители преди свързването на отпадъчните промишлени води към канализационните клонове.

Почви

На територията на община Божурище няма замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди.

Според почвено-географското райониране на България, община Божурище попада в Балкано-апенинска почвена подобласт с провинция Софийско-Краищенска. Характерни за хълмовете и ридовете на провинцията са плитките почви (Leptosols), които често са в комплекси- литосоли (Lithic) с ранкери (umbric), литосоли с рендзини (rendzic), рендзини с канелени (chromic), или лесивирани почви (канеленовидни). В котловините и покрай реките са разпространени смолниците, които са най-мощните и най-глинестите почви в България.

Съобразно „Легендата на почвите" на FAO (1988, 1990), типът Смолници- (Vertisols) спада към почви, образуването и свойствата на които са предопределени от особеностите на почвообразуващата скала. Те са резултат от специфичната еволюция на блатните почви. Смолниците са глинести (с над 55% глина), образуващи при суша широки и дълбоки пукнатини. Почвите са слабо кисели до алкални с много висок сорбционен капацитет- 40-55 mequiv на 100g и наситеност с бази над 90%. Хумусирани са добре по целия профил. Съдържат 4-5%, а в нивите 2.5-3% хумус от хуматен тип. Характерна особеност на хумуса е и съдържанието на смоли и восъци в него, което го прави устойчив към различни видове въздействия. Запасите им от общ азот и усвоим за растенията азот са средни. Бедни са на фосфор, но богати на калий и микроелементите желязо, цинк, мед, манган, кобалт и бор. Поради специфичния глинест състав горните 3-5 см. Образуват дребнозърнести агрегати, които мулчират орницата.

Според пригодността на почвите за земеделие те попадат в Клас (S2)- добра пригодност. Водещ ограничител (о)- трудна обработка. В зависимост от средното съдържание на хумуса в повърхностния хоризонт те попадат в Клас 4- богато хумусни с 80 бонитетни точки. Попадат в бонитетната група на много добри земи, бонитетна 2 категория

Релефът, климатът, почвообразуващата скала, растителността и другите условия на почвообразуване, обуславят наличието в района на гр. Божурище на излужените

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

смолници като основен естествен почвен тип. Излужените смолници са образувани при по-влажни, преходни континентални условия, върху по-тежки плиоценски, тежко песъчливо-глинести материали и стари кватернерни тераси, изградени от андезитови и пясъчнико-варовити материали. Отличават се с мощен профил: хумусно-акумулативен хоризонт, смолесто-черен много тъмно сив цвят, тежко песъчливо-глинест състав.

Под влияние на урбанизацията и интензивната промишлена дейност в района, почвите са се трансформирали в антропогенни. При тези условия почвите в съществуващия почвен слой бавно, но прогресивно са изтощени, замърсени и са се изменили в отрицателна посока в сравнение с първоначалното им естествено състояние.

Замърсяване на почвите с тежки метали и нефтопродукти.

Няма налични данни за замърсяване на почвите с тежки метали. Не са правени целенасочени изследвания в тази посока, може би защото на практика липсват големи замърсители на територията на общината. Вероятно с изисквания към качеството на селскостопанската продукция на територията на общината ще има достатъчно заинтересовани страни – община, частни собственици, които да предприемат подобни изследвания.

Защитени територии и биоразнообразие

На територията на община Божурище в землищата на селата Делян и Златуша попада част от Защитената зона за опазване на дивите птици BG 0002101 „Мещица”, обявена със Заповед № РД-809 от 6 ноември 2008 г. (обн. ДВ, бр. 108/2008 г.) на Министъра на околната среда и водите. Създадена е с цел:

- Опазване и подържане на местообитанията;
- Възстановяване на местообитанията.

Предмет на опазване са следните видове птици по Закона за биологичното разнообразие: Ливаден дърдавец (Crex crex) и Червеногърба сврачка (Lanius collurio).

Защитената зона „Мещица” е разположена на територията на две области, като основната част се намира на територията на област Перник, а само 1,8 % от от площа на зоната в североизточната част е в Софийска област. На територията на селата Делян и Златуша, община Божурище, Софийска област обхваща 63,2 ха.

Според цитираната по-горе заповед за обявяване, в границите на защитената зона се забранява:

- Залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;

- Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;

- Косенето на ливадите преди 1 Юли, както и косене от периферията към центъра;

- Добиване на подземни богатства по открит взривен способ.

Допускат се:

Инвестиционни намерения, дейности по стопанисване на земите, горите и водните обекти, които не противоречат на забраните в ЗЗ и при спазване на разпоредбите на ЗООС и ЗБР.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

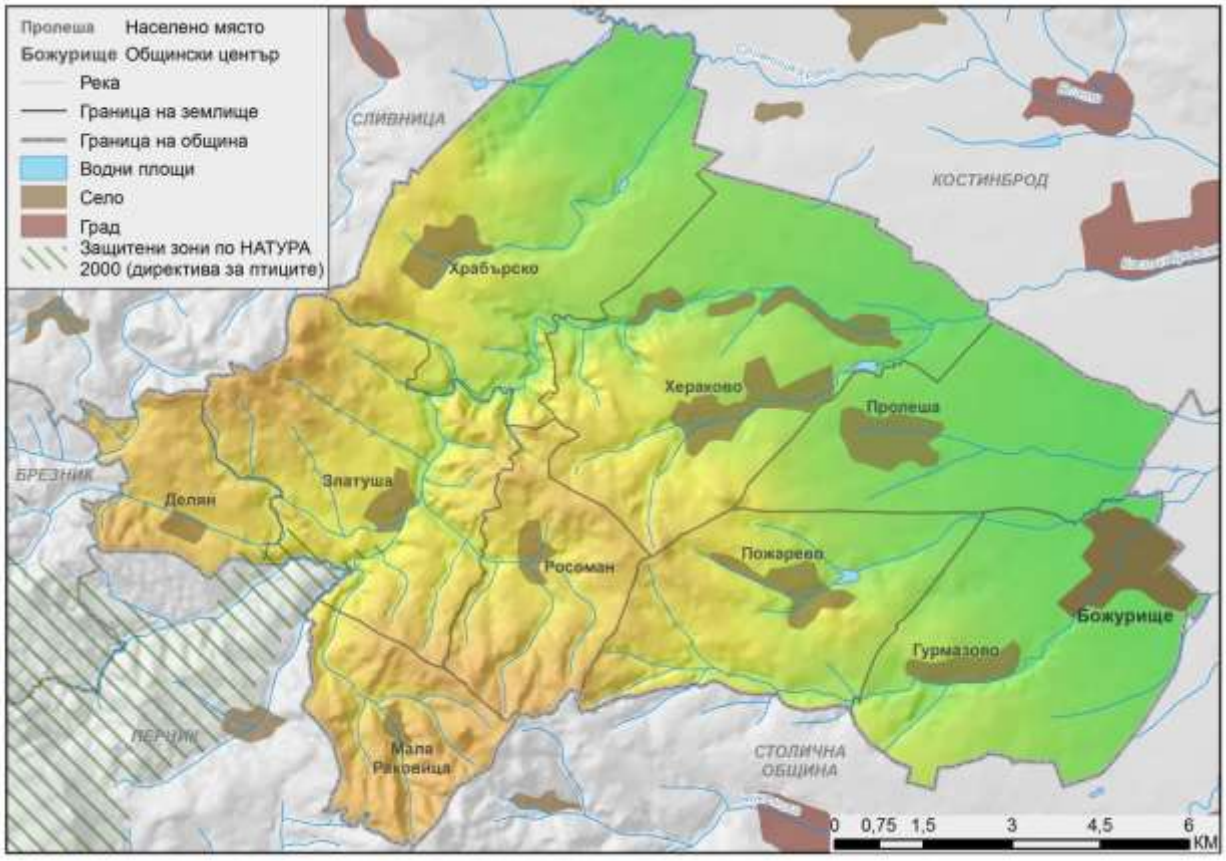

Карта № 8 Защитени зони

На територията на община Божурище в землището на село Гурмазово попада зона с теснолистни Божури.

Видът теснолист божур (*Paeonia tenuifolia*) е защитен (включен в Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие) и включен в Приложение 1 на Европейската конвенция за опазване на дивата флора, фауна и природни местообитания (Бернска конвенция).

Според Червена книга на България (2011), видът теснолист божур (*Paeonia tenuifolia*) е със статут застрашен. Той е интерглациален реликт, разпространен в Черноморско крайбрежие, Североизточна България, Дунавска равнина (долината на р. Студена), Знеполски район (Драгоманско), Софийски район (с. Понор, Божурище и др.), Тунджанска хълмиста равнина и Странджа; до около 700 m н. в. Находището в

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Софийско не е било потвърждавано от десетилетия, до излизането на публикация в списание Phytologia balcanica през 2010 г.

Според тази публикация (Цонев, Р., Ралев, А., Шурулинков, П. & Каракиев, Т., Phytologia balcanica 16(3), 2010), находището между с. Волуяк, гр. Костинброд и гр. Божурище е било установено за първи път от Даки Йорданов (1936), но не е било потвърждавано дълго време. Поради това Червена книга на НРБ (Велчев, 1984) и други автори считат вида за изчезнал от това находище. Потвърденото с публикацията находище е малка ливада (4 дка), между железопътна линия, обработваеми земи и малък водоем (рибарник). Растителността в нея се доминира от *Elymus repens, Alopecurus pratensis, Salvia nemorosa, Poa pratensis* и др. Популацията наброява стотина екземпляра.

За опазване на находището на теснолист божур (*Paeonia tenuifolia*) е необходимо поставянето на влажните ливади между гр. Божурище и с. Волуяк под режим на защита и устойчиво ползване. Тази стъпка е от голям научен, природозащитен и културен интерес, който се определя както от представителността и качеството на популацията в разглежданата територия, така и от интереса на местната общност към запазване и популяризиране на природното наследство.

5.5. Анализ по фактори на въздействие

5.5.1. Управление на отпадъците

През 2013г. община Божурище прекрати експлоатацията на нерегламентираното си депо за битови отпадъци и започна депониране на ТБО в регионално депо Костинброд. След прекратяване експлоатацията на депото задейства процедура в ПУДООС за финансиране на рекултивацията му. От началото на 2014г. община Божурище съвместно с "ЕКОБУЛПАК" изгради система за разделно събиране на битовите отпадъци в гр.Божурище по домакинства.

В процес на проучване е процедура за изграждане на изграждане на общински събирателен център за едрогабаритни и масоворазпространени отпадъци от домакинства.

В системата на сметосъбиране и сметоизвозване са включени почти всички населени места в общината, с изключение на с. Мала Раковица, тъй като в него няма постоянно живеещи. Съобразно Закона за управление на отпадъците, през 2014г. Община Божурище ще извърши морфологичен анализ на битовите отпадъци, и въз основа на резултатите от него и Националния план за управление на отпадъците ще се изработи Програма за управление на отпадъците за периода от 2015 г. до 2020г., като същата ще е интегрирана в Програма за опазване на околната среда.

С описаните действия ще се оптимизира управлението на отпадъците на територията на общината.

5.5.2. Шум в околната среда

Промишлените източници, разположени на територията на община Божурище, не са включени в утвърдения от МОСВ списък за контрол на шумови нива, поради което няма данни от проведени измервания на шума. В РИОСВ – София няма постъпили жалби и сигнали относно превишаване на шумовото ниво от дейността на промишлени източници на територията на община Божурище.

За гр. Божурище основни източници на шумово натоварване са автотранспорта и промишлените предприятия. Няма данни за изготвени шумови карти на града.

Източници на вредни лъчения не са установени. В района не са разположени постоянни или временни пунктове за измерване на радиационния гама-фон, атмосферната радиоактивност и нейонизиращите лъчения.

Целта е съчетаване на главните урбанистични функции като жилищно строителство, работа и мобилност по начин, по който не се подлагат гражданите на вредни шумови нива.

5.5.3. Опасни химични вещества

През изследвания период не е открито влияние на вредното въздействие на химичните вещества и смеси.

VII. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Под административен капацитет се разбира компетентни държавни служители, подходящо образовани, добре организирани и координирани, използващи съвременни информационни и комуникационни технологии в работата си, поддържащи междуведомствена координация между администрациите и активно сътрудничещи с гражданското общество.

Административният капацитет е ключов фактор за постигането на растеж, заетост и социално сближаване.

За повишаването на административния капацитет е важно следното:

- ✓ Повишаване на квалификацията на служителите в администрацията;
- ✓ Добро вътрешно взаимодействие, организация и координация, както и координация с други институции, граждански структури и администрации на общинско, областно и национално ниво;
- ✓ Изграждане на гъвкава и адаптивна структура;
- ✓ Насърчаване на участието на гражданското общество в управлението;
- ✓ Между общинско сътрудничество

Общинската администрация на община Божурище има следната структура:

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

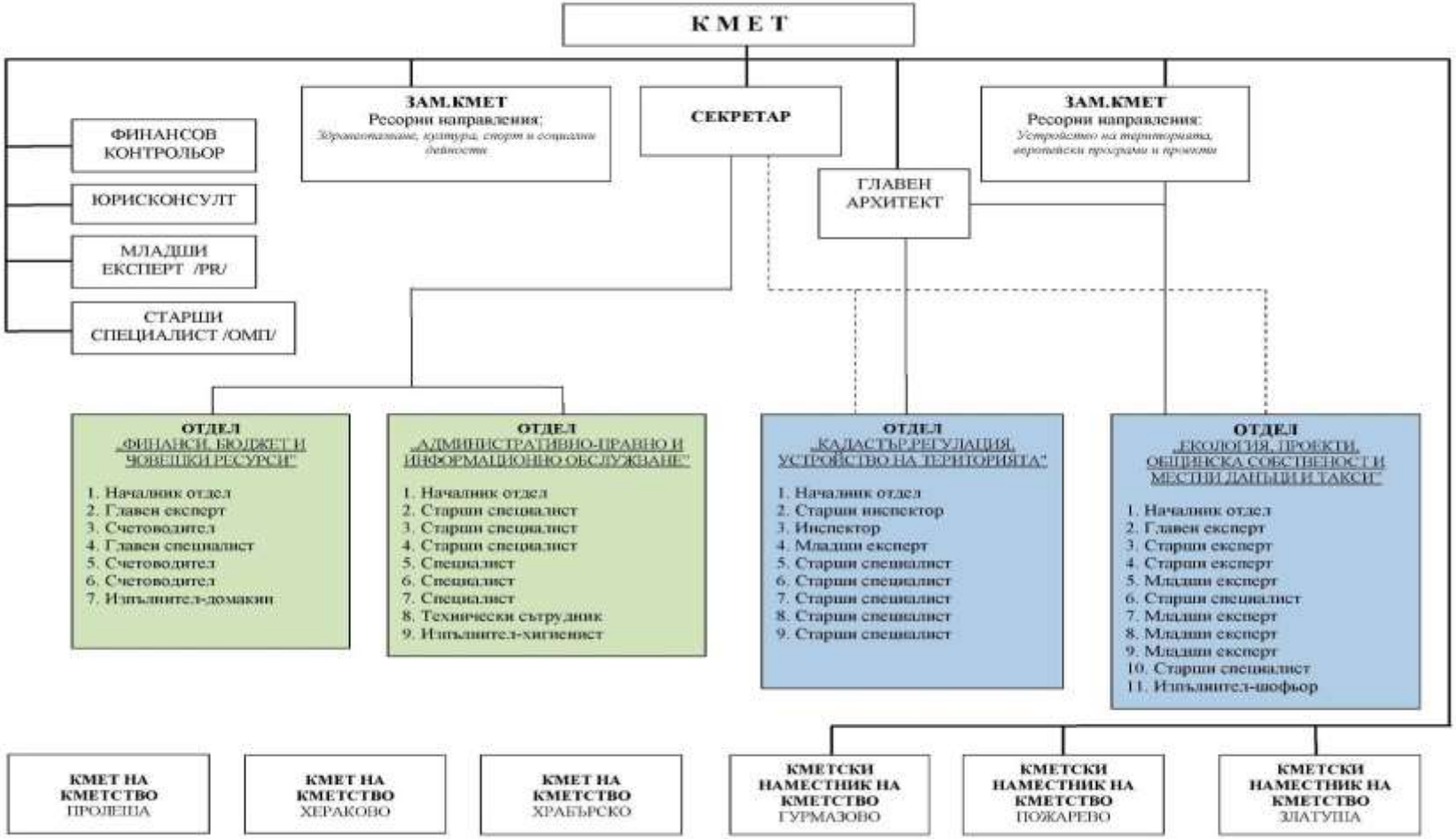
КМЕТ
ЗАМ.КМЕТ
Ресорни направления:
Здравеопазване, култура, спорт и социални дейности
СЕКРЕТАР
ЗАМ.КМЕТ
Ресорни направления:
Устройство на територията, европейски програми и проекти
ФИНАНСОВ КОНТРОЛЬОР
ЮРИСКОНСУЛТ
МЛАДШИ ЕКСПЕРТ /PR/
СТАРШИ СПЕЦИАЛИСТ /ОМП/
ГЛАВЕН АРХИТЕКТ
ОТДЕЛ „ФИНАНСИ, БЮДЖЕТ И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ"
1. Началник отдел
2. Главен експерт
3. Счетоводител
4. Главен специалист
5. Счетоводител
6. Счетоводител
7. Изпълнител-домакин
ОТДЕЛ „АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНО И ИНФОРМАЦИОННО ОБСЛУЖВАНЕ"
1. Началник отдел
2. Старши специалист
3. Старши специалист
4. Старши специалист
5. Специалист
6. Специалист
7. Специалист
8. Технически сътрудник
9. Изпълнител-хигиенист
ОТДЕЛ „КАДАСТЪР,РЕГУЛАЦИЯ, УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА"
1. Началник отдел
2. Старши инспектор
3. Инспектор
4. Младши експерт
5. Старши специалист
6. Старши специалист
7. Старши специалист
8. Старши специалист
9. Старши специалист
ОТДЕЛ „ЕКОЛОГИЯ, ПРОЕКТИ, ОБЩИНСКА СОБСТВЕНОСТ И МЕСТНИ ДАНЪЦИ И ТАКСИ"
1. Началник отдел
2. Главен експерт
3. Старши експерт
4. Старши експерт
5. Младши експерт
6. Старши специалист
7. Младши експерт
8. Младши експерт
9. Младши експерт
10. Старши специалист
11. Изпълнител-шофьор
КМЕТ НА КМЕТСТВО ПРОЛЕША
КМЕТ НА КМЕТСТВО ХЕРАКОВО
КМЕТ НА КМЕТСТВО ХРАБЪРСКО
КМЕТСКИ НАМЕСТНИК НА КМЕТСТВО ГУРМАЗОВО
КМЕТСКИ НАМЕСТНИК НА КМЕТСТВО ПОЖАРЕВО
КМЕТСКИ НАМЕСТНИК НА КМЕТСТВО ЗЛАТУША

То , в

Структурата на общинската администрация е решена в 4 отдела:

- ✓ Отдел „Екология, Проекти, Общинска собственост и МДТ” - 11
- ✓ Отдел „Кадастър, Регулация и УТ” - 9
- ✓ Отдел „Финанси, Бюджет и ЧР” – 7
- ✓ Отдел „Административни-правно и информационно обслужване” - 9

Ръководството на общината се осъществява от следните кадри:

- ✓ Кмет
- ✓ Заместник кмет с ресорни направления - Устройство на територията, европейски програми и проекти
- ✓ Заместник кмет с ресорни направления - Здравеопазване, култура, спорт и социални дейности
- ✓ Секретар на общината

В общината има 3 кметства и 3 кметски наместничества на следните населени места:

- ✓ КМЕТСТВО с.Пролеша
- ✓ КМЕТСТВО с.Хераково
- ✓ КМЕТСТВО с.Храбърско
- ✓ КМЕТСКО НАМЕСТНИЧЕСТВО с.Гурмазово
- ✓ КМЕТСКО НАМЕСТНИЧЕСТВО с.Пожарево
- ✓ КМЕТСКО НАМЕСТНИЧЕСТВО с.Златуша

Административните услуги, които се предлагат в общината включват:

- ✓ гражданска регистрация и актосъставяне
- ✓ устройство на територията, контрол по строителството и градоустройство
- ✓ общинска собственост
- ✓ търговия и туризъм
- ✓ екология
- ✓ достъп до обществена информация
- ✓ в областта на местните данъци и такси

Броят на служителите в общината е 51, като 46 са заетите щатни бройки.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

В общината е въведена и се прилага Система за финансово управление и контрол.

Администрацията на община Божурище е обучена по проект: "Повишаване на професионалната компетентност на администрацията в община Божурище чрез специализирано обучение", по който са проведени специализирани обучения за работа с уязвими групи, разработване на стратегически документи, презентационни умения, работа със специфични компютърни програми и много други.

Работата на общинската администрация се развива в изключително динамична среда от гледна точка на чести промени в нормативната уредба, увеличаване на задълженията на администрацията, бързо развитие и навлизане на информационно-комуникационните технологии, отговаряне на нуждите на гражданите и бизнеса.

Информирането на населението се осъществява чрез официалния сайт на общината www.bozhurishte.bg, Facebook и вестник „Божурище“.

Общинската администрация поддържа пълен и актуален интернет сайт, на който е дадена възможност за изказване на мнения, предложения и коментари, както и подаване на сигнали за корупция.

VIII. SWOT - анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
▪ Благоприятно транспортно-географско положение на общината – близост до столицата, близост до международен път ▪ Предпоставки за развитие на спортен туризъм; ▪ Плодородните почви и добри	▪ Общината не разполага с голям финансов ресурс ▪ Недостатъчна информираност на населението за използването на налични насърчителни средства и програми ▪ Липса на канализационна мрежа в

климатични условия за развитие на биоземеделие ▪ Развита система на читалища, културни и спортни дейности ▪ Възможност за развитие на допълнителна образователна инфраструктура ▪ Липса на замърсяване на въздуха, водите и почвите на територията на общината. ▪ Осъзната е необходимостта от хоризонтално сътрудничество и солидарност при решаване на общи проблеми; ▪ Липса на силно замърсяваща индустрия на територията на общината	част от населените места ▪ Неразкрити възможности за координация и сътрудничество между отделните села, при формиране на общи инициативи и проекти ▪ Амортизирана пътна и водоснабдителна инфраструктура в селата • Недостатъчно развита здравна инфраструктура
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
▪ Обединяването на усилията на общината със съседни общини за подготовка на програми и проекти ▪ Възможностите за развитие на	• Намаляването на младите контингенти в условията на демографска криза и влошаването на възрастовата структура на работната сила

туризъм с комбиниране на туристически пакети със съседни общини ▪ Възможност за развитие на уикенд туризъм ▪ Повишаване на туристическата култура ▪ Оползотворяване на неизползваните и свободни терени ▪ Обмен на добри практики, междурегионално и международно партньорство в сферата на бизнеса, културата, образованието и социалната политика; ▪ Инвестиции в инфраструктурата ▪ Наличието на ресурси и политическа воля ▪ Създаване на обособени технологични и търговско-икономически зони ▪ Оползотворяване на	▪ Липса на солидно финансиране за капиталови разходи • Липса на капацитет за стартиране и развитие на устойчив бизнес и липса на достатъчно финансов ресурс сред предприемачите; • Липса на мотивация и активност на гражданите;

благоприятното разположение на територията чрез по-нататъшно развитие на логистика и складиране ▪ Постигане на по-висок капацитет за намиране на алтернативно финансиране ▪ Възможности за развитие и финансиране на трансгранични дейности	

IX. ВИЗИЯ, ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОЖУРИЩЕ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020г.

ВИЗИЯ

Визията за развитието на община Божурище отразява желаните промени и желаното състояние за развитието на общината в един дългосрочен период. Тя отразява мнението на местните хора и има мобилизиращ и консенсусен характер, обединяващ териториалната общност.

Община Божурище 2020г. - просперираща и устойчиво развиваща се териториална общност, осигуряваща висок стандарт на средата за обитаване и конкурентни условия в рамките на Столичната агломерация за бизнес, генериращ висока добавена стойност. Фокусът на развитие през програмният период: концентрация върху човешкият капитал (инвестиции в образование, спорт и

здравеопазване), административният капацитет и модерният, компактен и иновативен бизнес.

Така определената Визия за развитие на Община Божурище ще се постигне в условията на:

- ❖ Партньорство, публичност и прозрачност при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката;
- ❖ Концентрация на ресурсите за постигане целите на местното развитие;
- ❖ Допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с други източници;
- ❖ Междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането и програмирането, ресурсно осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- ❖ Съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на национално, регионално и локално равнище.

Разглеждана в този контекст, политиката за социално икономическо развитие на общината трябва да се базира на ясни цели и конкретни действия, насочени към превръщането й в устойчиво развиваща се общност. Във връзка с това са определени и приоритетните области за бъдещи интервенции, които са насочени към:

- Осигуряването на необходимите възможности за привличане на инвестиционни ресурси и тяхната ефективна реализация в рамките на общината
- Подобряване на административния капацитет на общинската администрация,
- Усъвършенстване на съществуващата бизнес инфраструктура и изграждане на нова такава,
- Използване на потенциала на агломерационният ареал за генериране на заетост
- Подобряване на качеството на живот,

- Балансирана и устойчива околната среда,
- Развитие на модерна компактна индустрия и съвременен агробизнес, генериращи продукция с висока добавена стойност

1. *Стратегически цели и приоритети*

Общинският план за развитие на Община Божурище за периода 2014-2020 г. определя общата рамка и насоките за развитие на общината (в средносрочен план), съответстващи на целите и приоритетите на по-високите нива и обуславящи постигането на устойчивост в развитието на общинската териториална и социална общност.

Изготвянето и последващата реализация на Общинският план са пряко свързани с:

- Предвиждане на приоритети и мерки, които да съответстват на политиките на ЕС за социално-икономическо сближаване и на регламентите на Структурните фондове. Това е предпоставка за финансовата осигуреност на предвидените приоритети и мерки по линия на европейските фондове. Прилагане на подход на интеграция и съгласуваност между отделните секторни направления в развитието на общината и нейната територия, което е гаранция за постигане на синергичен ефект и балансираност;
- Отчитане на целите и приоритетите на основните планови и стратегически документи на страната за периода 2014-2020 г.;
- Община Божурище има необходимия кадров ресурс и предпоставки да реализира ускорено развитие. Прилагането и изпълнението на залегналите в Общинския план цели и мерки ще гарантира значително увеличаване на равнището на социално-икономическо развитие на общината и доближаване до средните социално-икономически параметри на българските общини.

С оглед оценените нужди и желания на местната общност и в съответствие с наличният потенциал, ресурси и специфични особености и тенденции в развитието на общината, стратегическата рамка на настоящият стратегически документ се фокусира в четири основни тематични области, на чиято основа следва да се реализира дефинираната по-горе Визия за развитие през следващият програмен период:

- Социално – икономическото развитие и повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и общината като цяло;
- Състоянието на жизнената среда – природа, урбанизирана среда, инфраструктури и разумно използване на териториалните, природни и човешки ресурси;
- Специфичните характеристики на общината, нейните страни с потенциал за развитие – зона на силно моноцентрично влияние на София, историческо, културно наследство, образователен център и туристически потенциал;
- Доброто управление за развитие и пълноценно използване на потенциала и създаването на устойчиви сътрудничества.

Община Божурище	**Област София**	**РПР на ЮЗР до 2020**	**Национална стратегия за регионално развитие до 2020**	**Национална програма за развитие България 2020**
Стратегическа цел 1: Ускорено развитие на конкурентоспособна икономика и привличане на инвестиции с цел повишаване на доходите	**СЦ 1** Икономическо развитие	**Приоритет 1.** Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика	**Стратегическа цел 1:** Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения потенциал на районите и опазване на	**Цел1**.Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на

			околната среда.	достъпно и качествено здравеопазване 2.Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, насърчаване на инвестициите, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност
Стратегическа цел 2: Адаптиране на общинската територия към устойчив модел на териториално устройство, осигуряващо ефективно	**СЦ 3** Опазване на околната среда и действия по изменението на климата **Хоризонтален приоритет 1:** Изграждане и подобряване на	**Приоритет II.** Развитие на техническата инфраструктура **Приоритет III.** Опазване и подобряване на състоянието на околната среда	**Стратегическа цел 1:** Икономическо сближаване в европейски, национален и вътрешнорегионален план чрез развитие на собствения	**Цел 2**.Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и

инфраструктурно осигуряване и качествена среда за обитаване и бизнес	инфраструктура		потенциал на районите и опазване на околната среда.	здравословна околна среда за населението.
Стратегическа цел 3: Повишаване и развитие на качеството на човешкия капитал, чрез здравеопазване, ефективни социални услуги и образование	**СЦ 2** Социално развитие	**Приоритет 4.** Повишаване конкурентоспособността на човешките ресурси и подобряване качествата на урбанизираната среда.	**Стратегическа цел 2:** Социално сближаване и намаляване на регионалните диспропорции в социалната сфера чрез създаване на условия за развитие и реализация на човешкия капитал.	**Цел 1.** Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.
Стратегическа цел 4: Укрепване на административн	**Хоризонтален приоритет 2:** Повишаване на административн	**Приоритет V.** Укрепване на административния капацитет и	**Стратегическа цел 3:** Териториално сближаване и	**Цел 1.** Повишаване на жизнения стандарт чрез

ия капацитет и подобряване и разширяване възможностите за териториално сътрудничество	ия капацитет	развитие на сътрудничеството	развитие на трансграничното, междурегионалното и транснационалното сътрудничество.	конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.

Стратегическа цел 1: Ускорено развитие на конкурентоспособна икономика и привличане на инвестиции с цел повишаване на доходите

Приоритет 1.1: Развитие на конкурентноспособна икономиката

Мярка1.1.1.: Стимулиране на местното предприемачество и местният бизнес

- Разработване на общинска програма за насърчаване и подкрепа развитието на МСП
- Провеждане на периодични срещи с бизнеса за информиране относно общински проекти
- Проект за изграждане на общински информационен център в сградата на Общината

Мярка1.1.2.: Подпомагане предоставянето на бизнес услуги, свързани и със стартиране на нов бизнес и/или създаването на нови работни места

- Проект „Създаване на консултативен център за предоставяне на бизнес услуги”
- Проект „Модерна администрация в подкрепа на бизнеса”

Мярка 1.1.3.: Адекватно развитие на зоните за локализация на бизнеса

- Обособяване и развитие на индустриално-икономически зони

Приоритет 1.2: Развитие на модерно земеделието

Мярка 1.2.1.: Затваряне на цикъла на агробизнеса

Мярка 1.2.2.: Развитие на модерно земеделие чрез налагането на устойчиви и биологични земеделски практики

Мярка 1.2.3: Подкрепа за развитието на земеделските производства

Приоритет 1.3. : Рекреация и туризъм

Мярка 1.3.1.: Печеливш спортен туризъм и активна рекреация

- Изграждане на аква парк
- Изграждане на велоалеи – в град Божурище и между населените места, вкл. за маунтинбайк.

Мярка 1.3.2..Създаване на условия за развитие на културен туризъм:

- Провеждане на културни събития(изложби, пленери, конкурси, концерти и др.)
- Изграждане на открита сцена;
- Създаване на условия за синергетика между изкуство и образование с активното участие на НПО, читалищата, училищата и детските градини;
- Обособяване на експозиции, малки атракции, на музей и др. на тема авиация и самолетостроене. Проект „Хора и криле“

Мярка 1.3.3. Рекреация. Подобряване и поддръжка на зелените системи в община Божурище:

- Проектиране и изграждане на парк „Орлите“
- Интегриран проект „Зелени системи“
- Работен проект за Изграждане на ботаническа градина
- Работен проект за изграждане на Зоокът
- Изграждане на площадки за игра
- Проектиране и изграждане на паркове ***/нова – допълнена с решение №58 от Протокол №6/2018-19 от 31.05.2018г. на ОбС – Божурище/***

Мярка 1.3.4.: Ефективен маркетинг за популяризиране на Божурище като туристическа спортна дестинация за активна рекреация

- Рекламни кампании за популяризиране на Божурище като туристическа спортна дестинация за активна рекреация
- Активна административна подкрепа на проекти за изграждане на места за настаняване.
- Проект за „Информационен туристически център“

Стратегическа цел 2: Адаптиране на общинската територия към устойчив модел на териториално устройство, осигуряващо ефективно инфраструктурно осигуряване и качествена среда за обитаване и бизнес

Приоритет 2.1: Подобряване на инфраструктурата

Мярка 2.1.1: Подобряване и модернизация на транспортната инфраструктура на общината

- Работен проект за обръщало за авт. транспорт интегриран с проект за пътна връзка на махала „Черна бара“ към път Е80.
- Технически проект за пренос на данни вкл: видео наблюдение, WI-FI интернет, телевизионни и радио сигнали и др., с възможност за постоянно модулно надграждане на системата.
- Технически проект за реконструкция на булевард „Европа”
- Нов местен път, започващ от път III-638 (София–Брезник) и стигащ до регулационните граници на с. Хераково, от км. 0000 до км. 1 +566.30, част от общинската пътна мрежа на Община Божурище („Южна връзка”);
- Рехабилитация на улици от ОК 99 през ОК 80 до край регулация с.Хераково във връзка с нов местен път („Южна връзка”)
- Нов местен път, започващ от регулационните граници на с. Хераково и стигащ до път I-8 (гр. София - Калотина), от км. +583.37 до км. 2+909.12, част от общинската пътна мрежа на Община Божурище ("Северна връзка")
- Рехабилитация и реконструкция- "Северна връзка" от улици от ОК131 - ОК 144 до крайна регулация с.Хераково”.

- Рехабилитация и реконструкция на SFO2021: /I-8/ - Храбърско и пътни връзки с път I-8 от km 0+030.00 до км 4+955.42;
- Реконструкция на път SFO3024:/I-8/- Бобен – Хераково/SFO1400/, от km 0+0030.00 до km 2+985.68;
- Реконструкция на път SFO3024:/I-8/- Бобен – Хераково/SFO1400/, от km 2+480 до km 2+770
- Нова пътна връзка и мост над река Гурмазовска, между път III -638 (София – Брезник) и новопроектиран път от км. 0+228.01, свързващ бъдещ спортен комплекс.
- Реконструкция на улици в град Божурище: нови – ул. „Кипарис", ул. ОТОТ 68-65-63-49а-217а-44; улица ОТОТ1-2-3-5-9-5-4; Ниво на завършеност – до разрешение за строеж.
- Идеен проект-част пътна за обект: „Транспортен достъп в УПИ II-019126 в кв. 9, м. „Черна бара", гр. Божурище, община Божурище, област Софийска от път I-8/София-Калотина/, км. 42+610/ляво/ .
- Реконструкция на път SFO1400, гара „Бригадир" – Пролеша-Хераково от км 0+000 до км.9500(актуализация на проектната документация)
- ***/нова – допълнена с решение №116 от Протокол №11/2022-23 от 27.10.2022г. на ОбС – Божурище/*** Реконструкция и рехабилитация на общински път SFO3027: /I-8/- Сливница – Божурище – мах. Черна бара

Мярка 2.1.2: Подобряване и модернизация на водният сектор, канализацията и пречистването на отпадните води

- Реконструкция на водопроводна мрежа – с. Гурмазово
- Изграждане на канализационна мрежа – с. Гурмазово
- Изграждане на канализационна мрежа– с. Пролеша
- Реконструкция на водопроводна мрежа – с. Пролеша
- Реконструкция на водопроводна мрежа – с. Хераково
- Изграждане на канализационна мрежа на Хераково
- Проект за канализация на Храбърско

- Проект за канализация на село Пожарево

Мярка 2.1.3.: Подобряване на електроснабдяването

- Технически проект за енерго-спестяващо осветление на бул. „Европа" към проект за реконструкция на бул. „Европа"
- Проект за енергиен мениджмънт на улично осветление.
- Енергоспестяващо осветление към проект „Хора и криле"

Мярка 2.1.4.: Подобряване и модернизация на МТБ на образователната инфраструктура

- Идеен проект на Училище за публична администрация
- Идейни проекти за разширение на двете детски градини в гр. Божурище
- Строеж на нова детска градина
- Подобряване и модернизация на МТБ на СУ „Летец Хрито Топракчиев" – гр.Божурище, включително благоустрояване на дворното пространство ***/нова – допълнена с решение №58 от Протокол №6/2018-19 от 31.05.2018г. на ОбС – Божурище/***
- ***/нова – допълнена с решение №116 от Протокол №11/2022-23 от 27.10.2022г. на ОбС – Божурище/*** Подобряване на МТБ, включително и чрез внедряване на мерки за енергийна ефективност в сградата на Основно училище „Св. Св. Кирил и Методий" – с.Хераково

Мярка 2.1.5.: Подобряване и модернизация на здравната инфраструктура

- Проект за саниране на сградата на поликлиниката

Мярка 2.1.6.: Подобряване и модернизация на социалната инфраструктура

- Проект за създаване и изграждане на Защитено жилище за възрастни хора с деменция в сградата на бившето училище в село Пожарево

Мярка 2.1.7: Подобряване и модернизация на културната инфраструктура в общината

- Проект за ремонт и реконструкция на сградата на училището в село Хераково и преместване на читалището и кметството в нея.

Мярка 2.1.8.: Опазване и социализиране на недвижимите културни ценности

- Разработване концепция за изграждане на център вкл. парк, заснемане и паспортизация на наличните сгради и растителността, проектиране и изграждане музей на авиацията
- Проект за консервацията и реставрацията на стенописите на Казаков.
- Разработване концепция за изграждане на цялостен екологичен център на град Божурище, с обхват: парк „Орлите“, зоната около „Народно Читалище ХР. Ботев 1934“, „Централна градска част“ на гр. Божурище, заснемане и паспортизация на наличните сгради и растителността, аква-парк, кв.43, кв.91
- ***(Нова - допълнена с решение №33 от Протокол №3/2016-19 от 28.01.2016г.)*** Възстановяване, реставрация, ремонт и/или реконструкция на сгради с религиозно значение на територията на общината, както следва:
    - Църква „Св.Троица” – гр.Божурище;
    - Църква „Св.Георги” – с.Пролеша;
    - Църква „Св.Великомъченик Георги Победоносец“ – с.Хераково;
    - Църква „Св.Възнесение Господне“ – с.Храбърско;
    - Църква „Свети Дух” – с.Гурмазово;
    - Параклис „Св.Георги Победоносец” – с.Гурмазово;
    - Манастир „Свети Илия” – с.Пожарево;
    - Църква „Света Неделя” – с.Росоман

Приоритет 2.2.: Съхранение и опазване на околната среда

Мярка 2.2.1.: Опазване чистотата на атмосферния въздух и целесъобразно ползване и управление на водните ресурси и опазване на чистотата им

Мярка 2.2.2.: Подобряване управлението на отпадъците

Мярка 2.2.3.: Развитие на зелената система в общината и опазване на биоразнообразието

- Проект „Зелена община”

Мярка 2.2.4.: Подобряване на енергийната ефективност

- Проект за саниране и адаптиране сградата на Поликлиниката за хора с увреждания

- Заснемане, енергийно одитиране и саниране и на бивша сграда на ТПК „Летец".
- Заснемане, енергиен одит и саниране на сгради на бивши училища в селата: Пожарево, Пролеша и Храбърско. Предоставяне на сградите за образование или социални дейности.
- Заснемане и енергиен одит на сградите в парк „Орлите"

Приоритет 2.3.: Пространствено планиране и управление

Мярка 2.3.1.: Разработване на устойчив и балансиран модел за пространствено развитие и устройство на територията

- Концепция за пространствено развитие на община Божурище
- Изработване на ОУП на община Божурище

Мярка 2.3.2.: Подобряване ефективността на управлението на територията, ползването на поземлените ресурси и инвестиционния интерес

Стратегическа цел 3: Повишаване и развитие на качеството на човешкия капитал, чрез здравеопазване, ефективни социални услуги и образование

Приоритет 3.1.: Подобряване достъпа и качеството на здравните услуги

Мярка 3.1.1.: Подобряване на достъпа до медицинска помощ и повишаване на здравната култура

Мярка 3.1.2.: Подобряване на достъпа до дентално медицински услуги и програми за здравна профилактика

Приоритет 3.2.: Създаване на благоприятна среда за реализация на младото поколение чрез подобряване качеството и достъпа до образование

Мярка 3.2.1.: Модернизация на учебният процес

Мярка 3.2.2.: Подкрепа и разширяване на извънкласни и извънучилищни форми на заниманията на деца и младежи и обучения и ориентация на младото поколение към професии от местно значение и професии с трудова реализация

- Проект „Всички заедно творим" – под формата на общо училищен празник
- Проект „Спортен уикенд"

Мярка 3.2.3.: Допълнителна квалификация на преподавателите и служителите за подобряване на учебния процес

- ”Повишаване на квалификацията на учителите на територията на общината”

Мярка 3.2.4.: Развитие на спорт в общината

- Технически проект за спортни игрища: второ игрище по минифутбол и плажен волейбол в гр. Божурище- проектът е работен с издадено разрешение за строеж.
- Проект за тенис кортове, волейбол и минифутбол на тревен терен при ул.“Бор”, гр. Божурище.
- Проект „Спорт за децата в свободното време”
- Проект: „Спорт за най-малките“

Приоритет 3.3.: Подобряване качеството и нивото на социалните услуги

Мярка 3.3.1.: Създаване на нови социални услуги в общината

Мярка 3.3.2.: Обучение и преквалификация на възрастни, на трайно безработни и на други лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда

Мярка 3.3.3.: Намаляване на младежката и дългосрочната безработица

Приоритет 3.4.: Разнообразяване на културния календар на общината

Мярка 3.4.1.: Подпомагане организирането на съществуващи и нови културните събития и фестивали

Мярка 3.4.2.: Подпомагане развитието на културните институции в общината

Стратегическа цел 4: Укрепване на административния капацитет и подобряване и разширяване възможностите за териториално сътрудничество

Приоритет 4.1.: Подобряване на капацитета на общината и подобряване качеството на услугите, предоставяни от нея

Мярка 4.1.1.: Подобряване организацията на управление и работа в общинската администрация

- Предоставяне на качествени административни услуги

Мярка 4.1.2.: Повишаване квалификацията и уменията на общинската администрация

- Проект „Специализирани обучения на административните служители за повишаване на професионалната им квалификация”

Мярка 4.1.3.: Насърчаване на електронното управление в община Божурище

- Въвеждане на електронна платформа за управление на общинското развитие и качествени електронни услуги за гражданите
- Прилагане на Географските информационни системи в устройственото планиране и инвестиционното проектиране на общината

Приоритет 4.2. Стимулиране на местните партньорства, трансграничното и международно сътрудничество

Мярка 4.2.1.: Създаване и утвърждаване на трайни връзки със съседните общини за съвместна работа и участие в проекти

Мярка 4.2.2.: Развитие на трансграничното и международно сътрудничество

X. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА, ОБОБЩАВАЩА НЕОБХОДИМИТЕ РЕСУРСИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА БОЖУРИЩЕ 2014-2020 Г.

Дейност	Срок на изпълнение	Стойност /хил.лв./	Източник на средства			
			Средства от общински бюджет	Средства от държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ	Частни източници
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Ускорено развитие на конкурентоспособна икономика и привличане на инвестиции с цел повишаване на доходите	**2014 - 2020**	**8370**	**251.1**	**1125.06**	**6696**	**297.84**
Приоритет 1.1: Развитие на конкурентноспособна икономика	2014 - 2020	1452	43.56		1161.6	246.84
Приоритет 1.2: Развитие на модерно земеделието	2014 - 2020	300	9		240	51
Приоритет 1.3. : Рекреация и туризъм	2014 - 2020	6618	198.54	1125.06	5294.4	

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Стратегическа цел 2: Адаптиране на общинската територия към устойчив модел на териториално устройство, осигуряващо ефективно инфраструктурно осигуряване и качествена среда за обитаване и бизнес	**2014 - 2020**	**56902**	**1696.86**	**5656.2**	**49208.94**	**0**
Приоритет 2.1: Подобряване на инфраструктурата	2014 - 2020	53262	1597.86	5326.2	46337.94	
Приоритет 2.2.: Съхранение и опазване на околната среда	2014 - 2020	3300	99	330	2871	
Приоритет 2.3.: Пространствено планиране и управление	2014 - 2020	340	10.2	34	295.8	
Стратегическа цел 3: Повишаване и развитие на качеството на човешкия капитал, чрез здравеопазване, ефективни социални услуги и образование	**2014 - 2020**	**1,772**	**57.16**	**177.2**	**1417.6**	**120.04**
Приоритет 3.1.: Подобряване достъпа и качеството на здравните услуги	2014 - 2020	200	6	20	160	14

Приоритет 3.2.: Създаване на благоприятна среда за реализация на младото поколение чрез подобряване качеството и достъпа до образование	2014 - 2020	1,172	35.16	117.2	937.6	82.04
Приоритет 3.3.: Подобряване качеството и нивото на социалните услуги	2014 - 2020	200	6	20	160	14
Приоритет 3.4.: Разнообразяване на културния календар на общината	2014 - 2020	200	10	20	160	10
Стратегическа цел 4: Укрепване на административния капацитет и подобряване и разширяване възможностите за териториално сътрудничество	**2014 - 2020**	**750**	**22.5**	**75**	**652.5**	**0**
Приоритет 4.1.: Подобряване на капацитета на общината и подобряване качеството на услугите, предоставяни от нея	2014 - 2020	540	16.2	54	469.8	
Приоритет 4.2. Стимулиране на местните партньорства, трансграничното и международно сътрудничество	2014 - 2020	210	6.3	21	182.7	

ОБЩО:	**2014 - 2020**	**67,794**	**2,028**	**7,033**	**57,975**	**418**

XI. ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на общинския план за развитие, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Селектирането на индикаторите се основава на специфичните характеристики на стратегическата част на ОПР и съвременните методи за мониторинг на стратегическото планиране. Новата кохезионна политика на ЕС предвижда съвкупност от индикатори, съобразени с трите цели на стратегията Европа 2020 и предвидени за използване на регионално и местно ниво. Индикаторите са организирани около темите за социалното, икономическото и териториалното сближаване в Европа и предлагат методология за измерване на научно-техническия прогрес, конкурентоспособността, образованието, транспорта, състоянието на околната среда, социалната интеграция, бедността и здравния статус на населението. Планирането на системата от индикатори е чрез два вида: индикатори за въздействие и индикатори за резултат и напълно съответства на „Методическите указания за разработване... на общинските планове за развитие" на МРРБ. Двата вида индикатори съвместно позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите от съдържанието на ОПР на община Божурище. Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритети представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори. Съществен момент за отчитане системата от индикатори е осигуряването на надеждни източници на информация. Основното средство за събиране на информация е базата данни на Националния Статистически Институт, неговата текуща статистика и периодично издаваните сборници. Проведеното Общински план за развитие на община Божурище 2014-2020 г. През 2011 г. Национално преброяване предоставя ценна информация за демографското развитие на населението,

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

образователното равнище и икономическата активност, включително и на общинско ниво. Източници на информация са Териториално статистическо бюро-Варна, Агенцията по заетостта, Агенция „Социално подпомагане". Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България позволява да се прецени ефективността на приложението на финансови ресурси на ЕС в България, както и концентрацията на ресурси в определена област. Ключов източник представлява и общинската администрация на Божурище и поддържаните от нея списъци и регистри. Поддържането на база данни за целите на наблюдението и оценката на ОПР следва да се осигурява именно от информационните масиви и наблюдения на общинските звена. Включените в системата индикатори касаят социални, икономически, физически и финансови характеристики на община Божурище. Планирани са и специфични индикатори, свързани с управлението, маркетинга и сътрудничеството в местното развитие. Съобразно с „Методическите указания за разработване на .... общински планове за развитие", индикаторите за въздействие са ориентирани към реализацията на целите, докато индикаторите за резултат са привързани към действията в рамките на отделните приоритетни области. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2020 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени и спрямо конкретен ключов проект, включен в програмата за реализация на ОПР.

Индикатори за въздействие

Индикаторите за въздействие са разделени спрямо стратегическите цели на ОПР.

Специфична цел	Индикатор за въздействие	Мярка/Период	Източник на информация	Начална стойност	Целева стойност	Ръст на изменение	Период на отчитане

Стратегическа цел 1: Ускорено развитие на конкурентоспособна икономика и привличане на инвестиции с цел повишаване на доходите	Подготвени проекти по оперативните програми	Бр./2013	ИСУН	3	6	3	1 година
	Съвместни проекти на община, НПО и бизнес	Бр./2013	ИСУН, община Божурище	0	3	3	1 година
Стратегическа цел 2: Адаптиране на общинската територия към устойчив модел на териториално устройство, осигуряващо ефективно инфраструктурно осигуряване и качествена среда за	Сгради с приложени мерки за енергийна ефективност		Община Божурище	1	3	2	1 година
	Изпълнение на проекти за обновяване на образователна-та, социална, културната	Бр./2013	ИСУН, община Божурище	3	6	3	1 година

обитаване и бизнес	и здравната инфраструктура						
Стратегическа цел 3: Повишаване и развитие на качеството на човешкия капитал, чрез здравеопазване, ефективни социални услуги и образование	Безработица на населението	%/2010	НСИ	18.5 %	16 %	2.5 %	1 година
	Реконструирани спортни съоръжения	Бр./2013	Община Божурище	0	2	2	1 година
Стратегическа цел 4: Укрепване на административния капацитет и подобряване и разширяване	Брой обучителни програми за общинската администрация	Бр./2013	Община Божурище	1	2	1	1 година

възможностите за териториално сътрудничество	Брой партньорства с други общини или международно сътрудничество	Бр./2013	Община Божурище	2	4	2	1 година

Индикаторите за резултат разглеждат количествено измеримите мерки от състава на приоритетите. Индикаторите се фокусират върху предполагаемите резултати и следствия от предвидените дейности и проследяват динамиката в общинското развитие. Комбинирани са разнообразни източници на информация, предоставящи точна и осъвременена информация за следените от индикаторите характеристики. Подборът на индикаторите спрямо спецификата на стратегическите цели и приоритети, в съчетание с техния оптимизиран брой, позволяват успешното прилагане на системата от индикатори по време на изпълнението на плана и особено при подготовката на планираните оценки.

Приоритети	Индикатори за резултат	Мярка/Период	Източник на информация	Начална стойност	Целева стойност	Ръст на изменение	Период на отчитане
Приоритет 1.1: ***Развитие на конкурентноспособна***	Брой подромогнати нови частни	Бр./2013	Община Божурище	0	2	2	1 година

икономика	инициативи в създаването на микропредприятия						
Приоритет 1.2: ***Развитие на модерно земеделието***	Брой нови информационни кампании в сферата на земеделието по отношение на млади фермери	Бр./2013	Община Божурище	0	2	2	1 година
Приоритет 1.3. : ***Рекреация и туризъм***	Нови разработени проекти в сферата на туризма	Бр./2013	Община Божурище	0	2	2	1 година
Приоритет 2.1: ***Подобряване на инфраструктурата***	Км нова водопреносна мрежа	км./2013	Община Божурище	0	50	50	1 година

Приоритет 2.2.: ***Съхранение и опазване на околната среда***	Брой нови сгради с подобрена енергийна ефективност	Бр./2013	Община Божурище	0	1	1	1 година
Приоритет 2.3.: ***Пространствено планиране и управление***	Брой ОУП	Бр./2013	Община Божурище	0	1	1	1 година
Приоритет 3.1.: ***Подобряване достъпа и качеството на здравните услуги***	Брой нови медицински или дентални практики	Бр./2013	Община Божурище	0	2	2	1 година
Приоритет 3.2.: ***Създаване на благоприятна среда за реализация на младото поколение чрез подобряване качеството и достъпа до образование***	Брой създадени клубове по интереси	Бр./2013	Община Божурище	0	2	2	1 година
Приоритет 3.3.: ***Подобряване***	Брой нови социални	Бр./2013	Община Божури	1	2	1	1 годин

качеството и нивото на социалните услуги	услуги		ще				а
Приоритет 3.4.: ***Разнообразяване на културния календар на общината***	Брой проведени културни мероприятия	Бр./2013	Община Божурище	2	4	2	1 година
Приоритет 4.1.: ***Подобряване на капацитета на общината и подобряване качеството на услугите, предоставяни от нея***	Брой обучени служители	Бр./2013	Община Божурище	40	60	20	1 година
Приоритет 4.2. ***Стимулиране на местните партньорства, трансграничното и международно сътрудничест***	Брой осъществени партньорства	Бр./2013	Община Божурище	1	2	1	1 година

во							

XII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО, ОЦЕНКАТА И АКТУАЛИЗАЦИЯТА

Организацията и методът за изпълнение на Общинския план за развитие обхващат системите за управление и контрол, наблюдение и оценка на всички етапи на изпълнението на плана. В процеса на реализация на плана ще се спазват и принципите на отговорно и добро управление, ефективен финансов контрол, разделение на правомощията при осъществяване на управленските функции, предотвратяване и корекция на нередностите при изпълнението на конкретните дейности

Орган за управление на Общинския план за развитие е Кметът на общината. От формулираните цели произлиза сложен комплекс от интервенции, надхвърлящи досегашните задължения и капацитет на общинската администрация.

Общинският съвет е определен като основен орган за наблюдение на ОПР. Функциите на ОС /чл. 81 от ППЗРР/ са осигуряване на необходимата информация за оценка, координация и разпределение на отговорностите между отделните структури от общинската администрация, изпълняващи ОПР, както и поддържане на непрекъсната комуникация с централните и местните институции. ОС утвърждава необходимите мерки за промяна и усъвършенстване на системата за наблюдение и оценка на плана. Успоредно е хармонизирането на изброените дейности с действащото законодателство и утвърдените норми за обществената дейност в страната, както и популяризирането на резултатите от ОПР в публичното пространство.

Публичността на общинския план за развитие не трябва да бъде формална. Активното привличане на бизнеса, неправителствения сектор и социалните партньори е необходимо условие за реализация на предприетите мерки и проекти. Наличието или липсата на идеи, компетенции, мотивация и пари се съдържа в местната власт. Освен това е необходимо да се предприемат мерки за повишаване на общия капацитет на

общинската администрация, както и на партньорите на общинското развитие, както е посочено в Стратегическа цел 4 на плана.

Органът за управление /Кметът на общината/ е отговорен за:

- организацията и координацията на системата за събиране на статистическа и финансова информация за изпълнението на плана;
- организацията и контролната дейност по изпълнението на Програмата за реализация на Общинския план за развитие;
- изготвянето и представянето на годишни доклади и заключителен доклад за изпълнението на Програмата за реализация на Общинския план за развитие за одобряване от Общински съвет;
- организирането на междинна и заключителна оценка на постигнатия напредък при изпълнението на целите и приоритетите;
- ефективното финансово управление и контрол;
- координацията и съответствието със секторни политики на местно, областно/регионално и национално ниво;
- спазването на съответното законодателство, нормативната уредба и методическите указания на компетентните органи;
- осигуряването на публичност и прозрачност на Общинския план за развитие както и на действията по реализацията му.

В своята дейност Кметът ще бъде подпомаган от цялата общинска администрация. Специализираните звена на общинската администрация са отговорни за оперативното управление на плана - административно и финансово управление, финансов контрол и вътрешен одит.

Мониторинг - наблюдение, оценка и актуализация на плана.

Мониторингът е систематично събиране, анализ и използване на информация, необходима за управлението и вземането на решения в процеса на работа по изпълнение на Общинския план за развитие. По този начин може да се сравни реалният напредък по изпълнението на плана с предварително планираните дейности. Мониторингът е част от регулярното управление на прилагането на плана и изпълнява

основна функция: обратна връзка по предотвратяване на рисковете пред изпълнението на предвидените дейности и в резултат на това, на стратегическата цел и приоритетите.

Ако трябва да се направи ясно разграничаване между мониторинг и оценка, може да се каже, че "оценката започва там, където свършва мониторингът". Оценката се фокусира върху ефектите, постиженията и изпълнението, докато мониторингът е насочен главно към ресурсите, трябва да се схваща по-скоро като текуща, постоянна дейност, докато оценяването е не постоянна дейност. Мониторингът преди всичко дава информация, докато оценката "преценява" тази информация.

Наблюдението и контролът за ефективното и ефикасното изпълнение на Общинския план за развитие се извършват от Специализирана група за наблюдение, назначена със заповед на Кмета. Функциите по наблюдението обхващат:

- разглеждане и утвърждаване индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана;
- периодичен преглед на постигнатия напредък по отношение на целите;
- анализиране резултатите от изпълнението на приоритетите, целите, мерките и степента на постигане на интервенциите;
- разглеждане резултатите от междинната оценка, ако такава е възложена;
- ежегодно подготвя доклад за изпълнението на плана, който Кметът внася в Общинския съвет;
- разглеждане предложения за преразпределение на средствата по приоритетите, целите и мерките;
- предложения за промени, свързани с постигането на целите плана или подобряване на управлението му.

Общинският съвет разглежда и одобрява годишните доклади и заключителния доклад за изпълнение на плана.

Докладите съдържат информация за:

- промените в социално-икономическите условия и секторните политики за развитие на местно, регионално и национално ниво;
- постигнатия напредък по изпълнението на приоритетите, мерките и индивидуалните проекти и схеми за подпомагане;
- финансовото изпълнение на проектите;
- действията, предприети с цел осигуряване на качество и ефективност при изпълнение на плана включващи:
  - ✓ мерките за наблюдение, оценка и контрол, както и създадените механизми за събиране на данни;
  - ✓ преглед на всички значителни проблеми, възникнали в процеса на изпълнение, както и мерките за преодоляване на тези проблеми;
  - ✓ мерките за осигуряване на публичност
  - ✓ мерките за постигане на необходимото съответствие със секторните политики и програми.

Наблюдението и оценката следва да проследяват не само използването на финансовия и ресурсен потенциал, но активно да отчитат и физическия прогрес върху територията на общината - настъпващи промени в състоянието на средата в резултат от предприети интервенции. Това изисква набор от специфични индикатори и възможност за алтернативно и адаптивно оценяване изпълнението на плана.

Етапите за оценяване на изпълнението на плана включват извършване на междинна и последваща/заключителна оценка, както и оценки по отделни теми или проекти.

Изводите на междинната оценка отвеждат до евентуалната актуализация на ОПР. Главните причини за промяна на плана могат да бъдат продиктувани от динамичните социални и икономически процеси на общинско ниво, заедно с възникнали съществени изменения в екологичната обстановка. Към тези обстоятелства се присъединяват и важни промени в законодателната и стратегическата рамка – набора от европейските и националните нормативни и стратегически документи, основните политики и секторните планове и програми. Междинната оценка следва да

оцени значимостта на настъпилите изменения и адекватността на наличния ОПР спрямо тях. Оценката определя дали е целесъобразно формулирането на допълнителни мерки и дефинирането на нови проекти – изработването на актуализиран документ със срок за изпълнение оставащото време от програмния период. Друга възможност е решението за актуализиране само на програмата за реализация.

Настоящият общински план за развитие е отворена система – по отношение на мерките и интервенциите.

XIII. ОПИСАНИЕ НА НЕОБХОДИМИТЕ ДЕЙСТВИЯ ЗА ПРИЛАГАНЕ ПРИНЦИПА НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Ефективното планиране и успешното устойчиво и интегрирано развитие се основават на отворен и прозрачен процес с широко включване на гражданите и заинтересованите страни във всичките му етапи. Подходът за осъществяване на този процес може да бъде формален и неформален. При формалния подход гражданското участие и взаимодействието на управляващите със заинтересованите страни се основава на законова регламентация – кой, как и къде може да участва, докъде се простират правата на участниците и какви административни действия ще предизвика тяхното участие. При неформалния подход участието не е твърдо регламентирано и може да бъде структурирано и реализирано по различен начин в зависимост от условията, желанието и разбирането на управляващите и активността на гражданите. Действията им се основават на партньорство и съвместно вземане на решения.

Необходими предпоставки за успешно включване на всички заинтересовани страни

- Осъществяване на достъпен и приобщаващ процес, адекватен на целта;
- Предоставяне на актуална и разбираема предварителна информация по темите за дискусия;

- Осигуряване на равен достъп и представителство на всички заинтересовани обществени групи;
- Включване на резултатите от процеса на участие във формулирането на самите решения и политики;
- Сътрудничество с всички на принципа на равнопоставеност и зачитане на гражданските права.

Мерки за консултиране на партньорите

Процесът на консултации включва участие на партньорите при разработването на Общинския план за развитие, неговото управление, наблюдението и оценката на постигнатите резултати.

Консултациите имат за цел координация и мобилизация на всички ресурси на общината за изпълнение на плана, както и разширен обмен на мнения и идеи за успешно прилагане на политиката за местно интегрирано развитие между всички основни участници – местни власти, социални партньори, неправителствен организации, частен бизнес, областен управител и областна администрация. Обобщените резултати от процеса на консултации водят до последваща актуализация на плана съобразно настъпилите промени, тенденциите и перспективите за развитието на общината.

Формите на консултиране и взаимодействие включват създаването на специализирани работни групи, експертни консултации по ключови проблеми, съвместни комисии за мониторинг по отделните мерки, обществени форуми и дискусии, гарантиращи прилагането на принципа на партньорството.

Информация и публичност

Органите, звената и организациите, извършващи действия в рамките на правомощията си по изпълнението на Общинския план за развитие осигуряват своевременна информация за характера и същността на тези действия, за необходимостта и потенциалните ползи от извършването им, за последиците от тях,

както и за постигнатите резултати включително относно помощта, предоставена на общината от фондовете на ЕС и републиканския бюджет.

Информацията е насочена към:

- широката общественост;
- потенциалните бенефициенти по отделните мерки и проекти;
- лицата и организациите, осъществяващи промоцията на индивидуални проекти;
- осигуряване на прозрачност на действията и отчетност на средствата.

XIV. РАЗРАБОТВАНЕ НА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ, С КОЯТО СЕ КОНКРЕТИЗИРАТ ПРОЕКТИТЕ ЗА НЕГОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ, СЪОТВЕТНИТЕ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ И ЗВЕНАТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИТЕ

Мярка / дейност	Проектна готовност	Година на реализация / срок на изпълнение	Стойност /хил.лв./	Източник на средства			
				Общински бюджет	Държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ	Частни източници
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Ускорено развитие на конкурентоспособна икономика и привличане на инвестиции с цел повишаване на доходите							
Общо	**-**	**2014 - 2020**	**8370**	√	√	√	√
Приоритет 1.1: Развитие на конкурентноспособна икономиката	**-**	**2014 - 2020**	**1452**	√		√	√
Мерки							

Мярка1.1.1.: Стимулиране на местното предприемачество и местният бизнес	**-**	**2014 - 2020**	**72**	√		√	√
Проекти:			60				
Разработване на общинска програма за насърчаване и подкрепа развитието на МСП	не	2014 - 2020	10	√		√	√
Провеждане на периодични срещи с бизнеса за информиране относно общински проекти	не	2014 - 2020	0	√			
Проект за изграждане на общински информационнен център в сградата на Общината	не	2014 - 2020	50	√		√	
Мярка1.1.2.: Подпомагане предоставянето на бизнес услуги, свързани и със стартиране на нов бизнес и/или създаването на нови работни места	**-**	**2014 - 2020**	**180**	√		√	

Проекти:			150				
Проект „Създаване на консултативен център за предоставяне на бизнес услуги”	не	2014 - 2020	50	√		√	
Проект „Модерна администрация в подкрепа на бизнеса”	не	2014 - 2020	100	√		√	
Мярка1.1.3.: Адекватно развитие на зоните за локализация на бизнеса	**-**	**2014 - 2020**	**1200**	√		√	√
Проекти:			1000				
Обособяване и развитие на индустриално-икономически зони	да	2014 - 2020	1000	√		√	√
Приоритет 1.2: Развитие на модерно земеделието	**-**	**2014 - 2020**	**300**	√		√	√
Мерки							
Мярка 1.2.1.:Затваряне на цикъла на агробизнеса	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√		√	√

Мярка 1.2.2.:Развитие на модерно земеделие чрез налагането на устойчиви и биологични земеделски практики	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√		√	√
Мярка 1.2.3.: Подкрепа за развитието на земеделските производства	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√		√	√
Приоритет 1.3. : Рекреация и туризъм	**-**	**2014 - 2020**	**6618**	√	√	√	
Мерки							
Мярка 1.3.1.: Печеливш спортен туризъм и активна рекреация	**-**	**2014 - 2020**	**3600**	√		√	√
Проекти:			3000				
Изграждане на аква парк	не	2014 - 2020	2000	√		√	√
Изграждане на велоалеи – в град Божурище и между населените места, вкл. за маунтинбайк.	не	2014 - 2020	1000	√		√	√

Мярка 1.3.2. Създаване на условия за развитие на културен туризъм	**-**	**2014 - 2020**	**432**	√		√	√
Проекти:			360				
Провеждане на културни събития(изложби, пленери, конкурси, концерти и др.)	не	2014 - 2020	50	√		√	√
Изграждане на открита сцена	не	2014 - 2020	100	√		√	√
Създаване на условия за синергетика между изкуство и образование с активното участие на НПО, читалищата, училищата и детските градини	не	2014 - 2020	10	√		√	√
Обособяване на експозиции, малки атракции, на музей и др. на тема авиация и самолетостроене. Проект „Хора и криле"	не	2014 - 2020	200	√		√	√

Мярка 1.3.3.: Рекреация. Подобряване и поддръжка на зелените системи в община Божурище:	**-**	**2014 - 2020**	**1860**	√		√	
Проекти:			1550				
Проектиране и изграждане на парк „Орлите“	не	2014 - 2020	1000	√		√	
Интегриран проект „Зелени системи“	не	2014 - 2020	200	√		√	
Работен проект за Изграждане на ботаническа градина	не	2014 - 2020	100	√		√	
Работен проект за изграждане на Зоокът	не	2014 - 2020	50	√		√	
Изграждане на площадки за игра	не	2014 - 2020	200	√		√	
Мярка 1.3.4.: Ефективен маркетинг за популяризиране на Божурище като туристическа спортна дестинация за активна рекреация	**-**	**2014 - 2020**	**726**	√		√	

Проекти:			605				
Рекламни кампании за популяризиране на Божурище като туристическа спортна дестинация за активна рекреация	не	2014 - 2020	500	√		√	
Активна административна подкрепа на проекти за изграждане на места за настаняване.	не	2014 - 2020	5	√		√	
Проект за „Информационен туристически център“	не	2014 - 2020	100	√		√	

Мярка / дейност	Проектна готовност	Година на реализация / срок на изпълнение	Стойност /хил.лв./	Източник на средства			
				Общински бюджет	Държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ	Частни източници

Стратегическа цел 2: Адаптиране на общинската територия към устойчив модел на териториално устройство, осигуряващо ефективно инфраструктурно осигуряване и качествена среда за обитаване и бизнес							
Общо	**-**	**2014 - 2020**	**56902**	√	√	√	
Приоритет 2.1: Подобряване на инфраструктурата	**-**	**2014 - 2020**	**53262**	√	√	√	
Мерки							
Мярка 2.1.1: Подобряване и модернизация на транспортната инфраструктура на общината	**-**	**2014 - 2020**	**14460**	√	√	√	
Проекти:			12050				
Работен проект за обръщало за авт. транспорт интегриран с проект за пътна връзка на махала „Черна бара“ към път Е80.	да	2014 - 2020	100	√	√	√	

Технически проект за пренос на данни вкл: видео наблюдение, WI-FI интернет, телевизиионни и радио сигнали и др., с възможност за постоянно модулно надграждане на системата.	да	2014 - 2020	50	√	√	√	
Технически проект за реконструкция на булевард „Европа”	да	2014 - 2020	5000	√	√	√	
Нов местен път, започващ от път III-638 (София–Брезник) и стигащ до регулационните граници на с. Хераково, от км. 0000 до км. 1 +566.30, част от общинската пътна мрежа на Община Божурище („Южна връзка”);	да	2014 - 2020	1000	√	√	√	
Рехабилитация на улици от ОК 99 през ОК 80 до край регулация	да	2014 - 2020	500	√	√	√	

с.Хераково във връзка с нов местен път („Южна връзка”)							
Нов местен път, започващ от регулационните граници на с. Хераково и стигащ до път I-8 (гр. София - Калотина), от км. +583.37 до км. 2+909.12, част от общинската пътна мрежа на Община Божурище ("Северна връзка")	да	2014 - 2020	1000	√	√	√	
Рехабилитация и реконструкция- "Северна връзка" от улици от ОК131 - ОК 144 до крайна регулация с.Хераково”.	да	2014 - 2020	500	√	√	√	
Рехабилитация и реконструкция на SFO2021: /I-8/ - Храбърско и пътни връзки с път I-8 от km 0+030.00 до км 4+955.42;	да	2014 - 2020	500	√	√	√	

Реконструкция на път SFO3024:/I-8/- Бобен – Хераково/SFO1400/, от km 0+0030.00 до km 2+985.68;	да	2014 - 2020	500	√	√	√	
Реконструкция на път SFO3024:/I-8/- Бобен – Хераково/SFO1400/, от km 2+480 до km 2+770	да	2014 - 2020	500	√	√	√	
Нова пътна връзка и мост над река Гурмазовска, между път III - 638 (София –Брезник) и новопроектиран път от км. 0+228.01, свързващ бъдещ спортен комплекс.	да	2014 - 2020	1500	√	√	√	
Реконструкция на улици в град Божурище: нови – ул. „Кипарис”, ул. ОТОТ 68-65-63-49а-217а-44; улица ОТОТ1-2-3-5-9-5-4; Ниво на	да	2014 - 2020	200	√	√	√	

завършеност – до разрешение за строеж.							
Идеен проект-част пътна за обект: „Транспортен достъп в УПИ II-019126 в кв. 9, м. „Черна бара”, гр. Божурище, община Божурище, област Софийска от път I-8/София-Калотина/, км. 42+610/ляво/ .	да	2014 - 2020	200	√	√	√	
Реконструкция на път SFO1400, гара „Бригадир” – Пролеша-Хераково от км 0+000 до км.9500(актуализация на проектната документация)	да	2014 - 2020	500	√	√	√	
Мярка 2.1.2: Подобряване и модернизация на водният сектор,	**-**	**2014 - 2020**	**31998**	√	√	√	

канализацията и пречистването на отпадните води							
Проекти:			26665				
Реконструкция на водопроводна мрежа – с. Гурмазово	да	2014 - 2020	3860	√	√	√	
Изграждане на канализационна мрежа – с. Гурмазово	да	2014 - 2020	4580	√	√	√	
Изграждане на канализационна мрежа – с. Пролеша	да	2014 - 2020	8200	√	√	√	
Реконструкция на водопроводна мрежа – с. Пролеша	да	2014 - 2020	3000	√	√	√	
Реконструкция на водопроводна мрежа – с. Хераково	да	2014 - 2020	6725	√	√	√	
Изграждане на канализационна мрежа на Хераково	да	2014 - 2020	100	√	√	√	
Проект за канализация на Храбърско	да	2014 - 2020	100	√	√	√	

Проект за канализация на село Пожарево	да	2014 - 2020	100	√	√	√	
Мярка 2.1.3.: Подобряване на електроснабдяването	**-**	**2014 - 2020**	**204**	√	√	√	
Проекти:			170				
Технически проект за енерго-спестяващо осветление на бул. „Европа” към проект за реконструкция на бул. „Европа“	не	2014 - 2020	100	√	√	√	
Проект за енергиен мениджмънт на улично осветление.	не	2014 - 2020	50	√		√	
Енергоспестяващо осветление към проект „Хора и криле“	не	2014 - 2020	20	√		√	
Мярка 2.1.4.: Подобряване и модернизация на МТБ на образователната инфраструктура	-	2014 - 2020	5040	√	√	√	

Проекти:			4200				
Идеен проект на Училище за публична администрация	не	2014 - 2020	100	√	√	√	
Идейни проекти за разширение на двете детски градини в гр. Божурище	не	2014 - 2020	100	√	√	√	
Строеж на нова детска градина	не	2014 - 2020	4000	√	√	√	
Мярка 2.1.5.:Подобряване и модернизация на здравната инфраструктура	**-**	**2014 - 2020**	120	√	√	√	
Проекти:			100				
Проект за саниране на сградата на поликлиниката	не	2014 - 2020	100	√		√	
Мярка 2.1.6: Подобряване и модернизация на социалната инфраструктура	**-**	**2014 - 2020**	600	√	√	√	

Проекти:			500				
Проект за създаване и изграждане на Защитено жилище за възрастни хора с деменция в сградата на бившето училище в село Пожарево	не	2014 - 2020	500	√		√	
Мярка 2.1.7.: Подобряване и модернизация на културната инфраструктура в общината	**-**	**2014 - 2020**	600	√	√	√	
Проекти:			500				
Проект за ремонт и реконструкция на сградата на училището в село Хераково и преместване на читалището и кметството в нея.	не	2014 - 2020	**500**	√		√	
Мярка 2.1.8. Опазване и социализиране на недвижимите	**-**	**2014 - 2020**	240	√	√	√	√

културни ценности							
Проекти:			200				
Разработване концепция за изграждане на център вкл. парк, заснемане и паспортизация на наличните сгради и растителността, проектиране и изграждане музей на авиацията	не	2014 - 2020	100	√	√	√	√
Проект за консервацията и реставрацията на стенописите на Казаков.	не	2014 - 2020	50	√	√	√	√
Разработване концепция за изграждане на цялостен екологичен център на град Божурище, с обхват: парк „Орлите“, зоната около „Народно Читалище ХР. Ботев 1934“, „Централна градска част“ на гр. Божурище, заснемане и	не	2014 - 2020	50	√	√	√	

паспортизация на наличните сгради и растителността, аква-парк, кв.43, кв.91							
Приоритет 2.2.: Съхранение и опазване на околната среда	-	**2014 - 2020**	3300	√	√	√	
Мерки							
Мярка 2.2.1.: Опазване чистотата на атмосферния въздух и целесъобразно ползване и управление на водните ресурси и опазване на чистотата им	-	**2014 - 2020**	**100**	√	√	√	
Мярка 2.2.2.: Подобряване управлението на отпадъците	-	2014 - 2020	**100**	√	√	√	
Мярка 2.2.3.: Развитие на зелената система в общината и опазване на	-	**2014 - 2020**	**600**	√	√	√	

биоразнообразието							
Проекти:			500				
Проект „Зелена община”	не	2014 - 2020	500	√	√	√	
Мярка 2.2.4.: Подобряване на енергийната ефективност	**-**	**2014 - 2020**	**1920**	√	√	√	
Проекти:			1600				
Проект за саниране и адаптиране сградата на Поликлиниката за хора с увреждания	не	2014 - 2020	500	√		√	
Заснемане, енергийно одитиране и саниране и на бивша сграда на ТПК „Летец”.	не	2014 - 2020	500	√		√	
Заснемане, енергиен одит и саниране на сгради на бивши училища в селата: Пожарево, Пролеша и Храбърско. Предоставяне на сградите за	не	2014 - 2020	500	√		√	

образование или социални дейности.							
Заснемане и енергиен одит на сградите в парк „Орлите“	не	2014 - 2020	100	√		√	
Приоритет 2.3.: Пространствено планиране и управление	-	**2014 - 2020**	340	√	√	√	
Мерки							
Мярка 2.3.1.: Разработване на устойчив и балансиран модел за пространствено развитие и устройство на територията	-	**2014 - 2020**	**240**	√	√	√	
Проекти:			200				
Концепция за пространствено развитие на община Божурище	не	2014 - 2020	100	√		√	
Изработване на ОУП на община Божурище	да	2014 - 2020	100	√		√	

Мярка 2.3.2.: Подобряване ефективността на управлението на територията, ползването на поземлените ресурси и инвестиционния интерес	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√	√	√	

Мярка / дейност	Проект на готовност	Година на реализация / срок на изпълнение	Стойност /хил.лв./	Източник на средства			
				Общински бюджет	Държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ	Частни източници
Стратегическа цел 3: Повишаване и развитие на качеството на човешкия капитал, чрез здравеопазване, ефективни социални услуги и образование							

Общо	**-**	**2014 - 2020**	**1,772**	√	√	√	√
Приоритет 3.1.: Подобряване достъпа и качеството на здравните услуги	**-**	**2014 - 2020**	**200**	√	√	√	√
Мерки							
Мярка 3.1.1.: Подобряване на достъпа до медицинска помощ и повишаване на здравната култура	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√	√	√	√
Мярка 3.1.2.: Подобряване на достъпа до дентално медицински услуги и програми за здравна профилактика	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√	√		√
Приоритет 3.2.: Създаване на благоприятна среда за реализация на младото поколение чрез подобряване качеството и достъпа до образование	**-**	**2014 - 2020**	**1,172**	√	√	√	√
Мерки							
Мярка 3.2.1.: Модернизация на учебният процес	**-**	**2014 - 2020**	**200**	√	√	√	

Мярка 3.2.2.: Подкрепа и разширяване на извънкласни и извънучилищни форми на заниманията на деца и младежи и обучения и ориентация на младото поколение към професии от местно значение и професии с трудова реализация	**-**	**2014 - 2020**	**72**	√	√	√	√
Проекти:			60				
„Всички заедно творим” – под формата на общо училищен празник	не	2014 - 2020	10	√	√	√	√
„Спортен уикенд”	не	2014 - 2020	50	√	√	√	√
Мярка 3.2.4.: Допълнителна квалификация на преподавателите и служителите за подобряване на учебния процес	**-**	**2014 - 2020**	**60**	√	√	√	
Проекти:			50				
”Повишаване на квалификацията на учителите на територията на общината”	не	2014 - 2020	50	√	√	√	

Мярка 3.2.6.: Развитие на спорт в общината	**-**	**2014 - 2020**	**840**	√	√	√	√
Проекти:			700				
Технически проект за спортни игрища: второ игрище по минифутбол и плажен волейбол в гр. Божурище- проектът е работен с издадено разрешение за строеж.	да	2014 - 2020	300	√	√	√	√
Проект за тенис кортове, волейбол и минифутбол на тревен терен при ул. “Бор”, гр. Божурище.	да	2014 - 2020	300	√	√	√	√
Проект „Спорт за децата в свободното време”	не	2014 - 2020	50	√	√	√	√
Проект: „Спорт за най-малките“	не	2014 - 2020	50	√	√	√	√
Приоритет 3.3.:Подобряване качеството и нивото на социалните услуги	**-**	**2014 - 2020**	**200**	√	√	√	√

Мерки							
Мярка 3.3.1.: Създаване на нови социални услуги в общината	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√	√	√	√
Мярка 3.3.2.: Обучение и преквалификация на възрастни, на трайно безработни и на други лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда	**-**	**2014 - 2020**	**50**	√	√	√	
Мярка 3.3.3.: Намаляване на младежката и дългосрочната безработица	**-**	**2014 - 2020**	**50**	√	√	√	√
Приоритет 3.4.: Разнообразяване на културния календар на общината	**-**	**2014 - 2020**	**200**	√	√	√	√
Мерки							
Мярка 3.4.1.: Подпомагане организирането на съществуващи и нови културните събития и фестивали	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√			√
Мярка 3.4.2.: Подпомагане развитието на културните институции в общината	**-**	**2014 - 2020**	**100**	√	√	√	

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство”, в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Мярка / дейност	Проектна готовност	Година на реализация / срок на изпълнение	Стойност /хил.лв./	Източник на средства			
				Общински бюджет	Държавен бюджет	Фондове на ЕС, друга чуждестранна помощ	Частни източници
Стратегическа цел 4: Укрепване на административния капацитет и подобряване и разширяване възможностите за териториално сътрудничество							
Общо	**-**	**2014 - 2020**	**750**	√	√	√	
Приоритет 4.1.: Подобряване организацията на управление и работа в общинската администрация	**-**	**2014 - 2020**	**540**	√		√	
Мерки							

Мярка 4.1.1.: Подобряване организацията на управление и работа в общинската администрация	**-**	**2014 - 2020**	**60**	√		√	
Проекти:			50				
Предоставяне на качествени административни услуги	не	2014 - 2020	50	√		√	
Мярка 4.1.2.: Повишаване квалификацията и уменията на общинската администрация	**-**	**2014 - 2020**	**120**	√		√	
Проекти:			100				
Проект „Специализирани обучения на административните служители за повишаване на професионалната им квалификация”	не	2014 - 2020	100	√		√	
Мярка 4.1.3. Насърчаване на	**-**	**2014 - 2020**	**360**	√		√	

електронното управление в община Божурище							
Проекти:			300				
Въвеждане на електронна платформа за управление на общинското развитие и качествени електронни услуги за гражданите	не	2014 - 2020	100	√		√	
Прилагане на Географските информационни системи в устройственото планиране и инвестиционното проектиране на общината	не	2014 - 2020	200	√		√	
Приоритет 4.2. Стимулиране на местните партньорства, трансграничното и международно сътрудничество	**-**	**2014 - 2020**	**210**	√	√	√	

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Мерки							
Мярка 4.2.1.: Създаване и утвърждаване на трайни връзки със съседните общини за съвместна работа и участие в проекти	**-**	**2014 - 2020**	**10**	√	√	√	
Мярка 4.2.2.: Развитие на трансграничното и международно сътрудничество	**-**	**2014 - 2020**	**200**	√	√	√	

XV. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И ЗА АДАПТАЦИЯТА КЪМ ВЕЧЕ НАСТЪПИЛИТЕ ПРОМЕНИ.

Възможните мерки за ограничаване изменението на климата и за адаптацията към вече настъпилите промени, за които община Божурище би могла да съдейства са свързани с кандидатстване по проекти в областта на енергетиката, транспорта, селското и горското стопанство, управлението на отпадъците и водите, опазване чистотата на атмосферния въздух, индустрията и други сектори на националната икономика, които могат да доведат до намаляване емисиите на парникови газове или поглъщането им посредством изпълнение на следните примерни мерки. Тези други мерки могат да включват повишаване на енергийната ефективност; увеличаване дела на енергията от възобновяеми източници за собствени нужди, както и за покриване на обществени разходи за вече съществуващи проекти за производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници; залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването; залесяването и повторното залесяване може да бъдат осъществявани само с местни видове, обитавали или обитаващи съответния регион или географски пояс, а използваните методи трябва да бъдат природосъобразни и да отчитат научните достижения в тази област и опита с адаптацията към климатичните промени на страните, подписали РКОНИК; разработване и внедряване на екологични технологии, които стимулират повишаването на енергийната ефективност и/или използването на енергия от възобновяеми източници; разработване и въвеждане на политика за ограничаване изменението на климата с цел изпълнение на задълженията по Протокола от Киото; образователни мерки, научни изследвания и мерки за подобряване на административния капацитет и управлението на дейностите по политиката по ограничаване изменението на климата; повишаване информираността на широката общественост по въпроси, свързани с изменението на климата; насърчаване на преход към видове транспорт с ниски емисии и обществен транспорт; мерки, насочени към

подобряване на енергийната ефективност и изолацията на жилищата или към предоставяне на финансова помощ за преодоляване на социалните последици от увеличаване цената на електроенергията за домакинства с ниски и средни доходи, както и мерки за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници от домакинствата за покриване на лични нужди.

Този документ е създаден в рамките на проект „Разработване и провеждане на ефективни политики в община Божурище през следващия програмен период чрез координация и партньорство", в изпълнение на Договор № 13-13-177/ 18.11.2013г., финансиран от Оперативна програма „Административен капацитет", съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд

Списък на картите, таблиците и фигурите

Карта № 1 Географско положение

Карта № 2 Наклон на склона

Карта № 3 Полезни изкопаеми

Карта № 4 Водни ресурси

Карта № 5 Баланс на територията

Карта № 6 Транспортна инфраструктура

Карта № 7 Селищна мрежа

Карта № 8 Защитени зони

Таблица 4 Население под, във и над трудоспособна възраст в община Божурище, 2011г.

Таблица 1 Брой на населението в община Божурище, 2000-2013г.

Таблица 2 Полова структура на населението на община Божурище, 2001, 2011г.

Таблица 3 Възрастова структура на община Божурище 2001, 2011г.

Таблица 4 Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование, пол и възраст, 2011г.

Таблица 5 Етническа структура на населението на община Божурище, 2011г.

Таблица 6 Естествено движение на населението на община Божурище, 2001-2013г.

Таблица 7 Механично движение на населението на община Божурище, 2001-2013г.

Таблица 8. Брой на учащите в община Божурище за периода 2010-2013 година по степени на образование.

Таблица 9 Детски градини, детски учители и деца

Таблица 10 Детски ясли и деца в детските ясли за 2012 година в община Божурище

Таблица 11 Жилищни сгради по период на построяване, Източник: НСИ

Таблица 12 Жилищни сгради по конструкция на сградата., Източник: НСИ

Таблица 13 Основни характеристики на жилищата., Източник: НСИ

Таблица 14 Жилищни сгради по вид на сградата, Източник: НСИ

Фиг. 1 Брутен вътрешен продукт в област София за периода 2009-2011 година в млн лв.

Фиг. 2 Разпределение на Брутната добавена стойност по икономически сектори за 2011 година (%)

Фиг. 3. Нетни приходи от продажби в община Божурище за 2011 г. (хил. лв.)

Фиг. 4 Нетни приходи от продажби за периода 2009-2011 г. (в хил. лв)

Фиг. 5 Брой на населението на община Божурище, 2000-2013 г.

Фиг. 6 Структура на населението по местоживеене и общини към 1.02.2011 година в област София

Фиг. 7 Структура на населението под, в и над трудоспособна възраст в област София, 2011 г.

Фиг. 8 Полово-възрастова пирамида

Фиг. 9 Етническа структура на населението в област София

Фиг. 10 Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование, пол и възраст, 2011г.

Фиг. 11 Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование, пол и възраст, 2011г.

Фиг. 12 Коефициент на раждаемост, 2000-2013 г.

Фиг. 13 Коефициент на смъртност, 2000-2013 г.

Фиг. 14 Коефициент на естествен прираст, 2000-2013 г.

Фиг. 15. Равнище на безработица в област София към 31.12.2012 г. (%)

Фиг. 16. Брой на учащите в община Божурище за периода 2010-2013 година

Фиг. 17. Среден брой на деца в детските градини на един учител в общините н област София за учебната 2012/2013 година

Фиг. 18. Осигуреност с лекари на населенито е общините на област София към 31.12.2012 година

Фиг. 19 Йерархична система от градове-центрове, Национална стратегия за регионално развитие на Република България.

Фиг. 20 Полюси и оси на развитие, Национална Стратегия за регионално развитие.